

**VAIKKA OLEN LAPSI, HALUAISIN, ETTÄ KAIKILLA OLISI KOULUSSA
TURVALLINEN JA HYVÄ OLLA**

Oppilaiden psykososiaalisen hyvinvoinnin edistäminen peruskoulussa

Taru Vihersaari
Opinnäytetyö, syksy 2017
Diakonia-ammattikorkeakoulu
Sosiaalialan koulutusohjelma
Sosionomi (AMK)

TIIVISTELMÄ

Vihersaari, Taru. ”Vaikka olen lapsi, haluaisin, että kaikilla olisi koulussa turvallista ja hyvä olla” - oppilaiden psykososiaalisen hyvinvoinnin edistäminen peruskoulussa. Kevät 2018, 152 s. ja 5 liitettä. Diakonia-ammattikorkeakoulu, sosiaalialan koulutusohjelma, sosionomi (AMK).

Opinnäytetyön tavoitteena oli tutkia oppilaiden psykososiaalista hyvinvointia peruskoulussa ja siihen liittyviä kehittämisen tarpeita. Aihetta oli tarkasteltu teoriatietoon sekä havaintoihin perustuen Espoon kaupungin Juvanpuiston koulun 3.-, 5.- ja 8.-luokkalaisten oppilaiden, heidän vanhempien sekä opettajien, koulun oppilashuoltohenkilöstön sekä koulun johdon näkökulmista. Jokaiselle vastaajaryhmälle oli toteutettu erikseen omat kyselynsä.

Tutkimus toteutettiin sekä kvantitatiivista että kvalitatiivista tutkimusmenetelmää hyödyntäen. Kyselyt toteutettiin pääosin kvantitatiivista tutkimusmenetelmää hyödyntäen. Niihin vastasi 92 oppilasta, 66 vanhempaa, 18 opettajaa sekä kolme koulun oppilashuoltopalvelujen henkilöstön viranhaltijaa. Kyselyissä on tarkasteltu oppilaiden hyvinvointia ja sen havainnointia, osallisuutta sekä yleisesti vuorovaikutusta oppilaan ja opettajan, oppilaan ja vanhemman sekä opettajan ja kodin välillä. Keskeistä kyselyissä ovat vuorovaikutuksen taustalla olevat asenteet sekä käytänteet. Kyselyiden toteutuksessa sekä tiettyjen kysymystyyppien analysoinnissa käytettiin kvalitatiivista tutkimusmenetelmää.

Tulosten mukaan oppilaiden, vanhempien sekä opettajien kokemuksissa vuorovaikutuksesta sekä oppilaiden psykososiaalisessa hyvinvoinnissa oli eroja sekä ylä- että alakoulun puolella. Kahdeksaluokkalaiset oppilaat, heidän vanhempansa sekä opettajansa lähestyivät toisiaan paljon harvemmin alakoulun oppilaisiin, heidän vanhempiinsa ja opettajiinsa verrattuna. Yleisesti ottaen opettajat eivät tienneet paljoakaan oppilaiden elämästä kouluympäristön ulkopuolella. Tämä ilmeni esimerkiksi siinä, että opettajat eivät tiedä oppilaiden kotioloista tai vapaa-ajan tekemisistä.

Avainsanat: perusopetusjärjestelmä, oppilaiden psykososiaalinen hyvinvointi, vuorovaikutus, osallisuus, syrjäytyminen, kyselytutkimus

ABSTRACT

Vihersaari, Taru. "I wish that all children could feel safe and happy at school." A study of children's well-being at school. 152 p. 5 appendices. Diaconia University of Applied Sciences. Degree Program in Social Services. Degree: Bachelor of Social Services.

The aim of the thesis was to study the psychosocial well-being of the pupils in the comprehensive school and to identify and describe the related development needs.

The topic was examined on the perspective of theory, observations, and the views of the 3rd, 5th and 8th grade pupils, their parents, teachers, the school's student welfare staff and the school management of the City of Espoo Juvanpuisto School. Each group of respondents had their own surveys separately. The research was carried out by using both quantitative and qualitative research methods. The surveys were conducted mainly by using a quantitative research method. The questionnaires were answered by 92 pupils, 66 parents, 18 teachers and three of the school office staff. Surveys concerned the wellbeing of students, involvement and in general the interaction between student and teacher, pupil and parent, and teacher and home. The relevant in the questionnaires were the attitudes and practices behind the interaction. The questionnaires were analysed by content analysis.

According to the results, there were differences in the answers given by the students, teachers and parents about interaction and the psychosocial well-being among pupils in both the upper and lower comprehensive schools. Eighth-graders, their parents, and their teachers approached each other much less often than primary school students, their parents and teachers. The teachers did not either know much about the pupils' life outside the school environment or about pupils' home or leisure time activities.

Keywords: the basic education system, the psychosocial well-being of students, interaction, participation, social exclusion, exclusion

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	6
2 PERUSOPETUSJÄRJESTELMÄ SUOMESSA	8
2.1 Peruskoulu organisaationa	8
2.2 Peruskoulun uudistaminen ja uudistumattomuus.....	9
2.3 Perusopetuksen tavoitteet oppimisessa ja kasvatuksessa	10
2.4 Perusopetuksen tavoitteet oppilashuollossa	11
3 OPPILAIDEN PSYKOSOSIAALINEN HYVINVOINTI	13
3.1 Oppilaiden psykososiaalinen hyvinvointi käsitteenä	13
3.2 Osallisuus	14
3.3 Opettajan asema	15
3.4 Koulukiusaaminen	17
3.5 Kouluterveyskysely ja Juvanpuiston koulun itsearviointikysely	18
4 VUOROVAIKUTUS KOULUYMPÄRISTÖSSÄ	21
4.1 Vuorovaikutus oppilaan ja opettajan välillä	21
4.2 Opettajan työskentely eri oppilastyyppeiden kanssa	22
4.3 Vuorovaikutus koulun ja kodin välillä	24
4.4 Koulun johtaminen	25
5 SYRJÄYTYMINEN	27
5.1 Syrjäytyminen ilmiönä.....	27
5.2 Syrjäytyminen yksilön näkökulmasta	28
5.3 Syrjäytyminen yhteiskunnan näkökulmasta	29
6 TUTKIMUSKYSYMYKSET JA TUTKIMUKSEN TOTEUTUS	31
6.1 Tutkimuskysymykset.....	31
6.2 Tutkimusmenetelmät	32
6.3 Tutkimusympäristö ja tutkimuksen toteutus	33
6.4 Tutkimusaineiston analyysi.....	35
7 KYSELYTUTKIMUKSEN TULOKSET	37
7.1 Oppilaiden kokemukset	37

7.2 Opettajien kokemukset	64
7.3 Oppilashuollon palveluhenkilöstön kokemukset	83
7.4 Vanhempien kokemukset	86
7.5 Koulun johdon kokemukset.....	105
8 POHDINTA	106
8.1 Kyselytutkimuksen tulokset peilattuna teoriaan	106
8.2 Opettajan asema ja kodin merkitys oppilaan hyvinvoinnin tukemisessa	108
8.3 Opinnäytetyön prosessi	119
8.4 Ammatillinen kasvu	123
LÄHTEET.....	125
LIITE 1 Oppilaiden kysely	131
LIITE 2 Opettajien kysely	137
LIITE 3 Vanhempien kysely	144
LIITE 4 Oppilashuollon palveluhenkilöstön kysely.....	149
LIITE 5 Koulun johdon kysely.....	152

1 JOHDANTO

Yleisesti ottaen suomalaiset nuoret voivat hyvin: he ovat terveempiä aikaisempiin vuosiin perustuviin kouluterveyskyselyihin verrattuna ja lisäksi tyytyväisiä elämäänsä. Eriarvoisuus väestöryhmien kesken on silti lisääntynyt (Terveiden ja hyvinvoinnin laitos 2017, 1). Suomessa oppilaiden tyytyväisyys elämäänsä on sidoksissa vahvasti yhteenkuuluvuuden tunteeseen koulu yhteisössä sekä siihen, miten oppilaat kokevat opettajien kohtelevan heitä (Väljærvi 2017). Koulu on lapsen ja nuoren hyvinvoinnin sekä terveyden kehittämisen paikka, sillä koulun toimintakulttuurilla sekä toiminnalla voidaan merkittävästi vaikuttaa lapsen hyvinvointiin (Terveiden ja hyvinvoinnin laitos 2017,1).

Olen työskennellyt vuoden 2017 alusta yhteisöpedagogina Juvanpuiston koululla, Espoossa. Työnkuvani ydin on oppilaiden hyvinvoinnin parantaminen sekä osallisuuden lisääminen koulu yhteisössä. Näillä toimilla pyritään ehkäisemään oppilaiden syrjäytymistä nyt ja tulevaisuudessa. Esimerkkejä työnkuvastani luokan sisällä ovat itsetuntemukseen, elämänhallintaan, työnhakuun sekä erilaisuuteen liittyvät oppitunnit. Luokan ulkopuolella kehitän oppilaskuntatoimintaa, tukioppilastoimintaa sekä muita koulun toimintamalleja oppilaslähtöisiksi ja siten, että ilman oppilaiden taitoja ja tietoja moni asia koulu yhteisössämme ei mahdollistuisi. Juvanpuiston koulu liittyy ME-säätiön Me koulu-hankkeeseen syksyllä 2018 ja työni luo pohjaa myös tälle hankkeelle. Me koulun tavoitteena on vähentää lasten, nuorten sekä perheiden eriarvoistumista sekä syrjäytymistä Suomessa.

Haluan asettaa teemaksi työni keskiöön vuorovaikutuksen, sillä koulun toiminta perustuu hyvin vahvasti eri tahojen väliselle sanalliselle sekä sanattomalle kommunikoinnille, kuten monen muunkin organisaation toiminta. Tästä syystä on mielenkiintoista tutkia asiaa tarkemmin. Koulut ovat monella tapaa hyvin laitosmaisia paikkoja. Kouluorganisaatiossa on monenlaisia piirteitä erityisesti hierarkiaan sekä vuorovaikutukseen liittyen, jotka ovat pysyneet hyvin muuttumattomina esimerkiksi omasta peruskouluajastani lähtien. Myös tietty jäyhyys sekä kolkkous

arkkitehtuuriin ja sisustukseen liittyvissä asioissa eivät ole hirveästi muuttuneet. Silti koulun sisällä on tapahtunut paljon: pedagogiikka on kehittynyt valtavasti ja teknologia on mullistanut opetusta. Haluan selvittää, onko vuorovaikutuksessa kouluympäristössä kehitettävää ja mikäli on, millä tavoin se voisi parantua. Lähestyn asiaa tekemäni kyselytutkimuksen avulla.

Tutkimuskysymykseni ovat siis seuraavat: Mitä oppilaat, koulun henkilöstö sekä oppilaiden vanhemmat ajattelevat Juvanpuiston koulun oppilaiden psykososiaalisesta hyvinvointiin vaikuttavista tekijöistä? Mitä asioita tai toimintatapoja Juvanpuiston koulussa tulisi muuttaa, jotta oppilaiden psykososiaalinen hyvinvointi paranisi? Fyysinen hyvinvointi on helpommin ja konkreettisemmin mitattavissa ja tästä syystä olen jättänyt fyysisen hyvinvoinnin pois tutkimuksestani. Kyselyissä käsitellään osallisuuden kokemuksia ja kouluyhteisöön liittyvien henkilöiden vuorovaikutusta ja asenteita vuorovaikutuksen takana. Työni keskiössä ovat kyselyt Juvanpuiston koulun oppilaille, heidän vanhemmilleen, opettajille, oppilashuollon palveluhenkilöstölle sekä koulun johdolle.

2 PERUSOPETUSJÄRJESTELMÄ SUOMESSA

2.1 Peruskoulu organisaationa

Perusopetus on koulutusjärjestelmämme kivijalka ja sen tulisi antaa tarvittavat valmiudet toisen asteen opintoihin. Peruskoulu antaa oppilaille mahdollisuuden oppivelvollisuuden suorittamiseen ja perustan laajan yleissivistyksen luomiselle (Opetushallitus 2014, 18). Peruskoulujärjestelmän puitelakiehdotus hyväksyttiin eduskunnassa vuonna 1968. Tuolloin kansakoulu, kansalaiskoulu sekä keski-koulu yhdistettiin yleistä peruskasvatusta antavaksi yhtenäiseksi kouluksi. Tällaisenaan se on siis lähes 50-vuotias. (Aro & Niemi 2017, 13–14).

Perusopetuksen oppimäärän laajuus on ensimmäisestä yhdeksänteen luokkaan. Ensimmäisestä luokasta kuudenteen opetusta antaa luokanopettaja, ja seitsemännestä yhdeksänteen luokkaan opetus on tavallisesti aineenopetusta, jolloin lähes jokaisella oppiaineella on oma opettajansa. Aineenopettajien ja luokanopettajien sekä muun opetustyötä toteuttavan henkilöstön lukumäärään vaikuttavat koulun palvelutehtävä sekä resurssit. Peruskoulun opetushenkilöstöön kuuluvat aineenopettajien ja luokanopettajien lisäksi rehtorit, erityisluokanopettajat sekä laaja-alaiset erityisopettajat. Koulussa työskentelee lisäksi opetuksen tuki-palveluja tarjoavia henkilöitä kuten koulunkäyntiavustajia, vahtimestareita, talonmiehiä, kanslisteja, ruokahuollon henkilöstöä, siivoojia, terveydenhoitajia, kuraattoreja, lääkäreitä sekä terapeutteja. (Raasumaa 2010, 42.)

Koulujärjestelmän ainoa vakituinen sosiaalityön ammattilainen on koulukuraattori. Hänen tehtävänsä on auttaa oppilaita heidän koulunkäyntiinsä liittyvissä asioissa ja muissa kasvuun liittyvissä ongelmissa. Kuraattorin toimenkuvaan kuuluu myös rooli oppilashuoltoryhmässä, jossa käsitellään asioita yhden oppilaan vaikeuksista koko koulua koskeviin teemoihin. Hänen työnkuvaansa kuuluu lisäksi

paljon kirjaamista sekä osallistumista vanhempainiltoihin ja opettajankokouksiin. (Tuominen-Leppäaho 2008, 4-5.)

2.2 Peruskoulun uudistaminen ja uudistumattomuus

Peruskoulun uudistaminen voidaan käsittää vaikutuksena muuttuvista olosuhteista. 2000-luvulla paljon uudistuneet kirjaamismallit sekä rakenteet on omaksuttu hyvin (Oja 2000, 63). Muutosprosessin keskeiset tekijät ovat tahto ja halu muuttua. Suomalaisen kansanluonteen mukaisesti meillä on taipumusta nostaa ainoastaan heikkouksia esiin, mikä luo omat haasteensa, sillä onnistumisten sekä vahvuuksien nostaminen osaksi muutosvalmiuksien pohdintaa on olennainen osa muutosprosessia. Tulevaisuutta ei kannata rakentaa menneisyyteen, vaan kannattaa käydä keskustelua niistä asioista, joiden vaaliminen uudessa tilanteessa olisi tärkeää. Muutoksen tavoitteena on toiminnan laadun parantaminen. (Oja 2000, 173-175.) 1950- ja 1960- luvulla Suomeen syntyi opettajankoulutus- ja peruskoulujärjestelmä. Aluksi koululle hahmoteltiin tehtävä ja opettajat suunniteltiin tämän tehtävän suorittajaksi. (Rautiainen 2008, 34.)

Peruskoulun yhteiskunnallinen perustehtävä on säilynyt lukuisista uudistuksista huolimatta muuttumattomana 1970-luvulta asti. Edelleen keskeisinä tavoitteina ovat koulutuksen laadun parantaminen sekä korkean sivistystason ylläpitäminen. Koulukohtaisen päätäntävällän lisääntymisestä huolimatta perusopetusta tarjoavien koulujen sisäisessä toiminnassa on tunnistettavissa yhteisiä hallinnollismekanistisia piirteitä, jotka ovat säilyneet melko pysyvinä peruskoulun olemassaolon ajan. Oppilaiden oppiminen tapahtuu ennen kaikkea formaaleissa oppimistapahtumissa, jotka on rytmitetty ajallisesti sekä säädetty paikallisesti. Lisäksi oppiminen tapahtuu syntymävuoden mukaisesti jaetuissa luokissa sekä ryhmissä. Oppilaitokset sekä yksilöllistyvät että muuttuvat voimakkaasti. (Raasumaa 2000, 43.) Formaali oppimistapahtuma tarkoittaa virallista, koulutusorganisaation järjestämää oppimista (Sahradyan 2005).

Suomalaisen koulun juuret ovat peruskoulu-uudistuksessa mutta myös kansakoulun perustajan Uno Cygnaeuksen näkemyksissä. Hän ajatteli, että kansakoulun avulla kaikki kansalaiset saisivat sivistystä ja mahdollisuuden kehittää omia lahjojaan sekä taipumuksiaan. Sen aikaiset periaatteet koulumaailmaan liittyen ovat hyvin ajankohtaisia edelleen: yleissivistys, tasa-arvo ja itsensä toteuttaminen. Kansakouluaikoina koulun tehtävä oli vahvasti kasvattaa oppilaita kunnan kansalaisiksi. 1970-luvun uudistuksen myötä opiskelu muuttui siten, että kouluun levisi oppikoulumainen, ainejakoinen ajattelutapa, jonka myötä käytännölliset aiheet antoivat tilaa akateemisille opinnoille. Opiskelu alkoi valmentaa yliopistomaiseen opiskeluun kansalaistaitojen sijaan. (Rautiainen 2008, 34 – 35.)

2.3 Perusopetuksen tavoitteet oppimisessa ja kasvatuksessa

Voimassa olevan opetussuunnitelman mukaisesti koulun opetus- ja kasvatustehtävä on kasvattaa oppilaita ihmisyyteen sekä yhteiskunnan jäsenyyteen. Sen tulee tukea oppilaan kasvua terveen itsetunnon omaavaksi sekä tasapainoiseksi ihmiseksi. Opetuksen keskeisenä tavoitteena on luoda perusta oppilaan maailmankuvan avartumiselle sekä laajan yleissivistyksen muodostumiselle, johon tarvitaan eri tieteenaloja läpileikkaavaa ja yhdistävää osaamista. Kaiken koulun toiminnan, myös opetuksen, tulee edistää koulutuksellista tasa-arvoa, parantaa oppimaan oppimisen ja elinikäisen oppimisen taitoja sekä vahvistaa yhdenvertaisuutta. Opetuksessa tulee hyödyntää vuorovaikutteista oppimisympäristöä. (Opetushallitus 2014, 28.) Perusopetuslaki asettaa koulun päätavoitteeksi oppilaiden kasvun ihmisinä sekä yhteiskunnan jäsenenä (Perusopetuslaki 2§). Tästä tavoitteesta on myös oma pykälänsä peruskoululaissa (Peruskoululaki 2§).

Perusopetuksen arvoperustana ovat oppilaan ainutlaatuisuus sekä oikeus hyvään opetukseen, ihmisuus, sivistys, tasa-arvo sekä demokratia, kulttuurinen monimuotoisuus sekä kestävä elämäntapa. Opetussuunnitelman keskeinen ajatus on, että oppilas on aktiivinen toimija; hän oppii asettamaan tavoitteita ja kykenee

ratkaisemaan asioita itsenäisesti sekä yhdessä muiden kanssa. (Opetushallitus 2014, 15–17.) Perusopetuksen tavoitteena on kehittää oppilaan vuorovaikutustaitoja harjoittelemalla itsensä ilmaisemista sekä esittämistä. Opetuksen tulisi tukea lapsen luottamusta tulevaisuuteensa sekä toimintaa yhteisön jäsenenä. Lasten tulee ymmärtää, että omat teot vaikuttavat muihin ihmisiin. Oppilaiden tulisi perusopetuksen aikana oppia turvallisuudesta, ajanhallinnasta, hyvinvoinnista sekä rahakäyttäytymisestä. Koulun tehtäväksi 2016 voimaantullessa opetussuunnitelmassa mainitaan erikseen osallisuuden vahvistaminen. (Opetushallitus 2014, 21–25.)

2.4 Perusopetuksen tavoitteet oppilashuollossa

Oppilaiden hyvinvoinnista koulussa säädetään perusopetuslaissa, jossa korostetaan oppilashuollon näkökulmasta oppilaiden sosiaalisen, fyysisen sekä psyykkisen hyvinvointia ja sen tukemista (Perusopetuslaki 31 a §). Oppivelvollisuudesta seuraa, että koulujen merkitys ja vastuu lasten terveyttä ja hyvinvointia ajatellen on suuri, sillä lapset ja nuoret viettävät suuren osan lapsuudestaan koulussa (Niskala 2012, 7). Oppilashuoltoa koskevaa tutkimusta Suomessa ja Pohjoismaissa on tehty vähän. Tällä hetkellä ainoat olemassa olevat tutkimukset ovat 70- ja 2000-luvulta. (Pippuri 2015, 11.)

Opetussuunnitelman vuoden 2014 perusteissa mainitaan, että oppilaalla on oikeus saada maksutta oppilashuolto, jota opetukseen osallistuminen edellyttää. Oppilashuolto käsittää oppilaan hyvän oppimisen, hyvän fyysisen ja psyykkisen terveyden sekä sosiaalisen terveyden ylläpitämisen ja edistämisen sekä niiden edellytyksiä lisäävän toiminnan kouluyhteisössä. Oppilashuoltoa toteutetaan ensisijaisesti ennaltaehkäisevänä sekä koko kouluyhteisöä tukevana yhteisöllisenä oppilashuoltona. Sen keskiössä on monialainen yhteistyö. Ensisijainen vastuu oppilaiden hyvinvoinnista on koulun henkilökunnalla. (Opetushallitus 2014, 77.) Lakisääteistä velvoitetta oppilashuoltoryhmälle ei ole, mutta kunta voi velvoittaa, että sen kouluissa on oppilashuoltoryhmät (Ropponen & Vesalainen 2012, 13–14.)

Oppilashuolto järjestetään sosiaali- ja terveystoimen ja opetustoimen kanssa monialaisessa yhteistyössä siten, että oppilashuollosta muodostuu yhtenäinen ja toimiva kokonaisuus. Yhteistyötä tehdään tarvittaessa myös muiden toimijoiden kanssa. (Opetushallitus 2014, 77.) Yhteisesti toimimalla kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin edistäminen on tehokkaampaa. Oppilashuoltoryhmässä jokaisella sen jäsenellä, eli asiantuntijalla, on henkilökohtaista toimijuutta. Tämä tarkoittaa sitä, että tiettyyn tavoitteeseen pyritään pääsemään tarkoituksenmukaisten suunnitelmien avulla. Jokainen asiantuntija toimii omista lähtökohdistaan käsin yksilönä. Oppilashuollon tavoitteiden saavuttamiseksi ei riitä, että esimerkiksi kuraattori toimii yksin, vaan tarvitaan jaettua toimijuutta. Tällöin toimijuus perustuu yhteistyöhön ja yhteistoiminnallisuuteen ja sen päämääränä yhteisön sekä yksilön hyvinvoinnin ja elämänlaadun parantaminen. (Niskala 2013, 26.)

Oppilas- ja opiskelijahuoltolain (1287/2013) mukaan opiskeluhuollolla tarkoitetaan hyvän oppimisen, hyvän psyykkisen ja fyysisen terveyden sekä sosiaalisen hyvinvoinnin edistämistä ja ylläpitämistä sekä niiden edellytyksiä lisäävää toimintaa oppilasyhteisössä. Oppilashuolto on kaikkien oppilashuollosta vastaavien sekä kouluyhteisössä työskentelevien yhteinen tehtävä (Opetushallitus 2014, 77). Oppilashuoltoryhmä vastaa yhteisöllisen oppilashuoltotyön toteuttamisesta sekä suunnittelusta (Opetushallitus ja THL 2016, 1-8). Oppilashuoltoon kuuluu myös yksilöllinen tuki. Tällaisissa tilanteissa koolle kutsutaan tapauskohtaisesti asiantuntijaryhmä. Opetuksen ja oppilashuollon tulisi olla tiivis kokonaisuus, josta selkeitä rajoja ei olisi erotettavissa. (Pippuri, 2015, 11.)

3 OPPILAIDEN PSYKOSOSIAALINEN HYVINVOINTI

3.1 Oppilaiden psykososiaalinen hyvinvointi käsitteenä

Yksilön psykososiaalisella toimintakyvyllä tarkoitetaan ihmisen psykologista kehitystä. Se on yhteydessä yksilön sosiaaliseen ympäristöön. Psykososiaalinen toimintakyky on sosiaalisen ja psyykkisen toimintakyvyn yhdistelmä, jossa nämä osa-alueet tukevat toisiaan. (Jansson 2012, 12.) Erik Allardtin mukaan ihmisten hyvinvointiin liittyvät tarpeet ovat yhteisyysuhteet, elintaso sekä itsensä toteuttamisen muodot. Allardt määrittelee hyvinvoinnin tilaksi, jossa tarpeet saadaan mahdollisuuksien mukaan tyydytettyä. Yleisemmin hyvinvointi jaetaan sosiaaliseen, psyykkiseen sekä fyysiseen hyvinvointiin. (Niskala 2013, 6–7.)

Lapsen koulunkäyntiin vaikuttavat koulussa tapahtuvien asioiden lisäksi perheiden tilanteet ja koulun ulkopuoliset tapahtumat lapsen sosiaalisissa suhteissa. Oppilaan hyvinvointia ei siis voida tarkastella ottamatta huomioon vapaa-aikaa, lasta ympäröivää yhteisöä ja perhettä. Sosiaaliset suhteet vaikuttavat lapseen koulussa taukoamatta. Kouluun sitoutuneet lapset ovat yleensä kasvaneet perheissä, joissa on vähemmän fyysistä sekä psyykkistä epävakautta ja vanhemmat tienaavat hyvin. (Niskala 2013, 9.)

Vaikka PISA-menestyksen myötä suomalainen koulu on saanut osakseen ajoittain paljonkin myönteistä palautetta, ongelmana tutkimusten mukaan on, etteivät oppilaat viihdy koulussa (Saloviita 2009, 7). Suomalaiset peruskoulun oppilaat viihtyvät huonommin kouluissa verrattuna muihin Euroopan maihin sekä Pohjois-Amerikkalaisiin kouluihin (Minkkinen 2015, 40).

Koulu instituutiona on poikkeuksellinen muun muassa siitä syystä, että mikään muu instituutio ei lähtökohtaisesti ole pakollinen ihmiselle yhtä pitkän aikaa. Ei voida olettaa, että oppilas arvioi aktiivisesti omaa ympäristöään epäkohtien

poistamiseksi. Häneltä ei voida myöskään vaatia ponnistuksia tai aloitteita niiden poistamiseksi eikä hänen voida olettaa toimivan kuten aktiivinen, palautettava antava asiakas. Oppilaan ei voida odottaa myöskään odottaa kehittävän hyvinvointiin liittyvään tukea. (Rimpelä 2007, 16.)

Positiivinen psykososiaalinen ympäristö vähentää häirintää, kiusaamista, poissaoloja sekä lintsaamista. Tällainen ympäristö vähentää myös ahdistusta, pelkoja, ennakkoluuloja, motivaation puutetta sekä masennusta. Koulu, joka on toiminut oppilaiden tukena, toimii heidän ajatuksissaan positiivisena ympäristönä myös myöhemmässä elämässä. Oppilaiden mielenterveyden edistämisen tulisi siis perustua vahvuuksiin sekä voimavaroihin. Heillä tulisi olla tunne, että koulu on turvallinen paikka, jossa heistä välitetään, he saavat apua ongelmien ratkaisuun ja heidän tarpeisiinsa vastataan. Mikäli nämä tarpeet täyttyvät, oppilaat tuntevat kuuluvansa kouluuyhteisöön ja tämä tunne vahvistaa heidän mielenterveyttään. (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2015, 13.)

3.2 Osallisuus

Osallisuus ja osallistuminen on erotettava toisistaan, sillä ne eivät tarkoita samaa asiaa: osallisuus pitää allaan osallistumisen. Osallisuus on laaja käsite, mikä kuvaa ihmisen ja yhteisöjen sekä ihmisen ja yhteiskunnan välistä suhdetta. Ihmisen hyvinvoinnin perusrakenteita on tuntea kuuluvansa johonkin ja kokea olevansa merkityksellinen osa yhteisöä. (Nivala & Ryyänen i.a, 10.)

Vuonna 2011 valtakunnallisella tasolla toteutetun tutkimuksen mukaan Suomen kouluissa on tarjolla osallisuutta lähinnä muodollisissa rakenteissa, kuten oppilaskunta- tai muussa kouluvaltuustotoiminnassa. Osallisuuden muodot palvelevat tutkimusten mukaan vain marginaalista osaa oppilaista jättäen ulkopuolelle esimerkiksi vammaiset, maahanmuuttajataustaiset ja erityisiksi määritellyt lapset, jotka eivät useinkaan ole osallisia muodollisiin vaikuttamismahdollisuuksiin. (Kemppainen 2014, 2017.) Lapsille tärkeintä osallisuutta olisi se, että he saisivat

vaikuttaa siihen ympäristöön missä he kasvavat, oppivat, leikkivät ja viettävät muuten aikaansa (Korppi & Latvala 2010, 29).

Peruskoululain mukaan lapsen mielipidettä on kuultava häntä koskevassa asiassa (Peruskoululaki 2§). Perusopetuslaki asettaa koulun päätavoitteeksi oppilaiden kasvun ihmisinä sekä yhteiskunnan jäseninä (Perusopetuslaki 2§). Tästä tavoitteesta on myös oma pykälänsä peruskoululaissa (Peruskoululaki 2§). Sille asettaa haasteensa vahva opettajakulttuuri, jonka juuret ovat hyvin vahvassa auktoriteettiasemassa sekä opettajuuteen liitetyn yhteisöllisen kunnioituksen perinteessä. Nimenomaan auktoriteettiasema on usein oppilaiden kokeman epäreilouden ja epäoikeudenmukaisuuden taustalla. (Halme & Harinen 2012, 42.)

3.3 Opettajan asema

Opettajien asema on vuosien saatossa Suomessa murtunut ja heidän yhteisöllinen arvovaltansa on kyseenalaistunut. Opettajan näkökulmasta tämän päivän koulun ongelma saattaa olla se, että koulun ulkopuolelta saattaa tulla entistä enemmän kritiikkiä koulun ilmapiirin muututtua avoimemmaksi. Kun opettajan auktoriteettiasema on asetettu kyseenalaiseksi ja ongelmista voidaan puhua ääneen, ollaan uudessa tilanteessa, jossa kaikki palaute olisi mahdollista ottaa huomioon myönteisen muutoksen perustana. (Halme & Harinen, 42.)

Opettaja on ollut vuosikymmeniä sitten hierarkkisesti oppilaita ja muuta yhteisöä ylempänä. Opettajat kuuluivat niin kutsuttuihin tietäjiin ja heillä oli oikeutus suunnitella toisten ihmisten elämää. Heillä oli hallussaan taito, tieto sekä moraalit. Opettajien 1800-luvun kulta-aikaisen aseman mursi hiljalleen 1900-luku. Nykyään opettajuuden arvostuksen aleneminen ilmenee heikohkona palkkana sekä opettajapulana tietyissä aineissa. Aseman heikkenemiseen on yritetty puuttua jo kolmenkymmenen vuoden ajan. Tietäjän ja moraalikasvattajan rooli on muuttunut

tai sitä on yritetty muuttaa ohjaajan, oppimisympäristöjen luojaan sekä opastajan rooliksi. (Lapinoja 2006, 83–86.)

Opettaja on aikaisemmin ollut tiedon siirtäjä tai malli, joita se ei kuitenkaan enää tänä päivänä ole tai sen ei kuuluisi olla. Tieto rakennetaan vuorovaikutuksessa nykyisen konstruktivistisen tietokäsityksen mukaan. Konstruktivisen ajatusmallin mukaan oppija muokkaa saamaansa tietoa omaehtoisesti sekä aktiivisesti. Opettajuus on siis tänä päivänä henkilö- ja tilannesidonnaista. Näiden asioiden myötä opettajuus on voimakkaasti sidoksissa opettajan persoonaan. (Hallikainen & Komu 2015, 27.) Opettajuuteen sisältyy ajatus, jonka mukaan kyse on opettajaksi ja opettajapersoonaksi kasvamisesta eikä ainoastaan opiskelusta opettajaksi. Opettajan työ on ihmissuhdetyötä, jonka perusteella myös opettajan persoona on työssä keskeisessä asemassa. (Wihersaari 2010, 62.)

Osaavan opettajan tulee osata opettaa, mutta jokaisen opettajan tulisi mieltää kasvatus merkittäväksi osaksi työnsä toteuttamista. Kasvatus kattaa koko oppilaan persoonallisuuden. Siinä on kyse ihmisen ihmiseksi tulemisesta, kasvamaan saattamisesta. Se on opettajan ensisijainen tehtävänä. Kaikki opettajat ovat siis opettamisen ammattilaisuuden lisäksi kasvattajia, halusivatpa he sitä tai eivät. Kasvatus on perusta, jonka päälle opetuksen voi rakentaa. (Wihersaari, 86.)

Ihmissuhdetaidot tulevat korostumaan tulevaisuudessa opettajuudesta puhuttaessa (Wihersaari 2010, 86). Syrjäytymistä ehkäisevien opetuskäytänteiden vahvistaminen edellyttää koulu yhteisön johdolta sekä opettajilta taitoa tunnistaa varhaisen syrjäytymisen suojaavia sekä riskitekijöitä. Lisäksi heidän tulee osata tukea osallisuutta sekä yksilöiden sosiaalista kiinnittymistä koulu yhteisössä. (Reivinen & Vähäkylä 2013, 111.)

3.4 Koulukiusaaminen

Koulukiusaamisen kohteeksi joutuu tänä päivänä 5–15 % peruskoulun oppilaista. Kiusaamista tapahtuu kaikenlaisissa kouluissa ja kiusaajaksi tai kiusatuksi voi päätyä kuka tahansa. Koulukiusaamista tapahtuu itse kouluaikana mutta myös koulumatkoilla. Kiusaaminen voi ilmetä hyvin monimuotoisena: oppilas kiusaa toista oppilasta, opettaja kiusaa oppilasta tai rehtori kiusaa opettajaa. (Pyhäjärvi 2013, 1–2.) Useimmiten koulukiusaamisesta puhuttaessa tarkoitetaan tilannetta, jossa oppilas kiusaa toista oppilasta. Oppilaiden välistä kiusaamista on tutkittu paljon kiusattujen ja kiusaajien henkilökohtaisiin ominaisuuksiin liittyen, mutta opettajiin ja kouluun liittyviä merkityksiä on tutkittu vähän. (Hildén 2017, 3.) Opettajan harjoittama kiusaaminen on luonteeltaan usein henkistä väkivaltaa. Tapauksesta pystytään yleensä puhumaan vasta, kun tapahtuneesta on kulunut enemmän aikaa. (Hassinen 2003, 56.)

Vallankäytön suhteen opettaja ja oppilas ovat epäsymmetrisessä asemassa. Oppilas on psyykkisesti ja usein fyysisesti heikommassa asemassa kuin opettaja. Opettajan tulee pyrkiä tilanteeseen, jossa kellekään oppilaalle synny perusteltua tunnetta siitä, että jotkut oppilaat ovat opettajan suosikkeja tai jotakuta syrjitään. Opettajan kohdistama vallan väärinkäyttö voi olla esimerkiksi uhkailua, painostamista, valehtelua tai oppilaan nolaamista. Opettaja edustaa luokassa aikuisuutta ja tästä syystä hänen tulee toimia vaikeissakin tilanteissa siten, ettei oppilaan oikeuksia loukata. (Hassinen 2003, 56-57.)

Kun kiusaamista havaitaan, siihen on puututtava. Puuttuminen on yksi tapa ennaltaehkäistä kiusaamista. Oppilaille sekä henkilökunnalle on annettava viesti, että kiusaamista ei sallita missään muodossa. Koulun selkeät toimintamallit helpottavat kiusaamiseen puuttumista. Kiusaamiseen puuttumiseen ja sen ehkäisemiseen on kehitelty useita toimintamalleja, joista suosituin Suomessa on KiVa Koulu. KiVa- lyhenne tarkoittaa kiusaamisen vastaista tai kiusaamista vastustavaa. Se on suunniteltu nimenomaan suomalaisiin kouluihin. KiVa Koulu- ohjelma

on kehitetty tutkittuun tietoon perustuen Turun yliopistossa. (Pyylampi 2013 31-32.)

3.5 Kouluterveyskysely ja Juvanpuiston koulun itsearviointikysely

Oppilaiden hyvinvointiin liittyvä valtakunnallinen kysely on nimeltään Kouluterveyskysely. Se toteutetaan parittomina vuosina koko maassa peruskoulun 3.–4.-luokkalaisille sekä 8.–9.-luokkalaisille oppilaille. (Terveiden ja hyvinvoinnin laitos i.a.) Kyselyssä kysytään laajasti oppilaiden hyvinvoinnista seitsemältä eri elämän osa-alueilta: hyvinvointi, osallisuus ja vapaa-aika, terveys ja toimintakyky, elintavat, koulunkäynti ja opiskelu, perhe ja elinolot, kasvuympäristön turvallisuus sekä palvelut ja avunsaanti (Terveiden ja hyvinvoinnin laitos 2017).

Kyselyn tarkoituksena on kehittää erityisesti oppilashuoltoa. Kouluterveyskysely toteutettiin ensimmäisen kerran vuonna 1995 Keski-Suomen läänin ja Turun kaupungin peruskoulujen oppilaille tehdyllä kyselyllä. Tuolloin vastaajien määrä oli 6459. (Kivimäki 2004, 2.) Tänä vuonna vastaajien määrä oli 235 555 ja vastausaktiivisuus vaihteli suuresti eri luokka-asteiden välillä. Aktiivisimmat vastaajat olivat 4.–5.-luokkalaisia. (Terveiden ja hyvinvoinnin laitos 2017.) Juvanpuiston koulussa kyselyyn vastasi 1.-, 4.- ja 5.-luokilta 118 oppilasta ja 8.–9.-luokilta 68 oppilasta (Terveiden ja hyvinvoinnin laitos 2017).

Juvanpuiston koulun itsearviointikysely toteutetaan vuosittain koulun kaikille oppilaille. 1.–2.-luokkalaisille, 3.–5.-luokkalaisille ja 6.–9.-luokkalaisille on toteutettu omat kyselynsä. Oppilaiden fyysiseen hyvinvointiin liittyvät kysymykset käsittävät ulkoilun, liikkumisen, ruokailun, fyysisen virkeyden sekä hygieniasta huolehtimisen. Oppilaiden henkiseen hyvinvointiin liittyen kyselyssä tiedustellaan muun muassa koulunkäynnin mielekkyyttä, turvallisuuden tunnetta koulussa, tyttöjen sekä poikien tasavertaista kohtelua, koulutehtäviin saatavaa apua kotona sekä uskallusta kertoa opettajalle, mikäli oppilaalla on jokin huoli mielessään. 6.–9.-

luokkalaisten oppilaiden kyselyyn sisältyy yksityiskohtaisempia kysymyksiä liittyen esimerkiksi syrjintään sekä turvallisuuden tunteeseen kuin alakoulun kyselyyn. Kyselyt ovat toteutettu erikseen jokaiselle ikätasolle sopiviksi ja ymmärrettäviksi.

Vuoden 2017 Kouluterveyskyselystä on todettavissa, että alakoululaiset voivat yläkoululaisia paremmin. Oppilaista moni kokee syrjivää kiusaamista. Lisäksi oppilaiden hyvinvointiin liittyvä eriarvoisuus on selkeästi havaittavissa. Koulun oppilashuollon palveluhenkilöstön rooli korostuu hyvinvointiin liittyvissä asioissa, sillä kolmannes oppilaista olisi tarvinnut enemmän tukea koulukuraattorilta tai -psykologilta. Yleisesti ottaen suomalaiset lapset ja nuoret voivat kuitenkin hyvin ja ovat terveitä. (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2017, 1–7.)

Oppilaiden kokemus omasta terveydestä, terveystottumukset sekä oireilu ovat yhteydessä perheen taloudelliseen tilanteeseen. Oppilaat, joiden kotona on huonompi taloudellinen tilanne lisäksi todennäköisemmin pitävät koulunkäynnistä vähemmän kuin oppilaat, jotka tulevat kodeista, joissa on parempi taloudellinen tilanne. (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2017, 1–7.)

Oppilashuoltopalvelut ovat vuosien varrella kehittyneet, mutta parannettavaa vielä on. Kouluterveyskyselyn perusteella oppilaat kokevat, että oppilashuollon palveluihin on helppo päästä, mutta niiden käyttö sekä järjestäminen vaihtelevat eri puolilla Suomea ja koulukohtaisesti. Kaikissa kouluissa oppilashuollon palveluja ei ole. Lisäksi oppilashuoltopalvelujen henkilöstömitoituksia tuli tarkistaa. (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2017, 2–9.)

Oppilaiden ja vanhempien osallisuutta suhteessa koulu yhteisöön tulisi edelleen kehittää. Kyselyn mukaan käsitys opettajien oikeudenmukaisuudesta sekä luokan työskentelyilmapiiristä vaihtelivat perheen taloustilanteesta riippuen. Koulut useimmiten toteuttavat oppilaiden hyvinvointiin liittyviä kyselyitä säännöllisesti,

mutta myös niiden tuloksia tulisi hyödyntää. (Terveiden ja hyvinvoinnin laitos 2017, 10.)

4 VUOROVAIKUTUS KOULUYMPÄRISTÖSSÄ

4.1 Vuorovaikutus oppilaan ja opettajan välillä

Vuorovaikutus on kahden tai useamman henkilön välistä sosiaalista vaihtoa. Sille on ominaista molemminpuolinen aloitteellisuus sekä toisen osapuolen antaman palautteen huomioiminen. Opettajan ja oppilaan välinen vuorovaikutussuhde perustuu ensisijaisesti kasvatukseen, mikä edellyttää kasvatuksen mahdollistavan ihmissuhteen. Osapuolet on siten pakotettu tiettyihin rooleihin: oppilaan ja opettajan, eli kasvatettavan ja kasvatettavan rooleihin. (Poutiainen 2009, 21.)

Opettajat ja kasvattajat ovat vaikutukseltaan merkityksellinen ammattikunta yhteiskunnassamme. Silti opettajan ajattelua inhimillisenä ja tuntevana ihmisenä ei ole juuri tarkasteltu. Pedagogisten ratkaisujen takana voi olla hyvin erilaisia näkemyksiä sekä ajatuksia ja siten opettajuus toteutuu hyvin eri tavoin. Vuorovaikutustilanteet opettajan ja oppilaan välillä pyrkivät ratkaisuihin ja tällaiset tilanteet ovat keskeisiä opettajan ammatillisen kehittymisen ja oppilaan henkisen kasvun takia. (Cantell 2000, 6–9.)

Koulumaailmassa esiintyy tiettyjä karkeasti yleistettäviä oppilastyyppejä. Näitä niin sanottuja tyyppejä ovat hiljaiset ja huomaamattomat, alisuoriutuvat, itsekritiittiset, nenäkkäät sekä kömpelöt, hitaat ja muut erilaiset oppijat. Koulussa on myös sosiaalisena kohtaamispaikkana yleistettäviä ilmiöitä. Niitä ovat muun muassa kiusaaminen, syrjintä ja yhdenmukaisuuden paine, oppilaan kokema ristiriitallanne, sääntöjen tulkinnan aiheuttamat ristiriidat opettajan ja oppilaan välillä sekä poissaolot. (Cantell 2000, 13–191.)

4.2 Opettajan työskentely eri oppilastyyppien kanssa

Hiljaisen oppilaan käyttäytymisen taustalla voi olla monenlaisia syitä. Opettaja ei voi tyytyä siihen, että oppilas on hiljainen. Jotta opettaja osaisi vaikuttaa tilanteen myönteisellä tavalla, on olennaista selvittää hiljaisuuden syyt. Mielipiteenilmaisun ja vastaamiseen tulee kannustaa sekä opettaa. Lisäksi opettaja voi itse työstää esimerkiksi sitä, ettei unohtaisi niin sanottuja hiljaisia ja huomaamattomia oppilaita: opettaja voi aktiivisesti pohtia päivän aikana tapahtumia opetuksessa, jotta hän muistaisi myös huomaamattomimmat sekä hiljaiset oppilaat tai hän voi esimerkiksi kätellä jokaisen oppilaan nimeltä päivän tai tunnin aluksi. (Cantell 14–27.)

Usein alisuoriutuvat oppilaat mielletään laiskoiksi, välinpitämättömiksi tai sosiaalisesti paineistetuiksi. Tällöin kyseessä voi olla myös pelko: oppilas pelkää huonoa palautetta ja tällöin hän suoriutuu osaamistasoaan heikommin. Koulun tulee opettaa oppimisvalmiuksia sekä tarjota haasteita, sillä mielekkyys sekä motivaatio opiskeluun syntyvät haasteista, tavoitteista ja niissä onnistumisista. Mutta vaikka kyseessä olisi lahjakas oppilas, tavoitteita ei kannata jatkuvasti asettaa niin korkealle, että tämä kokisi epäonnistuvansa toistuvasti. Ongelma usein alisuoriutujien kohdalla on, että kun koulunkäynti on ollut helppoa, heille ei synny opiskelun ja työnteon rutiinia. Tästä syystä peruskoulussa tulisi pitää huolta siitä, että kaikille oppilaille annetaan säännöllisesti tehtäviä, joiden tekeminen vaatii vastuunottoa ja sopivasti ponnistelua. (Cantell 2000, 34–38.)

Osa opettajista käsittävät oppimisen tavoitteina sekä määräävät projekteja. Hyvät opettajat järjestävät oppilaille elämyksiä, joiden avulla he voivat onnistua ja tuntea onnistumista älyllisistä ponnistuksistaan. Monet opettajat haastavat osaa oppilaista osan aikaa, mutta inspiroivat opettajat suunnittelevat mielenkiintoisia aktiviteetteja, joiden avulla kaikki oppilaat voivat onnistua. (Steel 2009, 190.)

Oppilaat, jotka ovat kriittisiä koulunkäyntiin liittyvää suoriutumistaan kohtaan, kärsivät useimmiten stressistä. Tällainen oppilas, joka ei usko omaan osaamiseensa, tarvitsee kannustusta. Hän voi myös pyrkiä saamaan kannustavia kommentteja ja kehuja vähättelemällä itseään ja suorituksiaan. Opettaja ei ole ainoa henkilö, joka voi oppilaan ajatuksiin vaikuttaa asiassa: opettajan sekä vanhempien tulee tietoisia omista asenteistaan esimerkiksi kouluttautumisen suhteen, jotta lapsi ei kuormitu liikaa. (Cantell 2000, 46–54.)

Opettaja saa työstään jatkuvasti palautetta, kysymättäkin. Kritiikki kohdistuu ammattitaitoon ja osaamiseen tai ulkoisiin seikkoihin, kuten ulkonäköön. Aineenopettajat saavat luokanopettajia enemmän tällaista palautetta. Opettajien työn yksi vaativimmista osuuksista on joutua olemaan altis oman työn arvioinnille sekä hyvin henkilökohtaisille kommentteille. Opettajan auktoriteettiasema myös altistaa asiattomalle kritiikille: säännöt, normit ja valvonta eivät aina miellytä oppilaita. On myös mahdollista, että välillä opettaja tulkitsee väärin oppilaan eleen tai teon; Vaikka opettaja ei pysty seuraamaan kaikkia oppilaita opetuksensa aikana, hän hakee jatkuvasti hyväksyviä viestejä ympäristöstään. Hyvä valmistautuminen opetukseen ehkäisee oppilaiden kommentointia. Tällöin opettaja on varmempi tekemisistään ja jännitys on minimissään. Nenäkkäältä tuntuvien kommenttien antamiselle voi olla myös perusteltu syy: oppilas ei ole esimerkiksi tyytyväinen opettajan opetusmetodiin tai opetus on liian hidasta oppilaalle ja hän turhautuu. Oppilaita tulee ohjata rakentavaan kritiikinantoon. (Cantell 2000, 72–82.)

Jokainen opettaja ja oppilas voidaan luokitella jollakin perusteella epänormaaliksi. Jokaisen ihmisen erityisyyden kunnioittaminen tulisi nostaa korokkeelle normaaliuden käsitteen vaalimisen sijaan. On erityisluokkia ja luokkiin integroitua erityisen tuen oppilaita. Kaikki perheet eivät sulata ajatusta, että heidän lapsensa saisi erityislapsen leiman. Usein erilaisuus huomataan, kun se ärsyttää tai hämmentää muita. Opettajan näkökulmasta erityisen tuen oppilaiden tai erityisluokan opettaminen saattaa joskus tuntua rasittavalta tai raskaalta, sillä suunnitellun aikataulun ja oppitunnin kulku saattaa mennä joissakin tilanteissa täysin uusiksi. (Cantell 2000 90–93.)

Jotkut oppilaat, jotka tarvitsisivat erityistä tukea oppimiseensa, ovat hyvin sinnikkäitä. He tekevät toistuvasti samoja tehtäviä kuin muut ja onnistuvat. Tällaisilla oppilailla on usein hyvä itsetunto. Osa oppilaista vähättelevät itseään ja osaamistaan. He saattavat pistää oppimistilanteet täysin leikiksi. Tällöin heidän ei tarvitse niin sanotusti paljastaa omaa erilaisuuttaan ja erityispiirteitään. Kaikkia oppilaita, mutta erityisesti erityistä tukea tarvitsevia oppilaita, on mahdollista auttaa, kun toiminnalla on yksiselitteiset ja selkeät ohjeet. Oppimista saattaa myös helpottaa, mikäli opettaja näyttää mallia. (Cantell 2000 96–98.)

Ryhmäytymisellä on suuri merkitys luokkien toiminnassa. On tärkeää, että oppilaat kokevat tulevansa hyväksytyksi heikkouksineen, sillä luokan ilmapiiri vaikuttaa siihen, kuinka oppilaat toimivat. Jotta luokassa saavutetaan hyvä ilmapiiri, samoja asioita pitää käsitellä toistuvasti. Kun oppilaalla on erityisiä tarpeita oppimisessaan, vanhempien tuki korostuu. Mikäli vanhemmat myöntävät tekemään oppilaalle yksilöllisiä opetusratkaisuja, myös opettajien työ helpottuu. (Cantell 2000, 98–100.)

4.3 Vuorovaikutus koulun ja kodin välillä

Koulun ja kodin yhteistyön lähtökohtana keskinäinen arvostus. Koulun henkilöstön on oltava aloitteellinen yhteistyössä. Kanssakäymistä voidaan edistää sitoutumalla myönteisen yhteistyön edistämistä kehittäviin periaatteisiin, joita ovat molemminpuolinen arvostus, kuulluksi tuleminen ja molempien osapuolien toiminen siten, että keskinäinen luottamus on mahdollinen. Yhteistyön perustana on kuulluksi tulemisen kokemus, jonka tärkeitä kulmakiviä ovat ensikohtaamiset sekä tapaamisen ensimmäisellä luokalla sekä kouluasteelta toiselle siirtyessä. Kuulemisen lisäksi on oleellista valita keskustelun tapa mahdollisimman tarkoituksenmukaisesti. Kunnioittava ilmapiiri osapuolien välillä luo myönteisyyttä sekä avoimuutta. (Opetushallitus 2007, 12.)

Toimiva yhteistyö kodin ja koulun välillä vaatii luottamusta, joka syntyy oikeudenmukaisuuden tunteesta. Luottamukseen vaaditaan aikaa sekä jatkuvaa, aktiivista sekä pitkäjänteistä vuoropuhelua. Vanhempien luottamus kouluun rakentuu heidän mielikuvastaan liittyen lapsensa ja opettajan väliseen suhteeseen. Vanhempien luottamusta kouluun vahvistaa se, että he kokevat opettajan kunnioittavan lapsensa ainutlaatuisuutta. Aikuisten väliset suhteet vaikuttavat oppilaiden turvallisuuden kokemukseen ja ovat siten keskeinen osa oppilaiden oppimisympäristöä. (Opetushallitus 2007, 12.)

4.4 Koulun johtaminen

Koulussa, jossa toteutetaan perusopetusta, toiminta on vahvasti eettismoraaliin päämääriin tähtäävää. Toiminta edellyttää siis viisautta. Tieto ja viisaus on kuitenkin erotettava toisistaan: viisauteen sisältyy ajatus, että tosiasiatiedon lisäksi hyödynnetään näkemyksiä asioiden laajemmasta kokonaiskuvasta sekä luotettavuudesta. Koulun johtamisen yhteydessä voidaan puhua myös viisauksen johtamisesta. (Raasumaa 2006, 25.)

Koulun johtaminen on pitkälti osaamisen johtamista. Se on noussut keskeiseksi verkostomaisesti toimivissa organisaatioissa. Lisäksi koulun toiminnassa voidaan puhua oppivan organisaation käsitteestä. Tällöin organisaatio tuottaa, sillä se työskentelee aktiivisesti ja lisää osaamistaan oppimisen avulla. Oppivassa organisaatiossa on oltava toimintakulttuuri, joka tukee oppimista. (Raasumaa 2006, 29–36.)

Koulut ovat matalia organisaatioita, joissa hierarkiatasoja on vähän. Melkein kaikki perusopetusta tarjoavat koulut kuuluvat kuntaorganisaatioihin. Näin ollen koulun toimintaedellytyksiin vaikuttaa paljon kunnallisten päättäjien suhtautuminen koulutukseen. Koululla ei ole autonomiaa kaikissa itseään koskevissa asioissa: myös lainsäädännöllä sekä erilaisilla säännöksillä on vahva asema koulun

arjessa. Sosiaaliset suhteet ovat läsnä koulun arjessa jatkuvasti, sillä koko toiminta perustuu vuorovaikutukseen. (Raasumaa 2006, 40–41.)

Rehtorin työnkuvaan voidaan määritellä kuuluvaksi arviointi- ja kehittämistehtävät, suunnittelu- ja organisointitehtävät sekä toimeenpanotehtävät. Opettajien odotukset rehtorien työstä vaihtelevat: joidenkin opettajien mielestä rehtori voi vaikuttaa paljon opettajanhuoneen ilmapiiriin sekä opettajien viihtyvyyteen. Toiset opettajat toivovat rehtorin osallistuvan aktiivisesti esimerkiksi työrauhan valvomiseen ja yhteisten päätösten valmisteluun. Jotkut opettajat odottavat rehtorin puuttuvan opettajien toimintaan. Kielteisimpänä opettajat näkevät rehtorin, joka puuttuu koulun toimintaan taitamattomasti. (Raasumaa 44–45.)

Koulu on oppilaan kasvua, oppimista sekä perheyhteistyötä toteuttava yhteisö, jonka toiminta ja sen kehittyminen ovat koko henkilökunnan yhteinen asia. Jokainen opettaja on omassa työssään johtaja, sillä hän vastaa oppilaidensa oppimisesta sekä kasvusta. Rehtorin vastuu opettajien pedagogisesta osaamisesta ja siihen liittyvistä perheyhteistyötaidoista on silti suuri. (Raasumaa 2006, 155.) Rehtorin on siis tärkeää osata toimia monenlaisessa eri roolissa. Tällaisia rooleja ovat muun muassa opettajien sekä oppilaiden kuunteleminen, oman opettajuuden hyödyntäminen, fyysisestä ympäristöstä huolehtiminen, filosofinen ajatteleminen, heikoimmassa asemassa olevien oppilaiden tukeminen sekä poliisina toimiminen. (Trail 2000, 2–3.)

5 SYRJÄYTYMINEN

5.1 Syrjäytyminen ilmiönä

Syrjäytyminen sai ohjelmallisen muotonsa yhteiskunnassamme jo 1990-luvun alussa ehkäisevän sosiaalipolitiikan strategian kautta. Varsinainen syrjäytymispolitiikan synty on tapahtunut vuosituhannen vaihteessa. Tällä vuosituhanella syrjäytymisen vastainen politiikka sekä työ ovat muodostuneet itsestäänselvyyksiksi, yhteisiksi huolenaiheiksi sekä yhteiskunnan keskeiseksi ja puhutuksi sosiaaliseksi ongelmaksi. Syrjäytyminen ilmiönä on tästä huolimatta jatkanut laajenemistaan. (Sandberg 2015, 37.)

Julkisessa keskustelussa syrjäytymisellä usein tarkoitetaan hyvinvointijärjestelmän ulkopuolelle jäämistä. Nuorten kokemukset syrjäytymisestä voivat kuitenkin olla erilaisia. (Hannikainen-Ingman ym. 2012) Keskeinen kysymys syrjäytymisessä on, mistä syrjäydytään, kun syrjäydytään (Raunio 2006, 12). Voidaan myös kyseenalaistaa koko ilmiö. Kuvaako muuttuvaa maailmaa syrjäytymisen käsite muuttuvaa maailmaa, jossa yksilöiden arvostukset, elämäntilanteet ja elämänkulut ovat erilaistuneet? Keskivertoa ja normaalia elämää ei ole ehkä tarkoituksenmukaista hahmottaa. (Hyväri ym. 2010.)

Viime aikaisissa keskusteluissa on painotettu varhaisen puuttumisen merkitystä sekä varhaiskasvatuksen sekä lapsuuteen investoimista. Terveysten ja mielen-terveyteen liittyvää tukea olisi lisättävä (Terveysten ja hyvinvoinnin laitos 2015, 3). Stakesin toteuttama ja Sosiaali- ja terveystieteiden ministeriön koordinoima Varhaisen puuttumisen hankkeen tavoitteena vuosina 2001-2004 oli sisällyttää tehokkaat ja varhaisen syrjäytymisen ehkäisyn periaatteet kaikkialle lasten ja nuorten elämän alueille. Syrjäytyminen on käsittänyt tällä vuosituhanella lukuisia erilaisia mietintöjä, ohjelmia, selvityksiä. Syrjäytymisen käsite on edelleen laajentunut

tutkimusasetelmien kohteeksi sekä uusille sosiaalisuuden alueille. (Sandberg 2015, 36–37.)

Syrjäytyminen käsitteenä ja ilmiönä voidaan määritellä yksilöä yhteiskuntaan yhdistävien siteiden heikkoutena. Syrjäytymistä tarkastellaan useimmiten yhteiskunnan kannalta. Siitä puhuttaessa yleinen käsitys on, että yksilö on eksynyt yhteiskunnan valtavirrasta. (Raunio 2006, 9–12.) Voidaan myös puhua tietyn ryhmän syrjäytymisestä (Hyväri ym. 2010, 11). Syrjäytymiselle ei ole käsitteellisesti yhtä kaikkien hyväksymää määritelmää. Syrjäytyminen on hyvin moniulotteinen ja vaikea ilmiö ymmärtää. (Karvonen 2002.)

5.2 Syrjäytyminen yksilön näkökulmasta

Mielenterveyttä ajatellen syrjäytyneille yleisiä kokemuksia ovat yksinäisyys sekä masentuneisuus. Nämä kokemukset vaikuttavat nuoren sosiaaliseen hyvinvointiin, kehitykseen ja muihin elämän osa-alueisiin. Yksinäisyys ei itsessään aiheuta masentuneisuutta, mutta se voi johtaa mielialavaihteluihin, alhaiseen sosiaaliseen tukeen, ahdistuneisuuteen ja sosiaalisten tilanteiden välttelyyn. Syrjäytyminen on usein vain väliaikainen tila ja syrjäytyneet nuoret eivät ole homogeeninen ryhmä. Syrjäytymiseen liittyvässä tutkimuksessa ja kehitystoiminnassa on hyödynnetty melko vähän nuorten kokemustietoa. (Terveiden ja hyvinvoinnin laitos 2015, 1.)

Syrjäytyminen voidaan käsittää kasautuneeksi huono-osaisuudeksi. Tämän prosessin aikaansaavia hyvinvointiin liittyviä ongelmia ovat huono asumistaso, työttömyys, läheisten ystävien puuttuminen, terveysongelmat, taloudelliset ongelmat ja väkivallan tai sen uhan kokeminen (Raunio 2006, 28–29.) Syrjäytymis-sanaa välteltäessä puhutaan heikoimmin toimeentulevista, vaikeuksiin joutuneista ja vähä- tai huono-osaisista. Syrjäytymistä voidaan kuvata tilasta toiseen siirtymisenä: perheyhteisö hajoaa ja tilanne tuottaa yksinäisyyttä, terve sairastuu ja

menettää työkykynsä tai hyvin toimeentulevasta tulee huono-osainen. (Hyväri ym. 2010, 13.) Syrjäytymisessä keskeistä ovat puutteelliset mahdollisuudet osallistua yhteiskunnan poliittisiin, kulttuurillisiin, taloudellisiin sekä sosiaalisiin toimintoihin. Ilmiöön liittyy lisäksi vahvasti voimattomuus muuttaa omaa tilannettaan (Karvonen 2012).

Oppimisympäristön opettajien tunneherkät opetuskäytännöt sekä hyvä vuorovaikutus voivat toimia syrjäytymiseltä suojaavina tekijöinä nuoruudessa ja lapsuudessa. Ne voivat parhaimmillaan tarjota käännekohdan elämässä. Syrjäytymiselle altistavia tekijöistä ovat esimerkiksi sosiaaliset ongelmat, oppimisvaikeudet sekä motivaation ja itsesäätelyn ongelmat. Osa riskitekijöistä liittyy vuorovaikutussuhteisiin sekä oppimisympäristöön: yksilön torjunta ryhmässä sekä riittämättömän tuki oppimiseen. Syrjäytymiseen johtava kehitys on haastavaa ymmärtää, sillä ympäristöön ja yksilöön liittyvien tekijöiden yhteisvaikutus syntyy pitkällä aikavälillä, monen eri tekijän yhteissummana. (Revinen & Vähäkylä 2007, 111.)

5.3 Syrjäytyminen yhteiskunnan näkökulmasta

Syrjäytymisvaarassa olevien nuorten määrää on selvitetty ja lukumäärä vaihtelee 14 000 ja 100 000 henkilön välillä. Nuorena syrjäytyvän henkilön aiheuttamat kustannukset yhteiskunnalle ovat 1,2 miljoonaa euroa hänen elinkaarensa aikana. Syrjäytymisen ensivaiheet ovat vaikeudet koulussa, kotona sekä sosiaalisessa ympäristössä. Käsite tarkoittaa kertynyttä huono-osaisuutta, jossa yhdistyvät toimeentulo-ongelmat, elämänhallintaan liittyvät ongelmat, usein toistuva tai pitkäaikainen työttömyys sekä syrjäytyminen yhteiskunnan osallisuudesta. (Simolin & Suvivuo 2012, 6–9.) Käsitteen tarkastelukulmaksi voidaan valita joko kulttuurinen ja yhteiskunnallinen tai kokemuksellinen syrjäytyminen (Heino ym. 2011).

Normatiivisessa mallissa syrjäytyminen on poikkeamista osallisuudesta tai integroitumisesta, joita pidetään hyvän elämän ihanteena. Kenenkään ei siis tule olla syrjäytynyt, vaan kaikkien tulee olla osallisia yhteiskunnassa elämönhallinnasta, elämäntavasta sekä normaaleista elinoloista. Normatiivisen mallin mukaisesti ei ole mahdollista, että syrjäytyminen olisi ihmisen oma valinta. Vallitseva käsitys normaaliudesta mahdollistaa siis vain yhdenlaisen integroitumisen yhteiskuntaan. Moninaisuuden ja erojen sivuuttaminen voidaan ajatella ilmentävän normaalisuuteen liittyvää näkemystä. Syrjäytymisestä puhuttaessa tarkoitetaan siis sivuun joutumista yhteiskunnallisesta normaaliudesta. (Raunio 2006, 13–18.)

Tällä hetkellä nuorten henkilöiden keskuudessa syrjäytyminen ilmenee nuorten työttömyyseläkkeinä, kasvaneena nuorisotyöttömyytenä sekä ”kadonneina” nuorina. Pahimmassa tapauksessa nuoret eivät kiinnity yhteiskunnalliseen toimintaan, työmarkkinoihin tai perheinstituution, eli he eivät kiinnity yhteenkään yhteiskunnan perusinstituutioon. Syrjäytyminen on haaste länsimaisen hyvinvointimallin sosiaaliselle sekä taloudelliselle kestävyydelle. Peruskoulussa epäonnistuminen johtaa suurella todennäköisyydellä ennakoi jäämistä pois toisen asteen koulutuksesta. Tämän takia koulu on tärkeä osallistamisen areena, mutta se ei yksin pysty tasoittamaan eroja, jotka johtuvat oppilaiden erilaisista lähtökohdista. (Karvonen 2002.)

6 TUTKIMUSKYSYMYKSET JA TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

6.1 Tutkimuskysymykset

Ensimmäisessä tutkimuskysymyksessäni selvitän mitä Juvanpuiston koulun oppilaat, vanhemmat, opettajat, oppilashuollon henkilöstö ja koulun johto ajattelevat oppilaiden hyvinvointiin liittyvistä tekijöistä. Juvanpuiston koulussa toteutetaan säännöllisesti kolmea eri kyselyä oppilaille heidän hyvinvointiinsa liittyen. Koulu-terveyskysely toteutetaan joka toinen vuosi ja Juvanpuiston koulun itsearviointikysely vuosittain tietyille luokkatasoille. KiVa Koulu- kysely vuosittain kaikille oppilaille. Henkilökunnalle, sekä opettajille että koulun oppilashuoltohenkilöstölle on erilaisia kyselyitä, joissa kartoitetaan heidän osaamistaan eri osa-alueilla. Näistä esimerkkinä Opeka-kysely. Juvanpuiston koulussa ei ole tutkittu vuorovaikutusta samanaikaisesti eri osapuolien näkökulmista. Oppilaan ja opettajan välinen vuorovaikutussuhde, sen laatu sekä koulu yhteisön vuorovaikutus ja yhteisöllisyys ovat tärkeitä tekijöitä oppilaan hyvinvoinnin kannalta (Perkola 2017, 29).

Toisessa tutkimuskysymyksessäni haluan selvittää, mitä asioita koulussa tulisi kehittää, jotta oppilaiden psykososiaalinen hyvinvointi paranisi. Opinnäytetyöni keskeinen tarkoitus on toteuttaa kyselyt, joiden avulla voin perustella mahdollisia epäkohtia Juvanpuiston koulun oppilaiden hyvinvoinnissa keskittyen vuorovaikutukseen oppilas-opettaja-, oppilas-vanhempi- ja opettaja-vanhempi- suhteessa. Lisäksi tiedustelen teemaan liittyviä asioita koulun johdolta sekä oppilaan hyvinvointiin kouluttautuneelta oppilashuollon palveluhenkilöstön työntekijöistä. Näin pyrin saamaan mahdollisimman laajan kokonaiskuvan asioista joita tulisi mahdollisesti kehittää kouluympäristössä, koulun ja kodin yhteydenpidossa sekä oppilaan kotona.

6.2 Tutkimusmenetelmät

Käytän tutkimuksessani sekä kvantitatiivisia että kvalitatiivisia tutkimusmenetelmiä. Kvantitatiivinen, eli määrällinen, tutkimus on menetelmä, jonka tarkoituksena on tarjota yleinen kuva muuttujien välisistä suhteista ja eroista. Muuttujana toimii esimerkiksi henkilön mielipide. Muuttuja on asia, josta määrällisessä tutkimuksessa halutaan tietoa ja sitä tarkastellaan määrällisessä tutkimuksessa numeerisesti. Kvantitatiivisessa tutkimuksessa tutkittava asia tulee strukturoida sekä operationalisoida. Strukturointi tarkoittaa asioiden vakioimista lomakkeeseen kysymyksiksi ja vaihtoehtoiksi tavalla, jolla kaikki vastaajat ymmärtävät kysymykset samoin ja kysymykset voidaan kysyä kaikilta vastaajilta samalla tavalla. Operationalisointi tarkoittaa käsitteellisten ja teoreettisten asioiden selittämistä siten, että tutkittava henkilö ymmärtää asian järkiymmärryksellään. (Vilka 2007, 13–16.) Kyselyt ovat suurimmaksi osaksi mielipidettä mittaavia kysymyksiä, joita tarkastellaan numeerisesti, kuvioiden avulla.

Kvalitatiiviselle, eli laadulliselle tutkimusmenetelmälle, on tyypillistä, että tuloksia tarkastellaan muilla kuin muuttujien välisillä suhteilla. Samoin argumentointi tapahtuu muuten kuin selittäen määrällisiä suhteita. (Alasuutari, 2007.) Tuottamani sisältävät myös avoimia kysymyksiä, joita tulee tarkastella laadullista tutkimusmenetelmää hyödyntäen lisäksi kysymykset teoretiedon lisäksi pohjaavat työssäni tekemiini havaintoihini Juvanpuiston koulussa. Myös havainnoinnissa hyödynnän laadullista tutkimusmenetelmää.

Kysely on tapa kerätä aineistoa, jossa kaikilta kyselyyn osallistuvilta kysytään samat asiat, samalla tavalla ja samassa järjestyksessä. Kyselyn muoto on siis vakioitu. Kyselylomaketta käytetään tilanteessa, jossa havaintoyksikkönä on henkilö ja esimerkiksi häntä koskevat mielipiteet. Se sopii hyvin aineiston keräämisen tavaksi, kun tutkittavia henkilöitä on paljon ja he ovat fyysisesti hajallaan. Lomakkeiden postittamisen ajoitus ja kyselyyn vastaamisesta muistuttaminen ovat tärkeässä roolissa kyselytutkimuksessa, jotta vastausprosentti ei jää kyseisten teki-
joiden takia alhaiseksi. (Vilka 2007, 27–28.)

Suurin osa kyselyiden kysymyksistä olivat asenneväittämiä, joiden vastausvaihtoehdot muodostavat asenneasteikon. Kyselyissä toteutin Likert-asteikon neliportaisena mallina. Sanallisten asteikkojen laatiminen olisi ollut suhteellisen hankalaa toteuttaa tavalla, jossa muidenkin kuin ääripäiden valitseminen vastausvaihtoehdoksi olisi helppoa. (Vilka 2007, 46.)

Portaikko olisi voinut olla Likert-asteikon mukaisissa asenneasteikoissa myös laajempi, mutta päädyin suppeampaan asteikkoon, jotta pidempienkin kyselyiden kohdalla vastaajan keskittymisen herpaantuminen tai halu ohittaa mahdollisesti arkaluonteiset kysymykset olisivat poissuljettuja. Kyselyt sisälsivät myös joitakin monivalintakysymyksiä sekä avoimia kysymyksiä. Vanhempien kyselyissä oli lisäksi kaksi suljettua kyllä/ei- kysymystä.

6.3 Tutkimusympäristö ja tutkimuksen toteutus

Kyselytutkimus toteutettiin Juvanpuiston koulun oppilaille, henkilökunnalle sekä vanhemmille. Juvanpuiston koulu on yhtenäiskoulu Pohjois-Espoon Niipperissä. Koulussa on noin 570 oppilasta. Se aloitti toimintansa vuonna 2003 ja valmistui lopullisesti vuonna 2005. Koulun on mukana Vihreä lippu- toiminnassa, KiVa koulu- ja Liikkuva koulu- ohjelmassa sekä URHEAssa. Koulussa toimii aktiivinen vanhempainyhdistys, joka edistää vanhempien ja koulun välistä yhteistoimintaa sekä järjestää tapahtumia ja kerhoja. Kaupungin nuorisotoimen tilat ovat koulun tiloissa. Parhaimmillaan tiloissa käy illan aikana noin sata nuorta. Kouluajan ulkopuolella koulun tiloissa toimivat eri harrasteseurat ja harrastustoimintaa tarjoavat yritykset.

Koulun edellinen rehtori johti koulua sen valmistumisesta saakka aina vuoden 2016 loppuun. Syksyllä 2017 koulussa aloitti uusi rehtori Vesa Äyräs ja hän muutti koulun johdon mallia siten, että hänen lisäkseen koulussa toimii kolme apulaisrehtoria. Rehtorin tehtävissä heistä toimii aktiivisimmin koulun

apulaisrehtori. Tämän lukuvuoden alusta koulussa on toiminut rehtorin lisäksi kaksi apulaisrehtoria. Koulussa työskentelee lisäksi yli 40 opettajaa, joista kuusi ovat erityisluokanopettajia, kaksi laaja-alaisia erityisopettajia sekä 21 aineenopettajia. Koulunkäyntiavustajan työtehtävissä on kuusi työntekijää. Koulun oppilashuoltohenkilöstön työtehtävissä työskentelevät koulukuraattori, koulupsykologi ja terveydenhoitaja. Koulun oppilashuoltopalvelujen henkilöstö on läsnä Juvanpuiston koulussa kahdesta neljään päivään viikossa.

Kyselytutkimus toteutettiin Microsoftin Office 365- ohjelman Forms- työkalulla. Oppilaille, vanhemmille, opettajille, oppilashuoltohenkilöstölle sekä koulun johdolle lähetettiin jokaiselle oma kyselynsä. Kysely toteutettiin teknisesti siten, että vastauksista oli eroteltavissa oppilaan ja opettajan opetettava luokkataso. Koska tutkimuksessa oli alaikäisiä henkilöitä mukana, oppilaiden vanhemmille lähetettiin Wilma- järjestelmän kautta viesti, jossa tiedusteltiin lupaa käyttää heidän lastensa vastauksia kyselytutkimuksessa.

Alakoulun vanhemmille lähetettiin viesti, joka sisälsi linkin, jonka avulla he pääsivät omaansa sekä lastensa kyselyyn. Koska kyselyt olivat oppilaille identtisiä riippumatta luokka-asteesta ja tästä syystä oli välttämätöntä, että alakoulun oppilaat ja vanhemmat tekivät kyselyn ainakin suurimmaksi osaksi yhdessä, jotta oppilaat ymmärtävät asenneväittämät ja kysymykset. Yläkoulun oppilaille kyselyn linkki lähetettiin henkilökohtaisesti ja he ovat siten voineet vastata kyselyyn itsenäisesti. Oppilaiden kyselylomake oli laajuudeltaan 35 kysymystä, opettajien 37 kysymystä, vanhempien 24 kysymystä, oppilashuoltopalvelujen henkilöstön 12 kysymystä ja koulun johdon 23 kysymystä. Jokainen kysymyskohta oli pakollinen. Jokaisessa kyselylomakkeessa oli mielipidettä mittaavien kysymysten lisäksi avoimia kysymyksiä kaksi tai kolme.

Oppilaiden kyselyssä tiedusteltiin heidän mielipiteitään oppilaan ja opettajan välisestä vuorovaikutuksesta, kokemuksiaan osallisuudesta, kouluviihtyvyydestä, aikuisten tavoitettavuudesta sekä heidän psyykkisestä hyvinvoinnistaan.

Opettajien kyselyssä tiedusteltiin heidän asenteitaan suhteessa oppilaisiin, toimintaansa oppilaiden hyvinvointiin liittyvissä asioissa ja mielipiteitään kollegojen, johdon, koulun oppilashuollon palveluhenkilöstön sekä vanhempien muiden tavoitettavuudesta. Vanhempien kyselyssä kysyttiin heidän havainnoistaan liittyen lastensa hyvinvointiin, asennoitumisesta lapsensa opettajiin sekä opettajan ja vanhemman väliseen yhteydenpitoon. Koulun oppilashuollon palveluhenkilöstön kyselyssä kartoitettiin oppilaiden hyvinvointiin liittyviin riskitekijöitä kouluympäristössä. Lisäksi heiltä tiedusteltiin heidän työnkuvan sisältöä ja siihen liittyvää ajankäyttöä- Koulun johdolta tiedusteltiin heidän asenteitaan liittyen oppilaan asemaan, koulun johtamiseen sekä oppilaan hyvinvointiin liittyviin toimiin koulun sisällä.

Toteutin kyselyt teorian tietoon sekä työtehtäviini liittyviin havaintoihini pohjaten. Tämän jälkeen näytin oppilaiden, vanhempien ja koulun oppilashuollon palveluhenkilöstön kyselyt koulun johdolle, joka antoi suostumuksensa niiden toteuttamiseen. Koulun johdon kyselyn sisällön näytin kahdelle opettajalle, jotka sitä kommentoivat ja ajattelivat sen sisällön olevan kattava.

6.4 Tutkimusaineiston analyysi

Määrällisessä tutkimuksessa tutkija järjestee, ryhmittelee sekä luokittelee tutkittavat muuttujat mitta-asteikon avulla. Tutkimuksen tulee olla objektiivista. Objektiivisuuden osa-alueita ovat tutkimustulokset tunnuslukuina ja havaintoina sekä tulosten tulkinta. Tutkimusprosessin ja tutkimustulosten tulee olla puolueettomia. (Vilkkä 2007, 14–16.) Laadullisessa tutkimuksessa on tärkeää, että havaintoja tutkitaan kontekstissa niiden tuottamiseen, eli on muistettava, että absoluuttisia faktoja ei ole olemassa. Tieteelliselle tutkimukselle on yleensä ominaista, että aineistoa tai tapausta tutkitaan, sillä tutkimuksella ajatellaan olevan käyttöä muussakin tilanteessa. (Alasuutari 2007.)

3.-, 5.- ja 8.- luokkalaiset oppilaiden ja heidän vanhempiensa vastaukset on eroteltu toisistaan, jotta luokka-asteiden sekä ala- ja yläkoulun vastausryhmien välisiä eroja olisi mahdollista vertailla on. Luokkakohtaisen vertailun lisäksi joitakin vastauksia verrataan eri vastaajaryhmien välillä, kun näkemystä samaan asiaan on kysytty eri vastaajaryhmiltä. Suurin osa tuloksista on esitetty määrällisen tutkimusmenetelmän mukaisesti tilastoina. Luokkakohtaisen vertailun lisäksi analysoin tuloksia myös siten, että otan huomioon kaikkien oppilaiden vastaukset. Opettajien vastaukset on jaettu ala- ja yläkoulun vastaajaryhmiin. Opettajien vastauksia on tarkoituksenmukaisempaa vertailla tällä jaottelulla kuin, että tuloksia analysoitaisiin luokkakohtaisella jaottelulla: tutkittavien vastausten määrä suhteessa tutkittaviin oppilaisiin sekä vanhempiin on huomattavasti pienempi.

Jokaisen kyselyn kysymykset on jaettu osa-alueisiin kyselyn sisällä. Eri aihealueiden asenneväittämät ja kysymykset on hajautettu kyselylomakkeessa osittain eri kohtiin eikä vastaajille ole ilmoitettu tarkkoja teemoja eri kysymyksiin liittyen. Tällöin mahdolliset ennakoasenteet vastatessa on pyritty minimoimaan. Kysymysjaottelu helpottaa tulosten analysointia ja sen johdosta vanhempien ja oppilaiden, oppilaiden ja opettajien sekä vanhempien ja opettajien vastauksista on helpompi erottaa kysymykset tai aihealueet, joissa mahdollisesti on ristiriitaisuuksia vastaajaryhmien välillä. Kysymykset on jaoteltu hyvin karkeasti eri teemoihin. Osa kysymyksistä sopisi monen eri teeman alle.

7 KYSELYTUTKIMUKSEN TULOKSET

7.1 Oppilaiden kokemukset

Oppilaiden kyselyyn vastasi 94 oppilasta. Kysely sisälsi 37 kysymystä, joista suurin osa oli asennetta mittaavia kysymyksiä. Asennetta mittaavien kysymysten lisäksi kyselyssä esiintyi monivalintakysymyksiä sekä avoimia kysymyksiä. Keskimääräinen vastaamisaika oli noin kymmenen minuuttia.

Tasavertaisuus ja yhdenmukaisuus

Mitä vanhemmasta vastaaja oli kyse, sitä varmemmin hän koki opettajan kohtelun oppilaita kohtaan epätasa-arvoiseksi. Silti kolmasluokkalaiset oppilaat kokivat opettajan kohtelun oppilaita kohtaan hyvin tasa-arvoiseksi (KUVIO 1). Toisaalta kolmasluokkalaiset ja viidesluokkalaisista suurin osa ajatteli, että opettajien oikeudenmukaisessa käytöksessä on suuria eroja. Kahdeksaluokkalaisten näkemykset asiasta jakautuivat heidän luokka-asteensa sisällä jyrkemmin kuin nuorempien. Silti hieman yli puolet ajattelivat, että opettajien välillä ei ole suuria eroja siinä, että toinen kohtelisi oikeudenmukaisesti ja toinen ei (KUVIO 2). Eli vaikka kahdeksaluokkalaaiset kokivat opettajien toiminnan epätasa-arvoisimmaksi, he eivät kokeneet opettajien käytöksessä suuria eroja oikeudenmukaisuutta ajatellen ja vaikka nuoremmat oppilaat ajattelivat, että opettajien käytöksessä on suuria eroja oikeudenmukaisuutta ajatellen, he eivät ajattelivat opettajien toimivan tasa-arvoisesti.

Luokassani tai ryhmässäni opettaja kohtelee kaikkia samalla tavalla.

KUVIO 1. Oppilaiden kokemukset – Luokassani tai ryhmässäni opettaja kohtelee kaikkia samalla tavalla

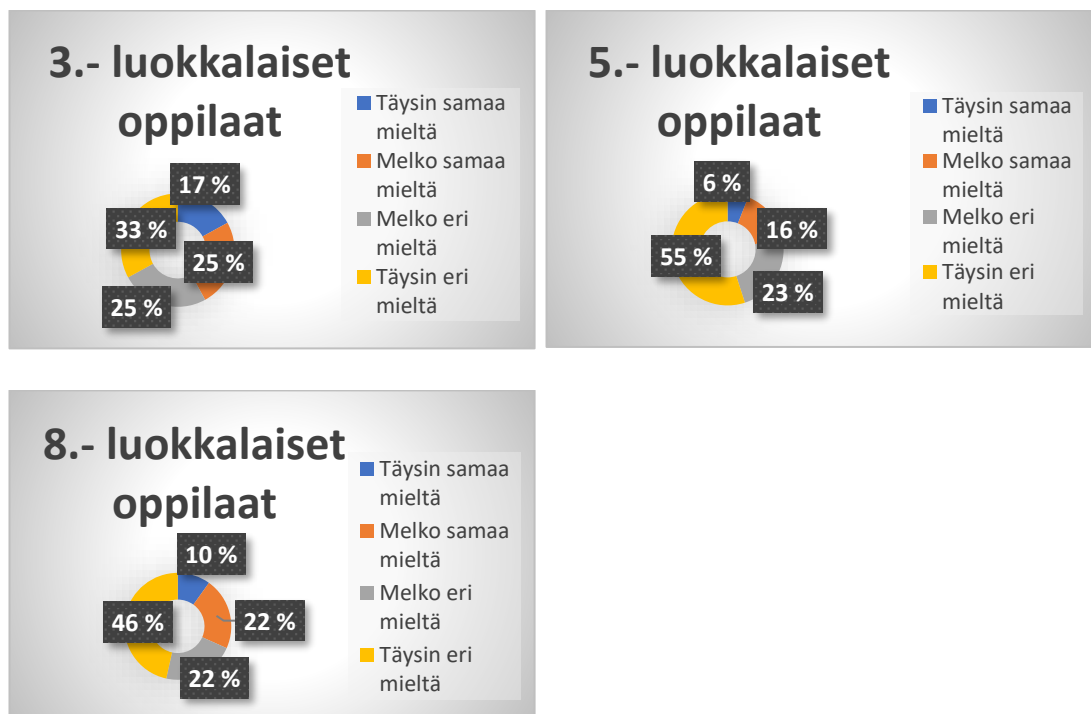
Opettajien käytöksessä on suuria eroja, sillä toinen kohtelee oikeudenmukaisesti ja toinen ei.

KUVIO 2. Oppilaiden kokemukset – Opettajien käytöksessä on suuria eroja, sillä toinen kohtelee oikeudenmukaisesti ja toinen ei

Suurin osa oppilaista oli sitä mieltä, että opettajan kohdistaman syrjinnän kohteena eivät ole aina samat oppilaat. Silti vähän yli kaksi viidesosaa kolmasluokkalaisista ja kolmasosa viides- ja kahdeksaluokkalaisista ajattelivat päinvastoin (KUVIO 3). On siis todettava, että alakoululaiset kokivat opettajien käytöksessä suurempia eroja oikeudenmukaisuutta ajatellen, mutta kahdeksaluokkalaiset kokivat opettajien kohtelun epätasa-arvoisempana. Ei valtaosa, mutta kuitenkin huolestuttavan suuri osa oppilaista ajattelivat, että opettaja syrjii aina tiettyjä samoja oppilaita.

Jotkut samat oppilaat ovat toistuvasti opettajan kohdistaman syrjinnän kohteena.

KUVIO 3. Oppilaiden kokemukset – Jotkut samat oppilaat ovat toistuvasti opettajan kohdistaman syrjinnän kohteena

Suurin osa oppilaista koki, että he voivat antaa opettajalle palautetta ilman, että se vaikuttaa opettajien käytökseen tai heidän arviointiinsa myöhemmin. Eri mieltä olevien oppilaiden määrä ei juuri vaihdellut eri luokka-asteittain (KUVIO 4). Kaikki kolmasluokkalaisista vastaajista ja selkeä enemmistö viides- ja kahdeksaluokkalaisista vastaajista tiesivät mitä heidän tulee tehdä

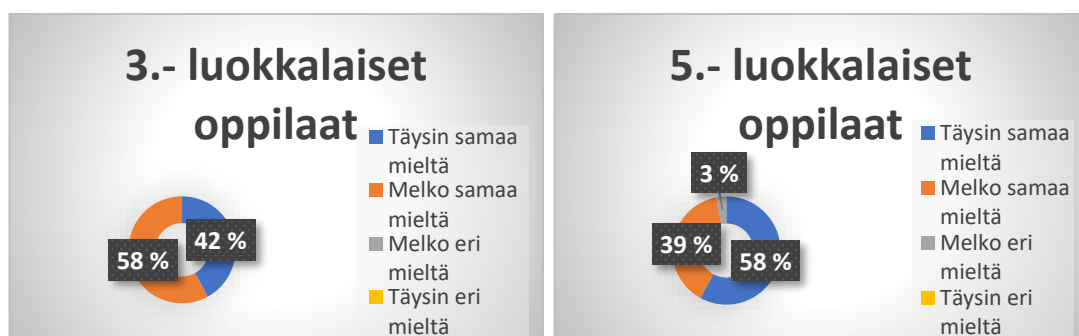
saavuttaakseen tietyn numeron (KUVIO 5). Lähes kaikki oppilaat ajattelivat, että arvosteluperusteet ovat kaikille samat (KUVIO 6). On siis todettava, että vastausten perusteella oppilaat kokevat, että opetukseen liittyvä palaute opettajille on sallittua ja arvostelu on oppilaiden ajatusten mukaan ennakoitavaa.

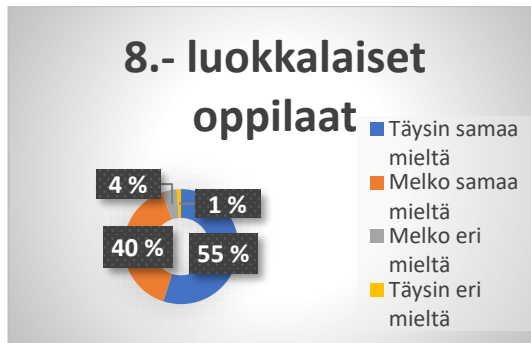
Voin antaa opettajille perusteltua palautetta ilman, että se vaikuttaa arviointiin tai heidän käyttäytymiseensä myöhemmin.

KUVIO 4. Oppilaiden kokemukset – Voin antaa opettajille perusteltua palautetta ilman, että se vaikuttaa arviointiin tai heidän käyttäytymiseensä myöhemmin

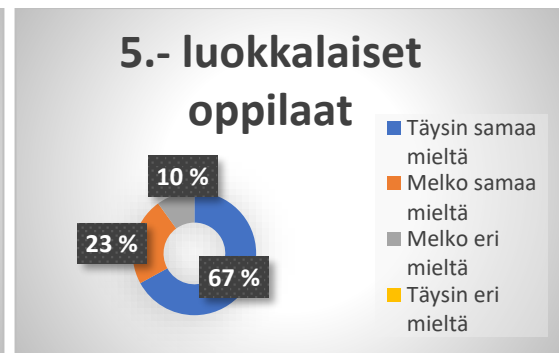
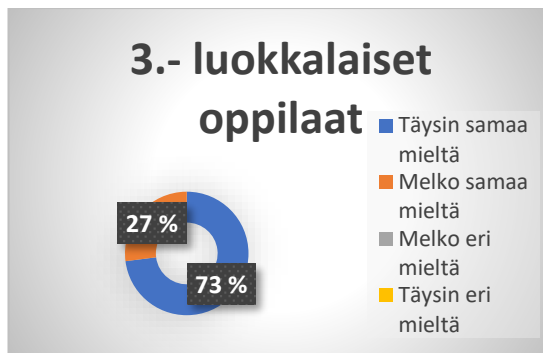
Tiedän ennalta mitä minun tulee saavuttaa, jotta saan tietyn numeron.

KUVIO 5. Oppilaiden kokemukset – Tiedän ennalta mitä tulee saavuttaa, jotta saan tietyn numeron

Arvosteluperusteet ovat kaikille samat.

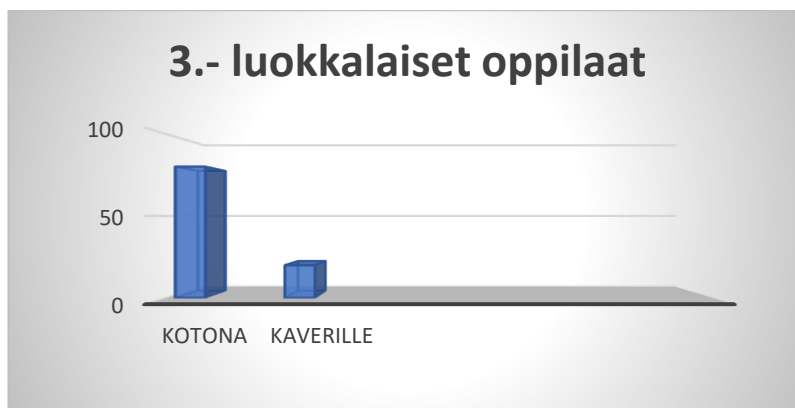
KUVIO 6. Oppilaiden kokemukset – Arvosteluperusteet ovat kaikille samat

Luottamus ja inhimillinen kohtaaminen

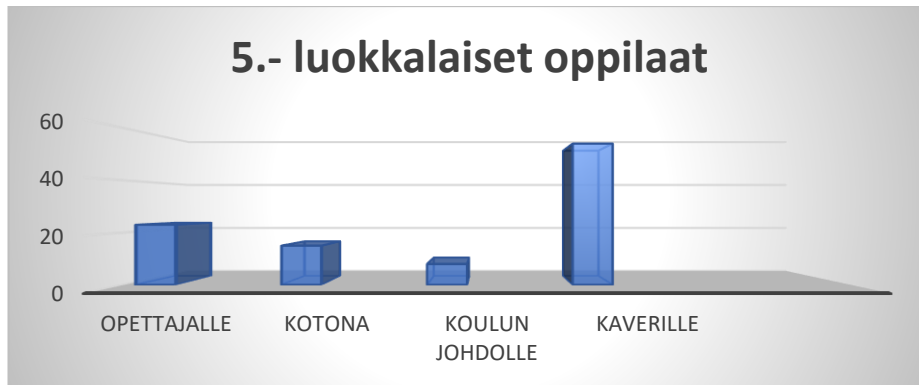
Viidesluokkalaisten oppilaiden kokemukset tulivat selkeästi useammin kuin muilla oppilaiden luokilla. Kahdeksasluokkalaisten oppilaiden kokemukset

kaltoinkohtelua selvästi harvemmin kuin nuoremmat oppilaat. Erot luokka-asteiden välillä olivat siis suuret. Luokka-asteiden välillä oli eroja myös siinä, kenelle kokemuksesta kaltoinkohdelluksi tulemisesta oli kerrottu. Kolmasluokkalaisista suurin osa oli kertonut asiasta kotona, viidesluokkalaisista ja kahdeksaluokkalaisista kaverilleen. Viidesluokkalaiset olivat ainoita, jotka olivat kertoneet asiasta opettajalle ja kahdeksaluokkalaisten oppilaat olivat ainoita, joista osa ei ollut kertonut asiasta kenellekään. Kukaan oppilaista ei ollut kertonut asiasta ensisijaisesti koulun oppilashuollon palvelujen henkilöstölle (KUVIO 1). Selkeästi suurin osa oppilaista on kokenut tullessa kaltoinkohdelluksi. Mitä nuorempi oppilas oli kyseessä, sitä enemmän hänellä oli vastaavia kokemuksia.

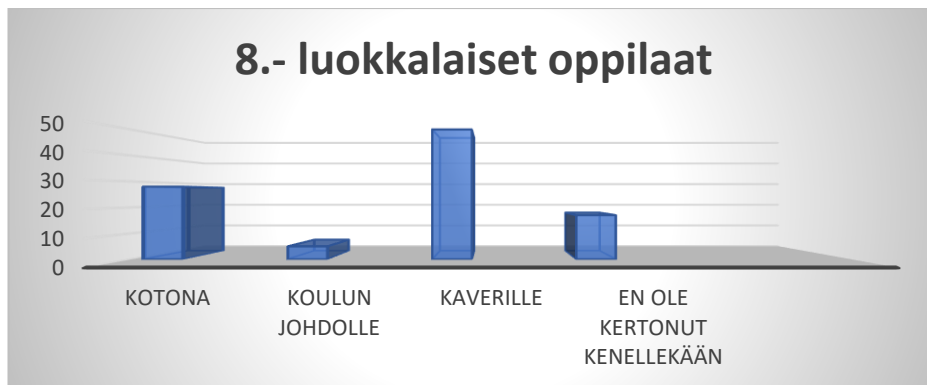
Mikäli opettaja tai muu koulun aikuinen on kohdellut minua kaltoin, olen kertonut asiasta... (Vaihtoehtoina ovat opettajalle, kotona, koulun johdolle, kaverille, koulukuraattorille, kouluterveydenhoitajalle, koulupsykologille, en ole kertonut kenellekään ja minulle ei ole tapahtunut tällaista. Vastaaaja on voinut valita useamman vastausvaihtoehdon).

51% vastaajista ilmoittivat joutuneensa opettajan kaltoinkohtelemaksi. Heistä 50% oli kertonut asiasta kotona ja 20% kaverilleen.

64% vastaajista ilmoittivat joutuneensa opettajansa kaltoinkohtelemaksi. Heistä 23% oli kertonut asiasta opettajalleen, 15% kotona, 8% koulun johdolle, 54% kaverilleen.

35% oppilaista ilmoittivat joutuneensa opettajansa kaltoinkohtelemaksi. Heistä 28% kertoi asiasta kotona, 5% koulun johdolle, 50% kaverille, 17% ei ole kertonut asiasta kenellekään.

KUVIO 1. Oppilaiden kokemukset – Mikäli opettaja tai muu koulun aikuinen on kohdellut minua kaltoin, olen kertonut asiasta

Suurin osa oppilaista ajattelee, että opettajat ovat ystävällisiä (KUVIO 2). Mitä nuorempi oppilas oli, sitä varmemmin hän ajatteli asiasta päinvastoin. Lisäksi yli puolella kaikista oppilaista oli ainakin yksi opettaja, jolle he voisivat kertoa jostakin iloisesta tai surullisesta asiasta, kolmasluokkalaisista ja kahdeksaluokkalaisista neljäsosa kokivat, että tällaista aikuista ei ole. Viidesluokkalaisista kaksi viidestä ilmoitti, että heille ei tule ketään tällaista opettajaa mieleen. Määrä oli heidän luokka-asteensa kohdalla suurin, mutta myös kolmas- ja kahdeksaluokkalaisista vastaajista neljännes koki samoin (KUVIO 3). Luokka-asteiden välisessä vertailussa kahdeksaluokkalaiset vastaajat kokivat selvästi eniten voidensa kertoa tällaisesta asiasta suurimmalle osalle opettajista. Vastauksissa oli

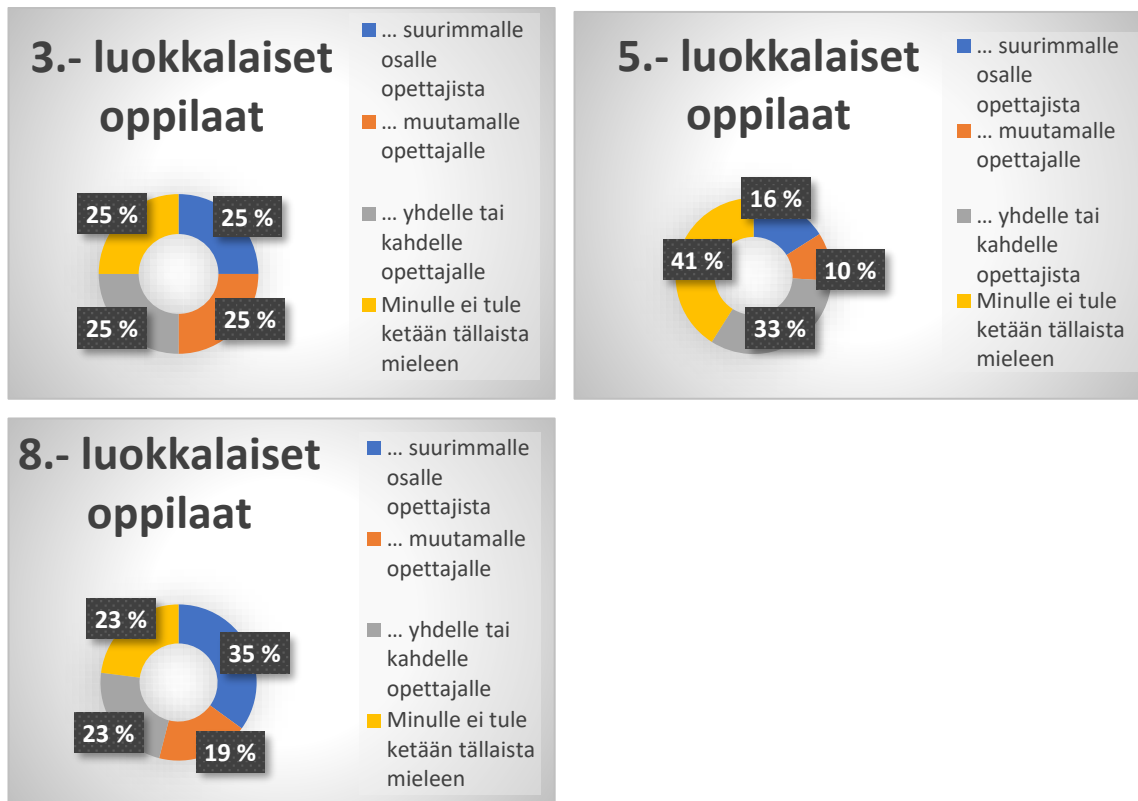
paljon hajontaa ikäluokkien sisällä. Oppilailla oli asiasta siis hyvin erilaisia mielipiteitä. Joka tapauksessa, suuri osa oppilaista ei koe voivansa lähestyä opettajia muuhun kuin oppiaineisiin liittyvissä asioissa.

Opettajani ovat ystävällisiä.

KUVIO 2. Oppilaiden kokemukset – Opettajani ovat ystävällisiä

Jatka lausetta. Mikäli minulla on tapahtunut jotain surullista tai iloista tiedän, että voin kertoa asiasta...

KUVIO 3. Oppilaiden kokemukset – Jatka lausetta. Mikäli on tapahtunut jotain surullista tai iloista, tiedän, että voin kertoa asiasta...

Hyvinvoinnin kartoittaminen ja kokemus omasta hyvinvoinnista

Suurin osa kolmas- ja viidesluokkalaista oppilaista ajattelivat, että opettajat kysyvät säännöllisesti heidän kuulumisiaan. Kolmasluokkalaista vastaajista silti kolmasosa ja viidesluokkalaista vastaajista kaksi viidestä olivat asiasta eri mieltä. Kahdeksasluokkalaista oppilaista suurin osa ilmoitti, etteivät opettajat kysy säännöllisesti tai usein heidän kuulumisiaan (KUVIO 1). Erot ala- ja yläkouluun oppilaiden vastauksissa olivat selkeä.

Opettajani kysyvät minulta säännöllisesti tai usein, mitä minulle kuuluu.

KUVIO 1. Oppilaiden kokemukset – Opettajani kysyvät minulta säännöllisesti tai usein, mitä minulle kuuluu

Suurin osa oppilaista oli kokenut syyslukukauden aikana itsensä alakuloiseksi ei koskaan, harvoin tai joskus. Kahdeksaluokkalaista kuitenkin kuudesosa oli kokenut itsensä alakuloiseksi usein, joka päivä tai lähes joka päivä. Kahdeksaluokkalaisten oppilaiden tunneet alakuloa selvästi nuorempia oppilaita useammin (KUVIO 2).

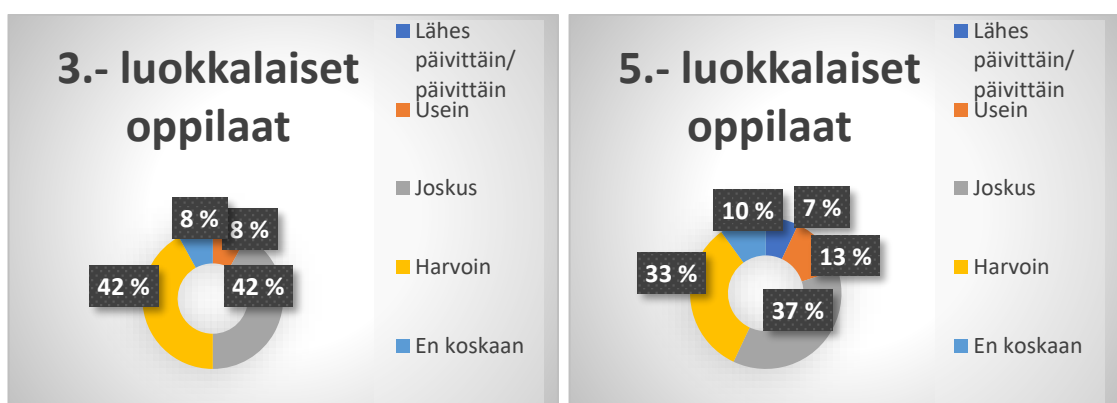
Olen ollut tämän lukukauden aikana alakuloinen.

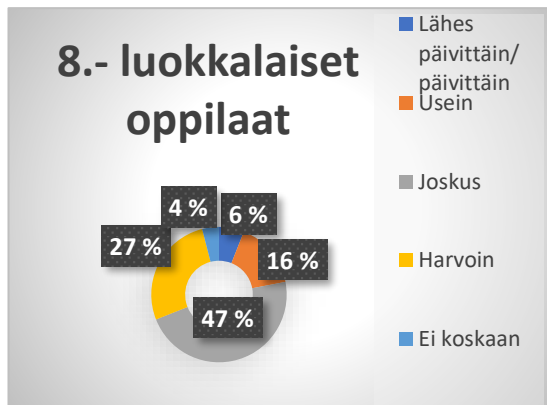

KUVIO 2. Oppilaiden kokemukset – Olen ollut tämän lukukauden aikana alakuloinen

Suurin osa oppilaista koki olleensa väsyneitä syyslukukauden aikana joskus. Viidesluokkalaisten ja kahdeksaluokkalaisten lähes saman verran ilmoitti olleensa väsyneitä usein ja joka päivä tai lähes joka päivä. Kolmasluokkalaisten ei kokenut oloaan yhtä väsyneeksi kuin vanhemmat oppilaat (KUVIO 3).

Olen ollut tämän lukukauden aikana väsynyt.

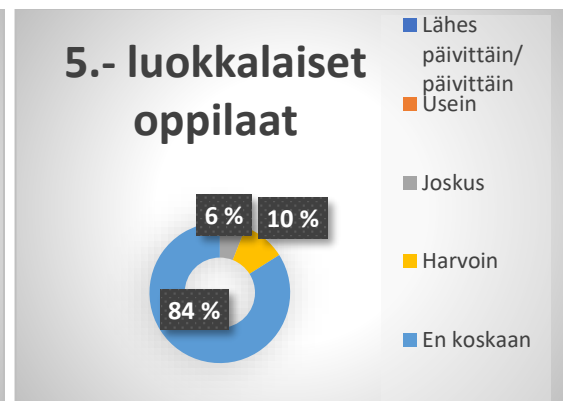
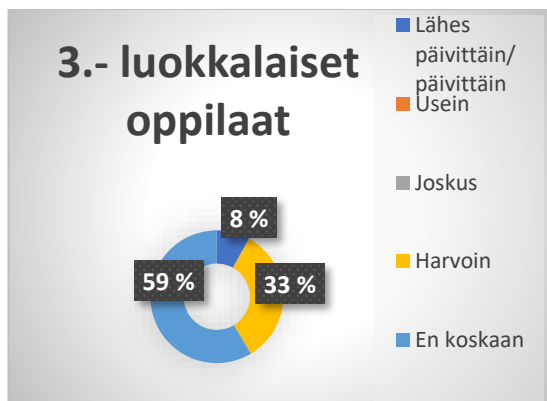

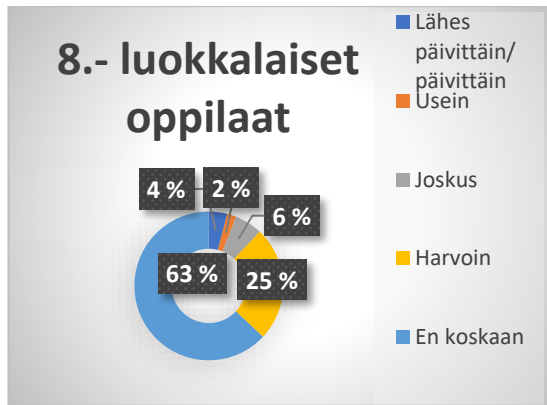

KUVIO 3. Oppilaiden kokemukset – Olen ollut tämän lukukauden aikana väsynyt

Viidesluokkalaiset vastaajat olivat selvästi kokeneet olonsa turvallisimmaksi luokkakohtaisessa vertailussa, sillä selvä enemmistö vastasi, etteivät he olleet tunteineet lainkaan pelkoa. Hieman kahdeksaluokkalaista pelokkaampia olivat kolmasluokkalaiset: vajaa kymmenesosa oli pelännyt joka päivä tai lähes joka päivä. Myös kahdeksaluokkalaisten keskuudessa pieni osa oli pelännyt usein joskus, usein, joka päivä tai lähes joka päivä (KUVIO 4).

Olen tämän lukukauden aikana pelännyt.

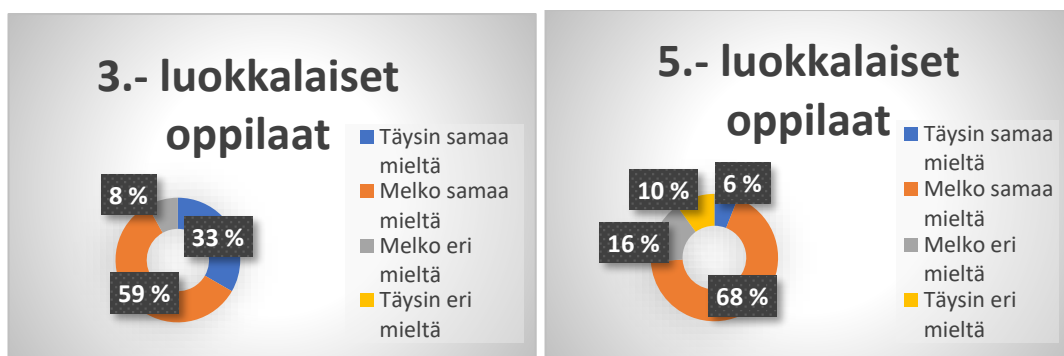

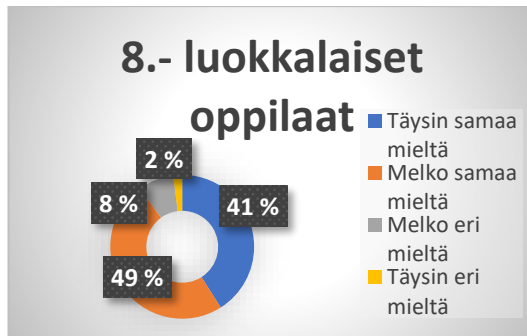
KUVIO 4. Oppilaiden kokemukset – Olen tämän lukukauden aikana pelännyt

Osallisuus ja ryhmän toiminta

Valtaosa oppilaista ajatteli, että heidän luokassaan on hyvä ryhmähenki. Silti viidesluokkalaisista jopa noin viidesosa oli asiasta eri mieltä. Kolmas- ja viidesluokkalaista joka kymmenes olivat asiasta eri mieltä (KUVIO 1). Suurin osa oppilaista ajatteli, että oppilaat auttavat toisiaan luokassa, mikäli siihen on tarvetta. Joka luokka-asteelta eri mieltä asiasta olevia oli noin kymmenesosa (KUVIO 2). Oppilaat ajattelevat yleisesti ryhmähengen siis olevan hyvä, mutta viidesluokkalaiset eivät ajattele asiasta yhtä positiivisesti.

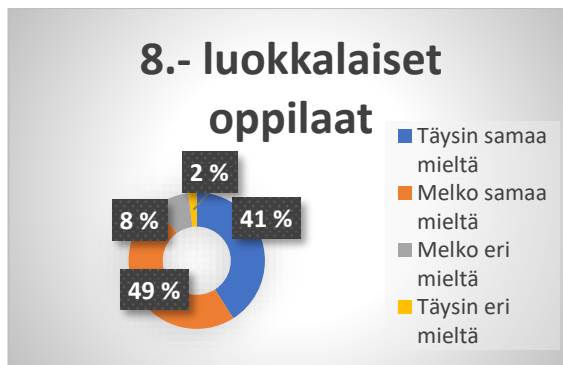
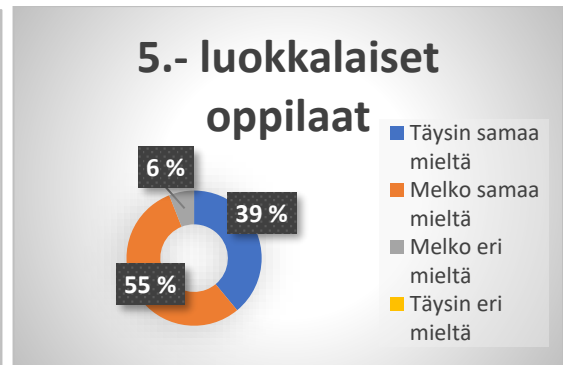
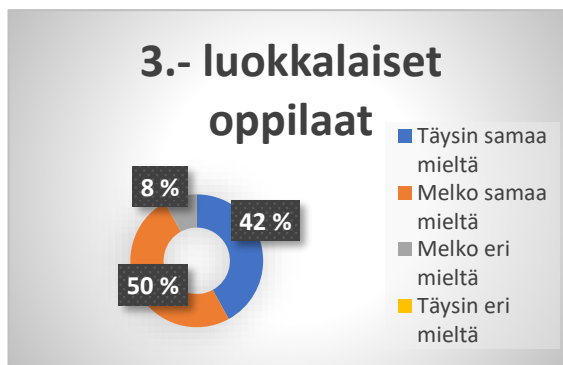
Luokassamme/ryhmässämme on hyvä ryhmähenki.

KUVIO 1. Oppilaiden kokemukset – Luokassamme/ryhmässämme on hyvä ryhmähenki

Luokkalaisemme/ryhmäläisemme auttavat toisiaan, mikäli siihen on tarvetta.

KUVIO 2. Oppilaiden kokemukset – Luokkalaisemme/ryhmäläisemme auttavat toisiaan, mikäli siihen on tarvetta

Suurin osa oppilaista ajatteli, että ryhmätyöt sujuvat luokassa tai ryhmässä hyvin. Poikkeuksellista oli, että viidesluokkalaista peräti neljäsosa oli asiasta eri mieltä. Oppilaat kokivat voivansa vaikuttaa luokassaan tai ryhmässään asioihin,

kolmasluokkalaiset vastaajat olivat kaikki asiasta selkeästi useammin eri mieltä. (KUVIO 3.)

Ryhmätyöt luokassamme/ryhmissämme sujuvat hyvin.

KUVIO 3. Oppilaiden kokemukset – Ryhmätyöt luokassamme/ryhmissämme sujuvat hyvin

Suurin osa oppilaista ajatteli, että e voivat vaikuttaa asioihin luokassaan tai ryhmässään. Lähes kymmenesosa viides- ja kahdeksaluokkalaisten ajatteli toisin (KUVIO 4). Kolmasluokkalaisten suurin osa ajatteli, että he eivät voi vaikuttaa asioihin koulussa. Viidesluokkalaisten joka neljäs sekä kahdeksaluokkalaisten joka kuudes ajatteli samoin (KUVIO 5). Kaikki kolmas- ja viidesluokkalaisten ajattelivat, että heillä on kavereita koulussa. Kahdeksaluokkalaisten pieni osa ei näin ajatellut, vaikka suuri osa koki, että heillä kavereita on (KUVIO 6).

Voin vaikuttaa asioihin luokassani tai ryhmässäni.

KUVIO 4. Oppilaiden kokemukset – Voin vaikuttaa asioihin luokassani tai ryhmässäni

Voin vaikuttaa asioihin koulussani.

KUVIO 5. Oppilaiden kokemukset – Voin vaikuttaa asioihin koulussani

Minulla on kavereita koulussa.

KUVIO 6. Oppilaiden kokemukset – Minulla on kavereita koulussa

Vastauksissa on siis pääteltävissä, että viidesluokkalaisten ryhmähengessä sekä -työskentelyssä on parannettavaa. Parannettavaa oli myös kaikkien luokka-asteiden, erityisesti alakoulun oppilaiden osallisuuden kokemuksissa erityisesti koko koulua koskettavia asioita ajatellen. Luokan sisällä oppilaat auttavat tarvittaessa kiitettävästi toisiaan. Kymmenesosa koki silti päinvastoin. Lisäksi lähes kaikilla kyselyyn vastanneilla oppilailla oli koulussa kavereita.

Kaltoinkohteluun puuttuminen

Noin kymmenesosa kolmasluokkalaista, viidesosa viidesluokkalaista ja neljäsosa kahdeksaluokkalaista ajatteli, että oppilaat eivät puutu tilanteisiin, joissa toista oppilasta kiusataan (KUVIO 1). Kokemus opettajan puuttumisesta kiusaamistilanteisiin oli vankempi: kolmasluokkalaista kaikki ajattelivat, että opettaja puuttuu tilanteeseen, jossa oppilasta kiusataan. Viidesluokkalaisten

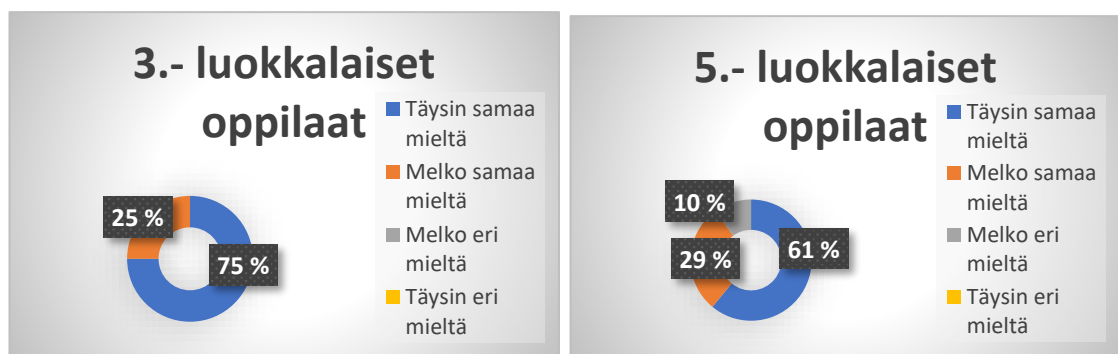
luotto asiaan oli heikoin: joka kymmenes ajatteli, ettei opettaja puutu kiusaamistilanteisiin (KUVIO 2). Neljäsosa kolmasluokkalaisista, kolmasosa viidesluokkalaisista ja viidesosa kahdeksaluokkalaisista ajatteli, ettei kiusaaminen ole loppunut pysyvästi, kun siihen on puututtu (KUVIO 3).

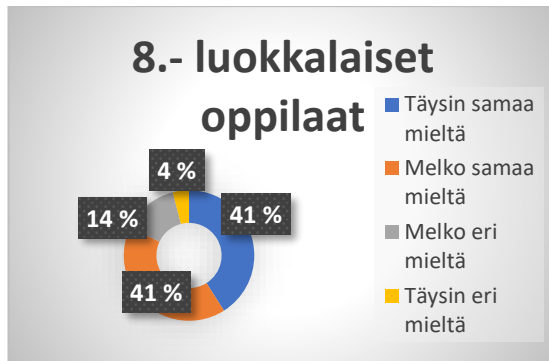
Mikäli oppilasta kiusataan, muut oppilaat puuttuvat siihen.

KUVIO 1. Oppilaiden kokemukset – Mikäli oppilasta kiusataan, muut oppilaat puuttuvat siihen

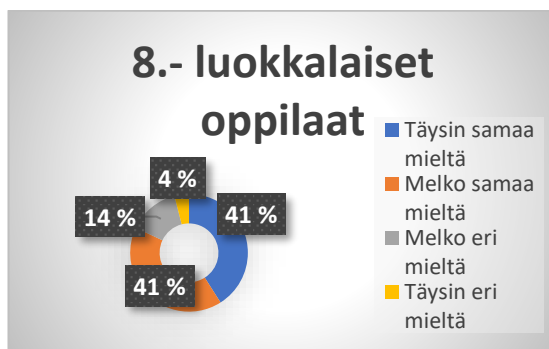
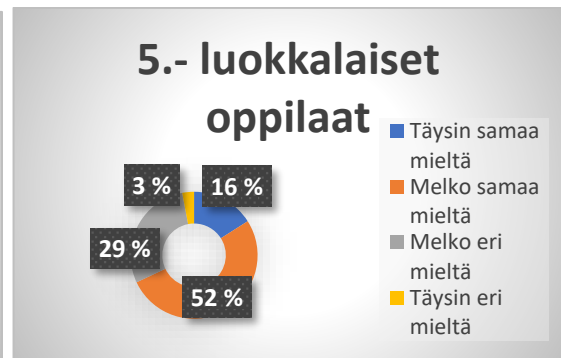
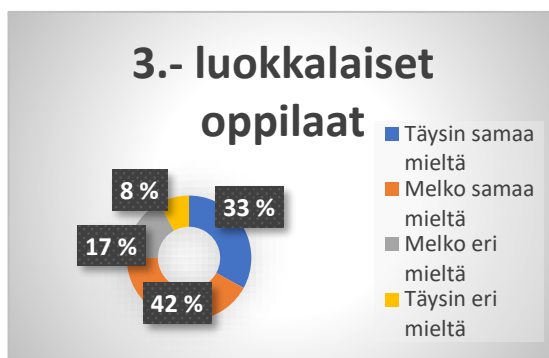
Kun oppilasta kiusataan, opettajat puuttuvat siihen.

KUVIO 2. Oppilaiden kokemukset – Kun oppilasta kiusataan, opettajat puuttuvat siihen

Mikäli kiusaamistilanteeseen on puututtu, se on loppunut pysyvästi.

KUVIO 3. Oppilaiden kokemukset – Mikäli kiusaamistilanteeseen on puututtu, se on loppunut pysyvästi

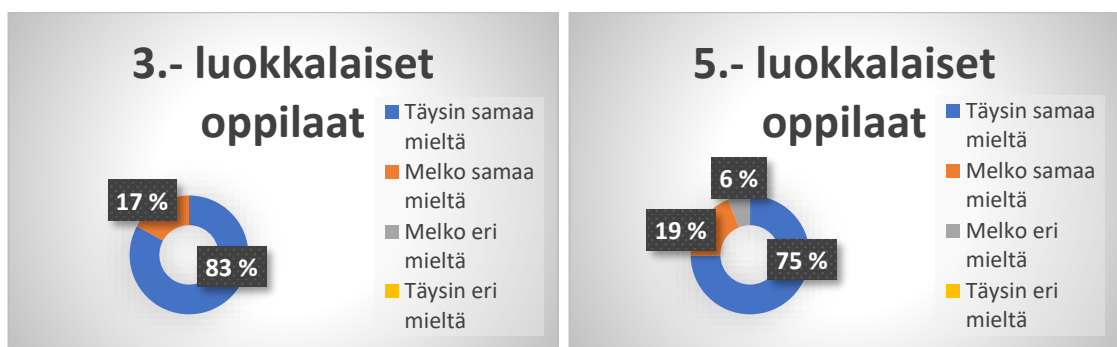
Mitä vanhemmasta oppilaasta oli kyse, hänellä oli varmemmin näkemys, ettei oppilaan kiusaamiseen puutu toinen oppilas. Kahdeksaluokkalaisista hyvin suuri osa ajatteli näin. Viidesluokkalaisilla oli selvästi kiusaamiseen liittyvää problematiikkaa edustettuna heidän ikäluokassaan: he uskoivat vähiten opettajan puuttumiseen kiusaamistilanteessa. Huolestuttavan moni oppilas ilmoitti, ettei

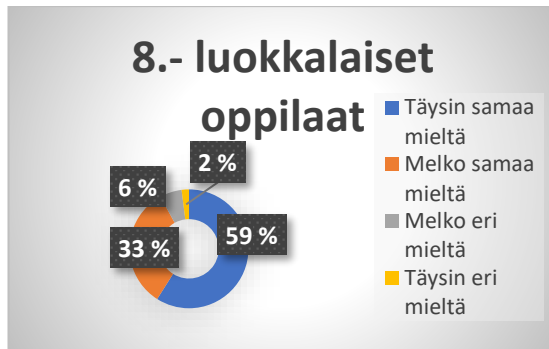
kiusaaminen ole loppunut, vaikka siihen on puututtu: mitä nuorempi oppilas oli, sitä varmemmin näin oli.

Opettajan tuki opinnoissa

Enemmistö oppilaista koki, että he saavat apua opettajilta, mikäli he sitä tarvitsevat. Mitä vanhempi oppilas oli, sitä varmemmin hän ajatteli asiasta toisin. Yleisesti ottaen oppilaat kokevat saavansa opettajalta apua (KUVIO 1). Toisaalta mitä nuoremmasta oppilaasta oli kyse, sitä varmemmin hän koki, ettei saa opettajalta kannustusta opintoihinsa. Erot olivat kuitenkin pieniä luokka-asteiden välillä. Joka tapauksessa, enemmistö oppilaista koki saavansa kannustusta opettajilta (KUVIO 2). Alakoululaisilla oli vahvempi tuntuma siitä, että opettajat tietävät missä asioissa he ovat hyviä. Jopa yli kolmannes kahdeksaslukkalaisista oppilaista koki päinvastoin (KUVIO 3). Vanhemmat oppilaat siis kokevat saavansa kannustusta opintoihin, mutta he kokevat, etteivät opettajat tiedä heidän vahvuuksiaan. Nuoremmat oppilaat kokevat saavansa vähemmän kannustusta opintoihinsa, mutta ajattelevat useammin, ettei opettaja tiedä missä asioissa he ovat hyviä.

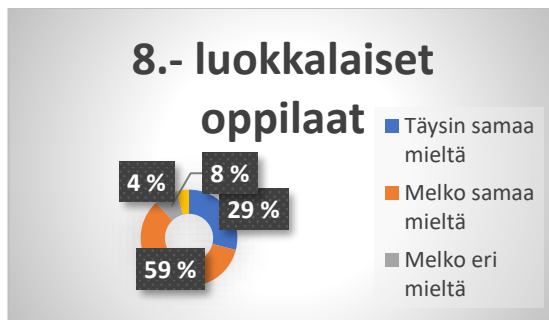
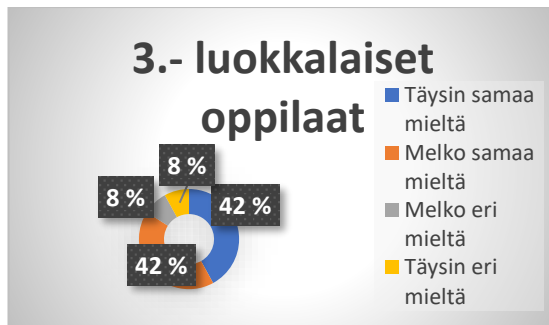
Saan opettajilta apua, jos tarvitsen sitä.

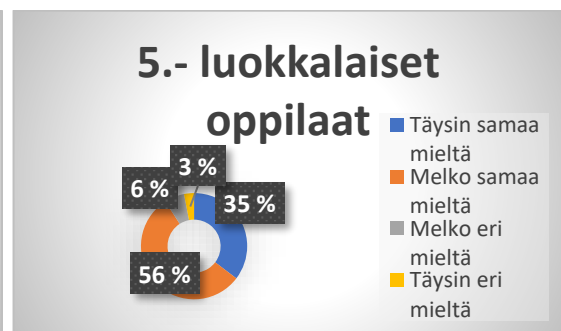
KUVIO 1. Oppilaiden kokemukset – Saan opettajalta apua, mikäli tarvitsen sitä

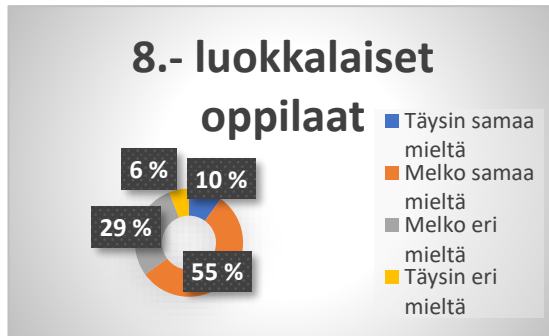
Opettajat kannustavat minua opinnoissani.

KUVIO 2. Oppilaiden kokemukset – Opettajat kannustavat minua opinnoissani

Opettajani tietävät missä asioissa olen hyvä.

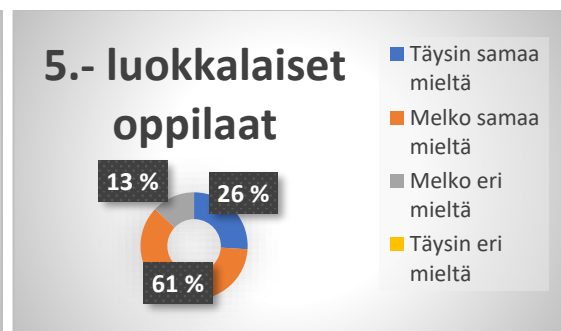
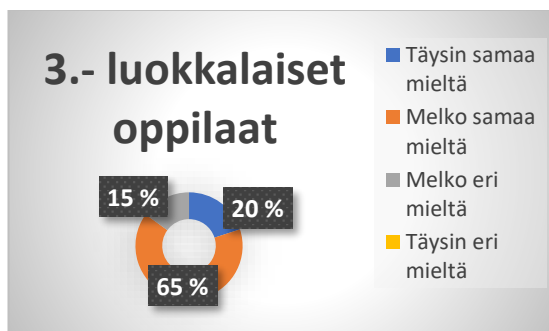

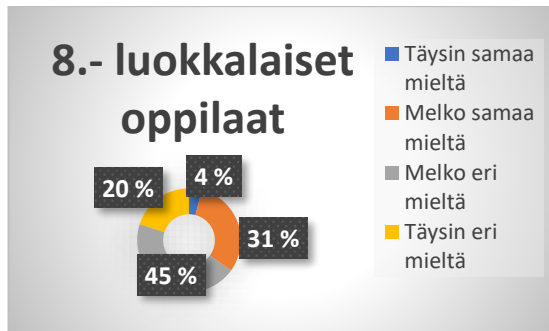
KUVIO 3. Oppilaiden kokemukset – Opettajani tietävät missä asioissa olen hyvä

Perhe ja vapaa-aika

Suurin osa alakoulun oppilaista ajatteli, että opettajat tietää minkälainen perhe heillä on. Kuitenkin kuudesosa alakoululaisista oli asiasta eri mieltä. Useampi kuin kaksi kolmesta kahdeksaluokkalaisesta ajatteli, etteivät opettajat tiedä minkälainen perhe heillä on (KUVIO 1). Suurin osa oppilaista ajatteli, ettei heidän opettajansa tiedä mitä he tekevät vapaa-ajallaan. Huomionarvoista oli, että melkein puolet viidesluokkalaisista ajatteli, että opettaja tietää heidän tekemisistään kouluajan ulkopuolella (KUVIO 2). Määrä oli selvästi suurempi kuin heitä nuorempien ja vanhempien oppilaiden kohdalla.

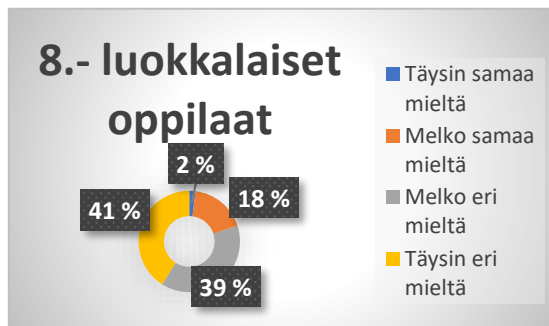
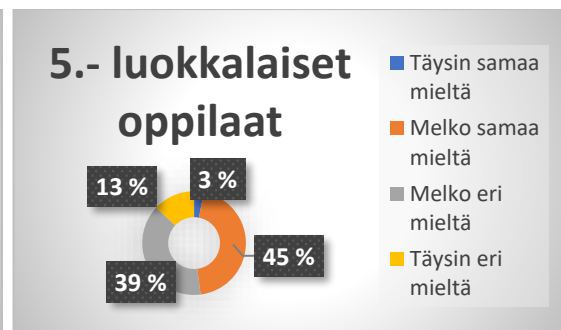
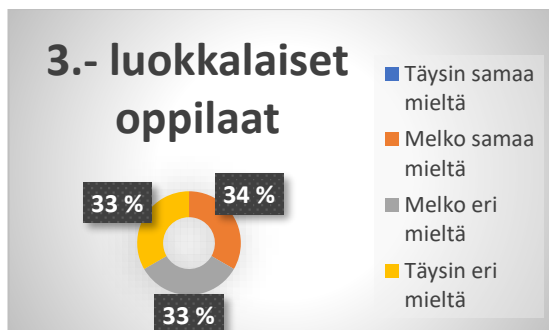
Opettajani tietävät minkälainen perhe minulla on.

KUVIO 1. Oppilaiden kokemukset – Opettajani tietävät minkälainen perhe minulla on

Opettajani tietävät miten vietän aikaani koulun ulkopuolella.

KUVIO 2. Oppilaiden kokemukset – Opettajani tietävät miten vietän aikaani koulun ulkopuolella

Erityisesti yläkoulun puolella opettajat eivät siis tiedä lapsen perheestä tai mitä hän vapaa-ajallaan tekee. Myös alakoulun puolella on myös paljon vuorovaikutuksen lisäämisen tarvetta oppilaan koulun ulkopuoliseen elämään liittyvissä asioissa.

Koulun henkilökunnan tavoitettavuus

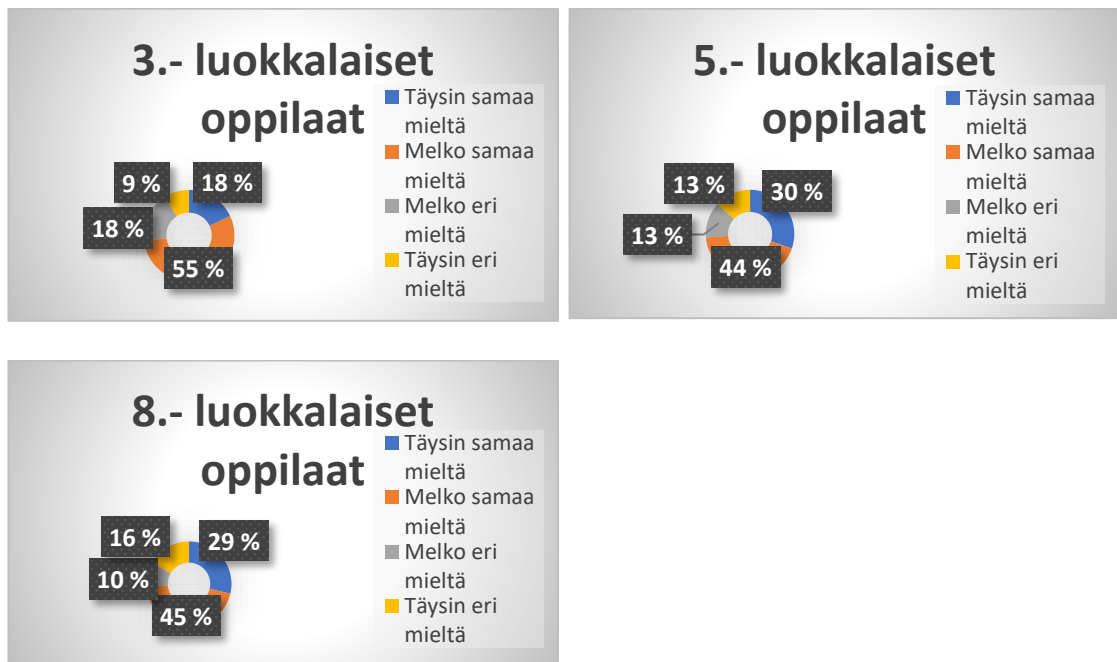
Vertailussa henkilökunnan tavoitettavuudessa opettajien, koulun oppilashuoltohenkilöstön ja koulun johdon välillä oppilaat kokivat tavoittavansa heikoiten koulun johdon ja helpoiten opettajat. Koulun johdon ja oppilashuollon henkilöstön tavoitettavuuden välillä ei ollut kaikkien oppilaiden vastauksia tarkastellessa suuria eroja, mutta kolmasluokkalaiset tavoittivat oppilashuollon henkilöstön selvästi huonommin vanhempiin oppilaisiin verrattuna. Vähän yli neljännes vastaajista jokaiselta luokka-asteelta ajatteli, etteivät he tavoita koulun johtoa helposti. Luokka-astekohtaisessa vertailussa kahdeksaluokkalaiset ajattelivat nuorempiaan useammin, että he eivät tavoita helposti opettajiaan. Myös kolmasluokkalaisissa oli oppilaita, jotka kokivat samoin. Kolmasluokkalaiset kokivat tavoittavansa helpommin koulun johdon kuin oppilaspalvelujen henkilöstön. (KUVIO 1, 2 ja 3.)

Tavoitan opettajat helposti, mikäli minulla on heille asiaa.

KUVIO 1. Oppilaiden kokemukset – Tavoitan opettajat helposti, mikäli minulla on heille asiaa

Tavoitan rehtorin tai apulaisrehtorin helposti, mikäli minulla on heille asiaa.

KUVIO 2. Oppilaiden kokemukset – Tavoitan rehtorin tai apulaisrehtorin helposti, mikäli minulla on heille asiaa

Tavoitan koulupsykologin, -kuraattorin tai -terveydenhoitajan helposti, mikäli minulla on heille asiaa.

KUVIO 3. Oppilaiden kokemukset – Tavoitan koulupsykologin, -kuraattorin tai -terveydenhoitajan helposti, mikäli minulla on heille asiaa

Ajatuksia koulunkäynnistä

Kolmasluokkalaisten vastaajien mielestä koulunkäynnissä ovat parasta kaverit ja mieluisat oppiaineet. Heidän ajatustensa mukaan koulunkäynnissä ovat inhottavinta epämieluisat oppiaineet sekä opettaja, joka huutaa. Kolmasluokkalaisten vastaajien mielestä koulussa tulisi muuttaa muun muassa seuraavia asioita:

Etteivät opettajat huutaisi.

Oppituntien sisältöjä tulisi muuttaa mielenkiintoisemmiksi ja opettaja voisi olla luovempi.

Haluaisin, ettei läksyjä tulisi näin paljoa.

Haluaisin, ettei ihmisiä kiusattaisi.

En haluaisi läksyjä ollenkaan.

Viidesluokkalaisten vastaajien mielestä parasta koulussa ovat mieluisat oppiaineet, oppiminen sekä kaverit. Heidän ajatustensa mukaan inhottavinta koulussa ovat läksyt, kiusaaminen sekä liian tiukat säännöt. Viidesluokkalaisten vastaajien mielestä koulussa tulisi muuttaa muun muassa seuraavia asioita:

Parempaa ruokaa!

Välitunneilla pitäisi olla enemmän välituntivälineitä, leikkejä sekä ulkoilua.

Sääntöjä tulisi muuttaa.

Liian pitkiä päiviä liian useasti.

Toivon, ettei kymppin välkällä ei tarvitsisi mennä ulos.

Kahdeksasluokkalaisten mielestä koulunkäynnissä ovat parasta kaverit, välitunnit ja mieluisat oppiaineet. Heidän mielestään inhottavinta koulunkäynnissä koheet ja stressaaminen. Vastauksissa toistuivat myös joidenkin opettajien käytös, tai se, etteivät jotkut opettajat heidän ajatustensa mukaan osaa opettaa. Kahdeksasluokkalaisten ajatustensa mukaan koulussa tulisi muuttaa muun muassa seuraavia asioita:

Välitunneilla enemmän tekemistä!

Läksyt pois.

Lisää sohvia!

Koulun alkamisajankohta myöhemmäksi.

Lisää luottamuksellisia opettajia!

En tiedä.

Oppilailla oli luokka-asteesta huolimatta sama käsitys siitä, mitkä asiat tekevät ovat koulunkäynnissä mieluisimpia asioita: kaverit ja mieluisat oppiaineet. Viidesluokkalaisten vastauksissa korostui lisäksi oppiminen ja kahdeksasluokkalaisten vastauksissa välitunnit. Epämieluisimmat asiat koulussa tosin vaihtelivat luokka-asteesta riippuen hyvinkin paljon. Kahdeksasluokkalaisten vastauksissa toistui useimmin luokka-asteiden välisessä vertailussa vastaus "en tiedä", kun kysyttiin mitä he haluaisivat koulussa muuttaa tai kehittää. Toinen huomio koski heidän luokka-asteensa kohdalla sitä, että vaikka he olivat eniten kritisoineet joidenkin opettajien käytöstä tai opettamista, mutta he eivät ilmaisseet haluavansa sen muuttuvan. Viidesluokkalaiset olivat ainoa luokka-aste, jonka vastauksissa ei toistunut opettajien käytös tai opettaminen kritiikin kohteena.

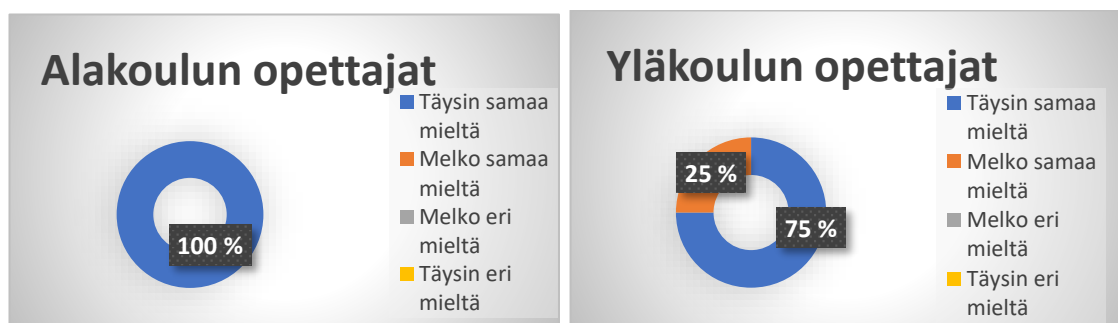
7.2 Opettajien kokemukset

Opettajien kyselyyn vastasi 17 opettajaa. Lomake oli 37- kohtainen ja sisälsi asennetta mittaavia kysymyksiä, monivalintakysymyksiä sekä vapaita kysymyksiä. Kyselyn keskimääräinen vastausaika oli noin 10 minuuttia. Suurin osa kyselyyn vastanneista opettajista oli aineenopettajia.

Tasavertaisuus ja oikeudenmukaisuus

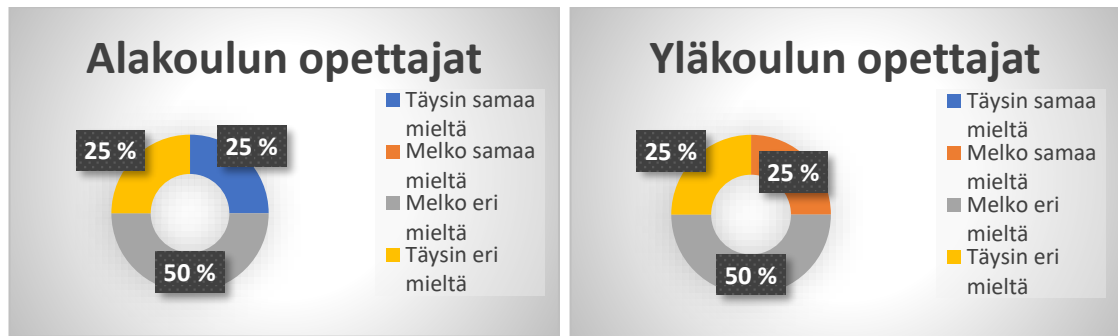
Kaikki opettajat olivat yhtä mieltä siitä, että he kohtelevat oppilaitaan oikeudenmukaisesti (KUVIO 1). Suurin osa opettajista ilmoitti, että he eivät tule paremmin toimeen oppilaiden kanssa, jotka saavat kokeista hyviä numeroita kuin muidenkaan oppilaiden kanssa. Silti neljäsosa ylä- ja alakoulun opettajista ajatteli asiasta päinvastoin (KUVIO 2). Lähes kaikki opettajat olivat sitä mieltä, että heidän ei ole vaikea ymmärtää oppilaita, jotka suoriutuvat kokeista jatkuvasti rimaa hipoen. Kuitenkin kuudesosa alakoulun oli asiasta samaa mieltä. (KUVIO 3) Lisäksi kaikki opettajat ilmoittivat tietävänsä, miten asennoitua oppilaaseen, jonka he kohtaavat sen jälkeen, kun tämä on aikaisemmin häiriköinyt tunnilla (KUVIO 4). Kaikki ilmoittavat toimivansa oikeudenmukaisesti omassa työssään, mutta asenteissa oppilaiden koulumenestystä ja sitä kautta henkilöä kohtaan on havaittavissa eroja opettajien ajatuksissa.

Kohtelen oppilaitani oikeudenmukaisesti.

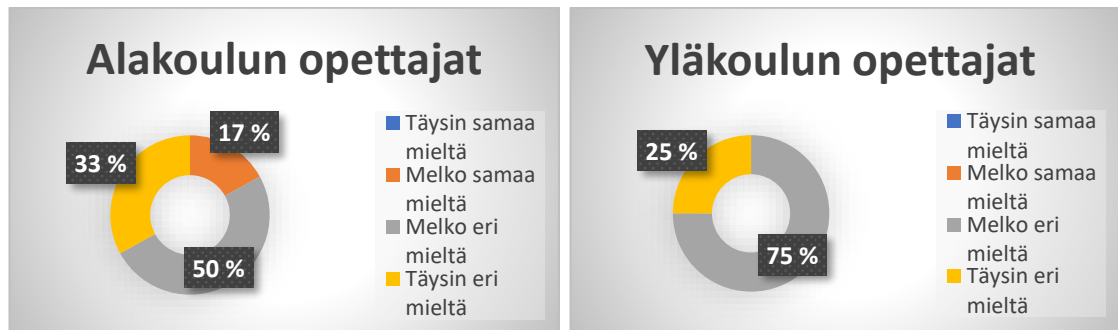
KUVIO 1. Opettajien kokemukset – Kohtelen oppilaitani tasavertaisesti

Minun on helpompi tulla toimeen oppilaiden kanssa, jotka saavat kokeista hyviä numeroita.

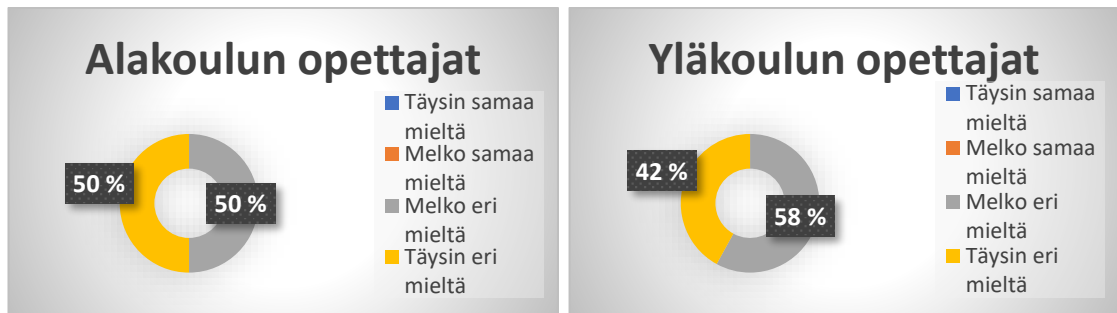
KUVIO 2. Opettajien kokemukset – Minun on helpompi tulla toimeen oppilaiden kanssa, jotka saavat kokeista hyviä numeroita

Minun on vaikeaa ymmärtää oppilaita, jotka suoriutuvat kokeista jatkuvasti rimaa hipoen.

Kuvio 3. Opettajien kokemukset – Minun on vaikeaa ymmärtää oppilaita, jotka suoriutuvat jatkuvasti kokeista rimaa hipoen

Mikäli oppilas on häiriköinyt tunnilla, en tiedä miten asennoitua häneen, kun seuraavan kerran kohtaamme.

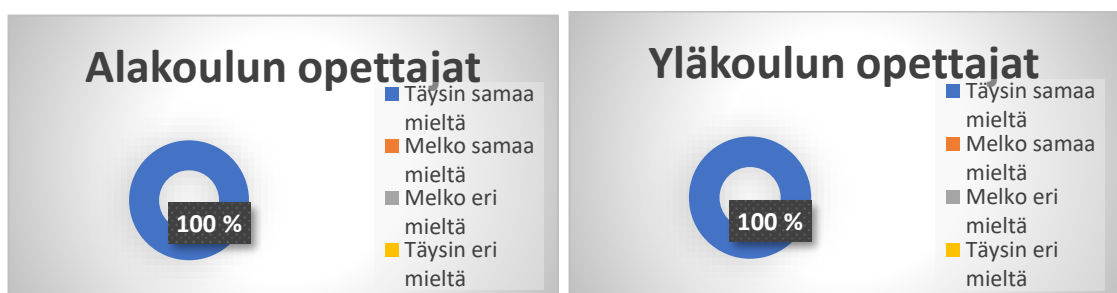

KUVIO 4. Opettajien kokemukset – Mikäli oppilas on häiriköinyt tunnilla, en tiedä miten asennoitua häneen, kun seuraavan kerran kohtaamme

Luottamus ja inhimillinen kohtaaminen

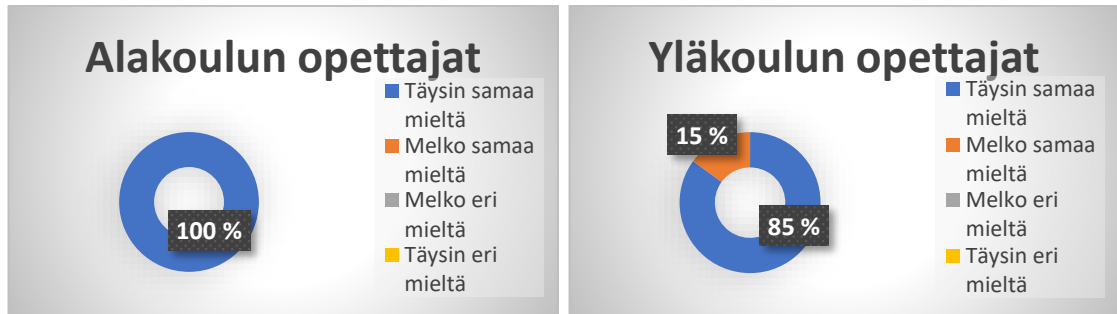
Kaikkien opettajien mielestä oli tärkeää, että oppilaat voivat luottaa heihin (KUVIO 1). Lisäksi kaikkien opettajien mielestä oli tärkeää, että oppilaat voivat tulla kertomaan heille muistakin kuin oppiaineisiin liittyvistä asioista (KUVIO 2). Alakoulun opettajille oppilaat tulivat puhumaan muistakin kuin oppiaineisiin liittyvistä asioista päänsääntöisesti päivittäin. Yläkoulun opettajille oppilaat tulivat puhumaan suurimmaksi osaksi joskus tai harvoin (KUVIO 3). Opettajat siis ajattelevat, että olisi tärkeää, että oppilaat lähestyisivät heitä asiassa kuin asiassa, mutta käytännössä tämä toteutuu vain alakoulun puolella.

On tärkeää, että oppilaat luottavat minuun.

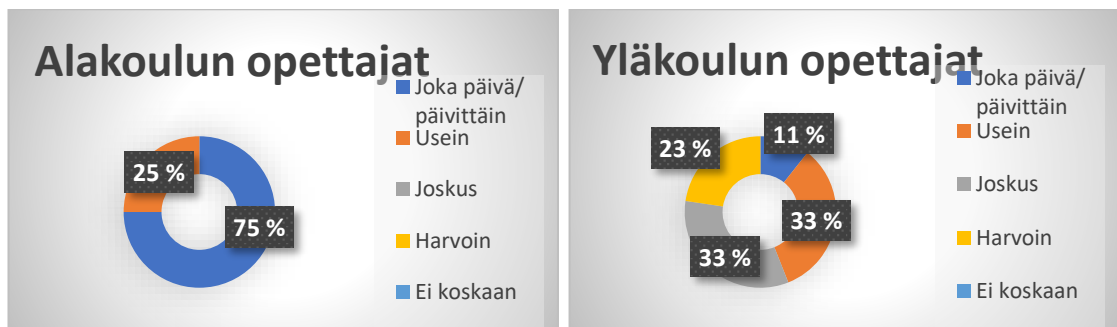
KUVIO 1. Opettajien kokemukset – On tärkeää, että oppilaat luottavat minuun

On tärkeää, että oppilaat voivat tulla puhumaan minulle muistakin kuin oppiaineisiin liittyvistä asioista.

KUVIO 2. Opettajien kokemukset – On tärkeää, että oppilaat voivat tulla puhumaan minulle muistakin kuin oppiaineisiin liittyvistä asioista

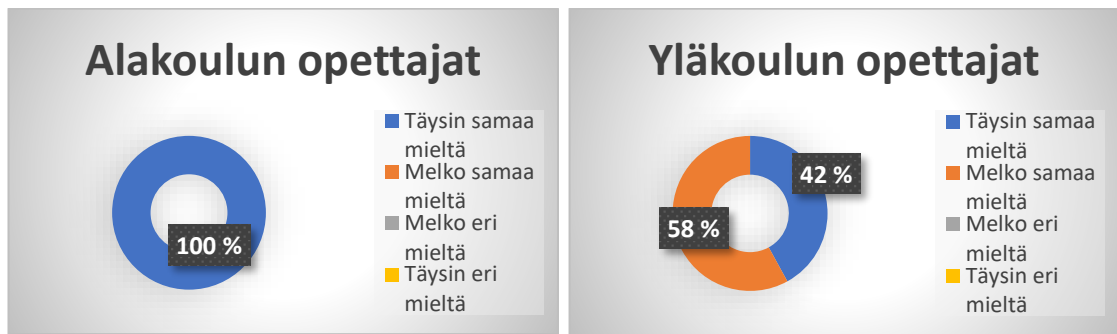
Oppilaat tulevat puhumaan minulle muistakin kuin oppiaineisiin liittyvistä asioista...

KUVIO 3. Opettajien kokemukset – Oppilaat tulevat puhumaan minulle muistakin kuin oppiaineisiin liittyvistä asioista

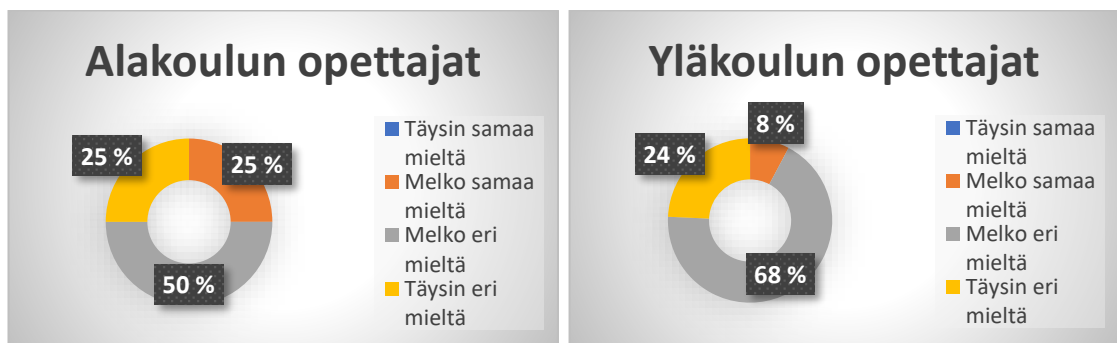
Opettajat kokivat, että he kohtelevat oppilaitaan ystävällisesti. Enemmistö oppilaista oli asiasta samaa mieltä (KUVIO 4). Suurin osa opettajista ajatteli, että on hyvä olla samanlainen sekä opettajanhuoneessa, että luokassa. Yläkoulusta kuitenkin lähes kymmenesosa ja alakoulusta neljäsosa ajatteli toisin (KUVIO 5). Enemmistö opettajista koki, että heillä on aikaa olla oppilailleen, mikäli oppilaat haluavat heidän kanssaan jutella (KUVIO 6). Suurin osa opettajista halusi, että heillä olisi enemmän aikaa olla oppilailleen läsnä (KUVIO 7). Kaikki opettajat kokivat, että heidän on helppo kohdata oppilas, mikäli tällä on jokin mieltään painava asia kerrottavanaan (KUVIO 8).

Kohtelen oppilaitani ystävällisesti.

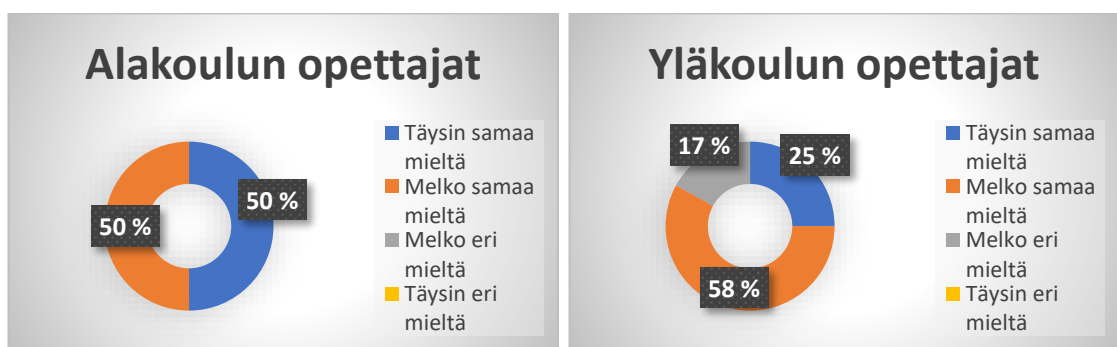
KUVIO 4. Opettajien kokemukset – Kohtelen oppilaitani ystävällisesti

On hyvä olla selkeästi erilainen luokassa kuin opettajanhuoneessa.

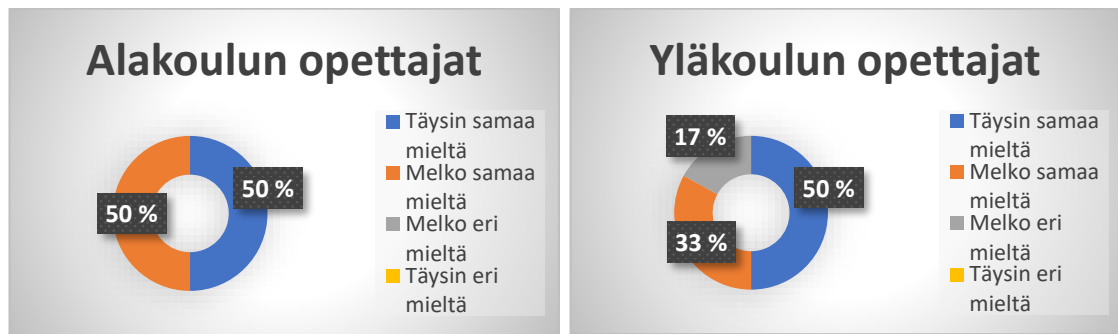
KUVIO 5. Opettajien kokemukset – On hyvä olla selkeästi erilainen luokassa kuin opettajanhuoneessa

Minulla on aikaa jutella oppilaiden kanssa, mikäli he niin haluavat.

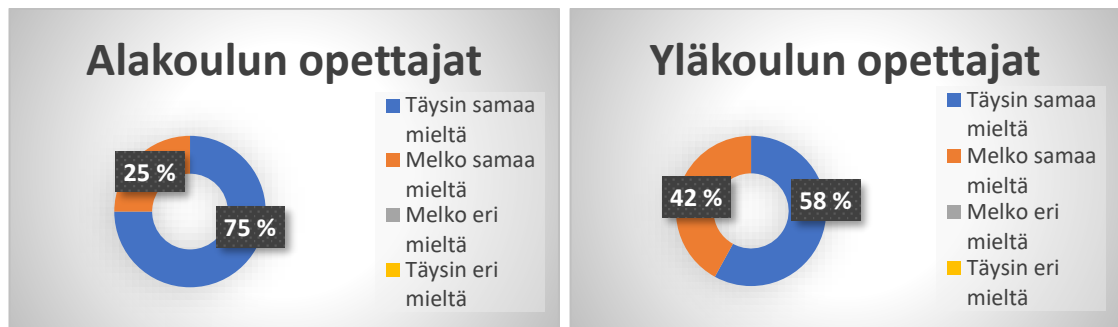
KUVIO 6. Opettajien kokemukset – Minulla on aikaa jutella oppilaiden kanssa, mikäli he niin haluavat

Haluaisin, että minulla olisi enemmän aikaa olla oppilailteni läsnä.

KUVIO 7. Opettajien kokemukset – Haluaisin, että minulla olisi enemmän aikaa olla oppilailteni läsnä

Minun on helppo kohdata oppilas, mikäli hän kertoo minulle jostakin mielestään painavasta asiasta.

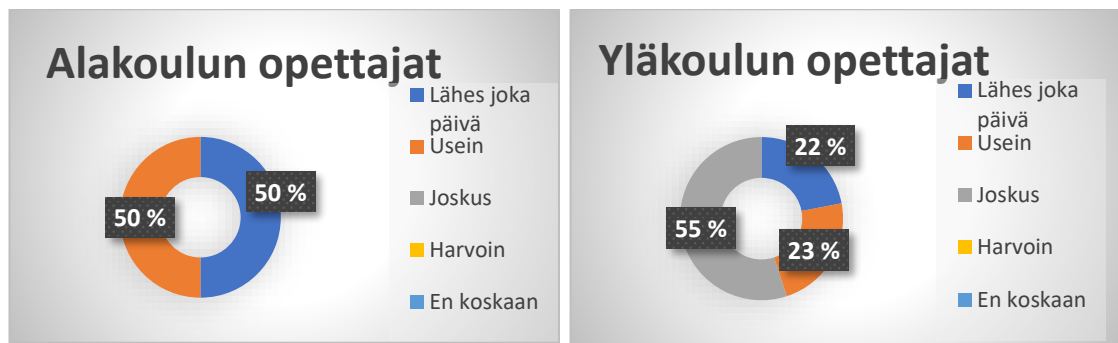
KUVIO 8. Opettajien kokemukset – Minun on helppo kohdata oppilas, mikäli hän kertoo minulle jostakin mielestään painavasta asiasta

Oppilaiden hyvinvoinnin kartoittaminen

Tämän osa-alueen kysymyksissä opettajien vastauksissa oli havaittavissa selkeitä eroja ylä- ja alakoulun puolella. Puolet alakoulun opettajista vastasivat kysyvänsä oppilailta kuulumisia päivittäin ja puolet usein, kun yläkoulun opettajista valtaosa kysyi oppilaidensa kuulumisia joskus (KUVIO 1). Lähes kaikki opettajat olivat täysin samaa mieltä siitä, että heidän on helppo havaita, mikäli oppilas ei voi henkisesti hyvin. Alakoulun opettajien vastauksista voi tulkita, että he olivat varmempia asiasta (KUVIO 2). Enemmistö alakoulun opettajista ajattelee, että

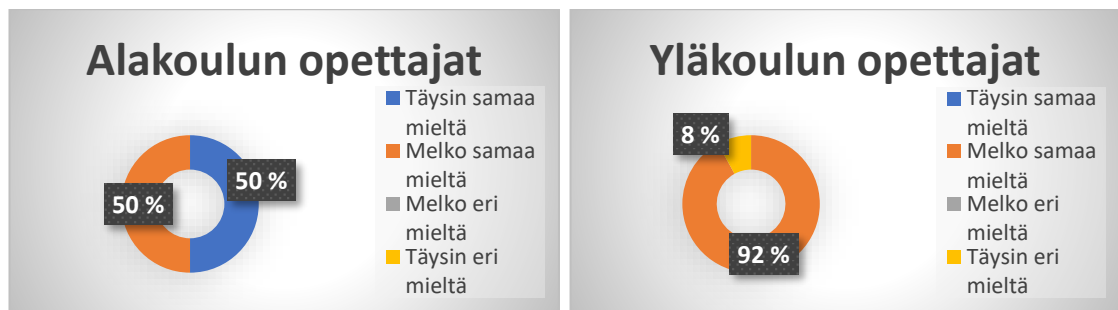
heidän ei ole haastavaa tarkkailla yksittäisten oppilaiden hyvinvointia tunneilla tai niiden välissä. Yläkoulun opettajista valtaosa ajattelee asian haastavaksi (KUVIO 3).

Jatka lausetta. Kysyn oppilaideni kuulumisia...

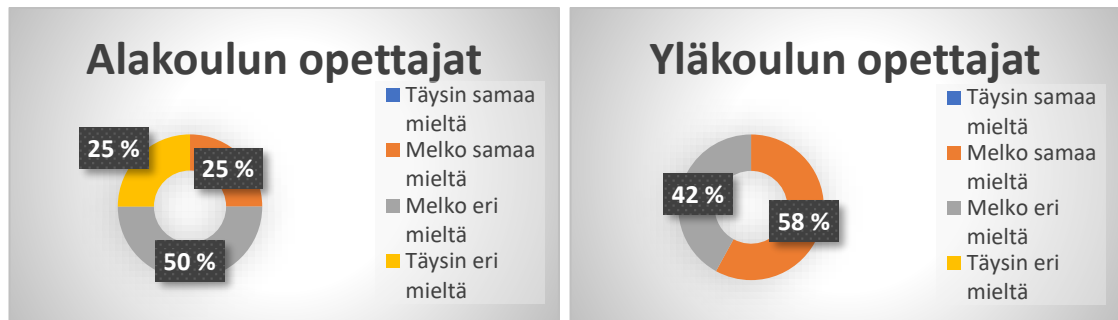
KUVIO 1. Opettajien kokemukset – Jatka lausetta. Kysyn oppilaideni kuulumisia...

Minun on helppo havaita, mikäli joku oppilaista ei voi henkisesti hyvin (väsynyt, poissaoleva tai peloissaan).

KUVIO 2. Opettajien kokemukset – Minun on helppo havaita, mikäli joku oppilaista ei voi henkisesti hyvin (väsynyt, poissaoleva tai peloissaan)

Minulle on haastavaa tarkkailla yksittäisten oppilaiden hyvinvointi tunneilla tai niiden välissä.

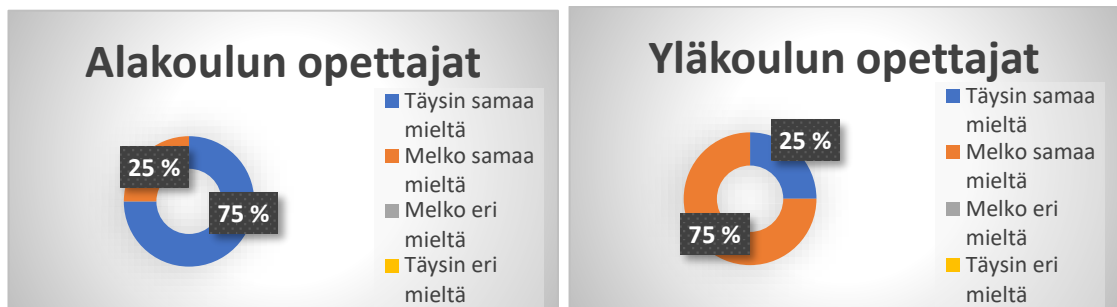
KUVIO 3. Opettajien kokemukset – Minulle haastavaa yksittäisten oppilaiden hyvinvointia tunneilla tai niiden välissä

Vastauksista on tulkittavissa, että opettajien tulisi kysyä oppilaiden kuulumisia enemmän erityisesti yläkoulun puolella, jotta myös oppilaiden hyvinvoinnin tarkkailu ja inhimillinen kohtaaminen tehostuisivat. Vastaukset olivat samassa linjassa oppilaiden vastausten kanssa: yläkoulun oppilaat eivät kokeneet opettajien kysyvän heidän kuulumisiaan säännöllisesti tai usein. Alakoulun oppilailta kuulumisia kysyttiin useammin. Vastauksista päätellen yläkoulun puolella on selkeästi enemmän haastetta tarkkailla oppilaiden hyvinvointia tunneilla ja niiden välissä.

Osallistaminen

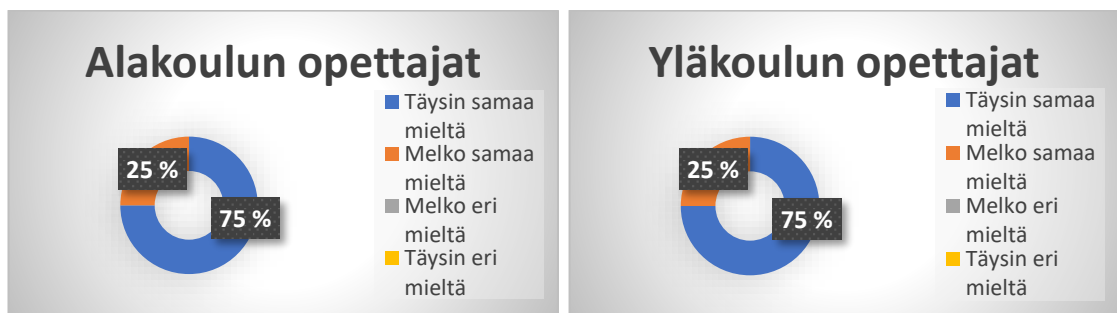
Kaikki opettajat ilmoittivat kysyvänsä oppilaiden mielipiteitä erilaisiin asioihin (KUVIO 1). Kaikki ajattelivat myös, että oppilaat saavat antaa heille palautetta opetuksesta (KUVIO 2). Tästä asiasta oppilaat olivat pitkälti samaa mieltä. Kaikki alakoulun opettajat olivat vahvasti eri mieltä siitä, että he eivät muistaisi samojen oppilaiden nimiä tai läsnäoloa tunnilla jälkeenpäin. Yläkoulun opettajat olivat asiasta melko eri mieltä suurimmaksi osaksi ja kuudesosa opettajista ilmoitti olevansa asiasta samaa mieltä (KUVIO 3). Jälkimmäisen kysymyksen vastausten perusteella on havaittavissa, että oppilaiden nimien tai läsnäolon unohtaminen kahdeksasluokkalaisten opettajien keskuudessa olisi hieman useammin esiintyvää.

Kysyn oppilaideni mielipidettä ja ideoita erilaisiin asioihin.

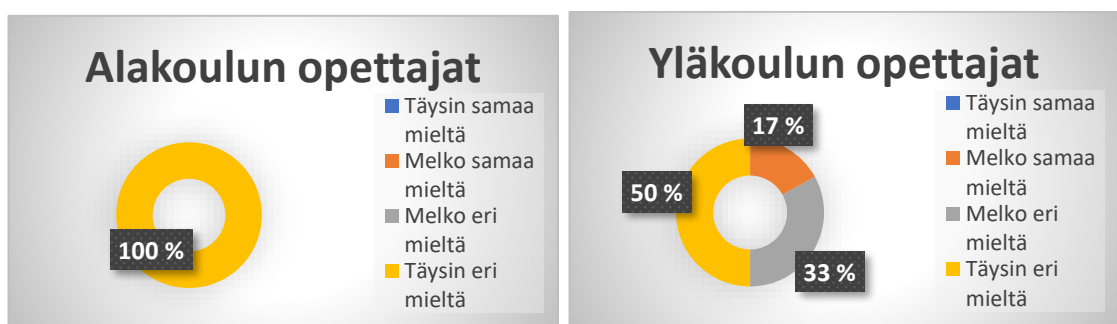
KUVIO 1. Opettajien kokemukset – Kysyn oppilaideni mielipidettä ja ideoita erilaisiin asioihin

Oppilaat saavat antaa palautetta opetuksestani.

KUVIO 2. Opettajien kokemukset – Oppilaat saavat antaa palautetta opetuksestani

En usein muista jälkepäin tiettyjen samojen oppilaiden nimeä tai läsnäoloa tunneilla.

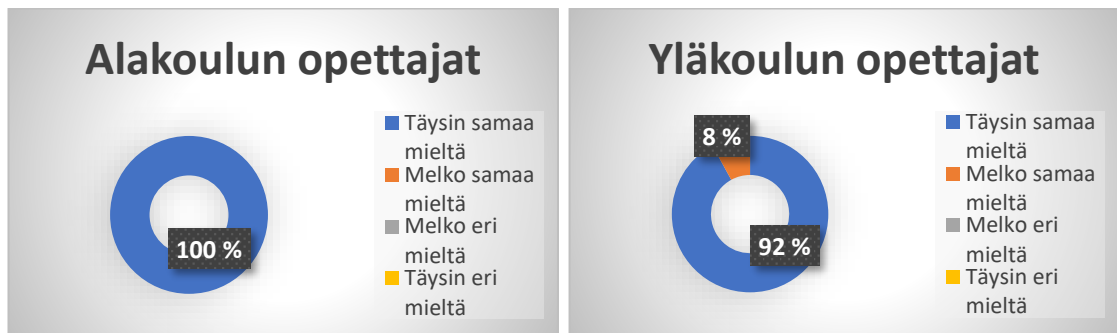

KUVIO 3. Opettajien kokemukset – En muista jälkepäin tiettyjen samojen oppilaiden läsnäoloa tunnilla

Kaltoinkohteluun puuttuminen ja vallankäyttö

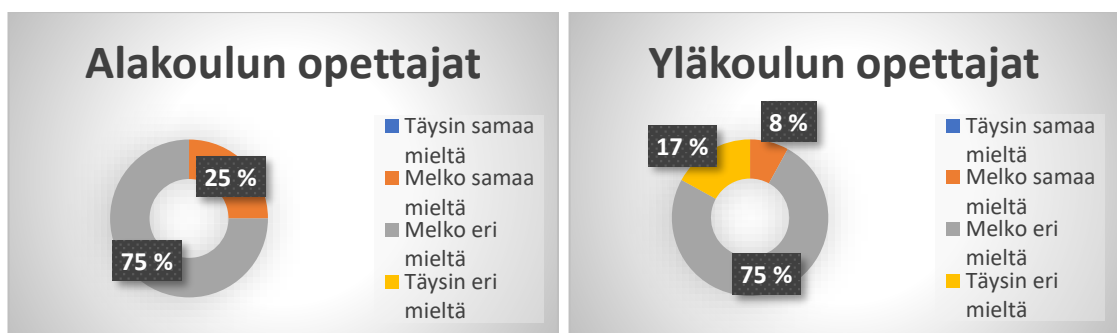
Kaikki opettajat ilmoittivat puuttuvansa tilanteeseen, jossa oppilasta kohdellaan kaltoin (KUVIO 1). Oppilaiden vastausten perusteella he eivät olleet yhtä vahvasti samaa mieltä asiasta. Valtaosa opettajista olivat samaa mieltä siitä, että kiusaamista voidaan vähentää ja sitä ei välttämättä ole aina tiettyä määrää koulussa (KUVIO 2). Neljäsosa alakoulun opettajista ja kymmenesosa yläkoulun opettajista ajattelivat päinvastoin.

Puutun aina tilanteisiin, joissa oppilaita kohdellaan kaltoin henkisesti tai fyysisesti.

KUVIO 1. Opettajien kokemukset – Puutun aina tilanteisiin, joissa oppilaita kohdellaan kaltoin henkisesti tai fyysisesti

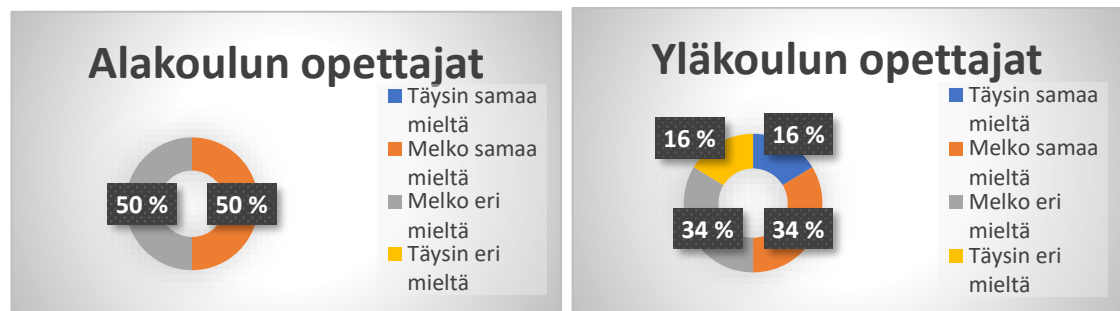
Kiusaamista ei voida vähentää ja sitä tulee olemaan aina tietty määrä koulussa.

KUVIO 2. Opettajien kokemukset – Kiusaamista ei voida vähentää ja sitä tulee olemaan aina tietty määrä koulussa

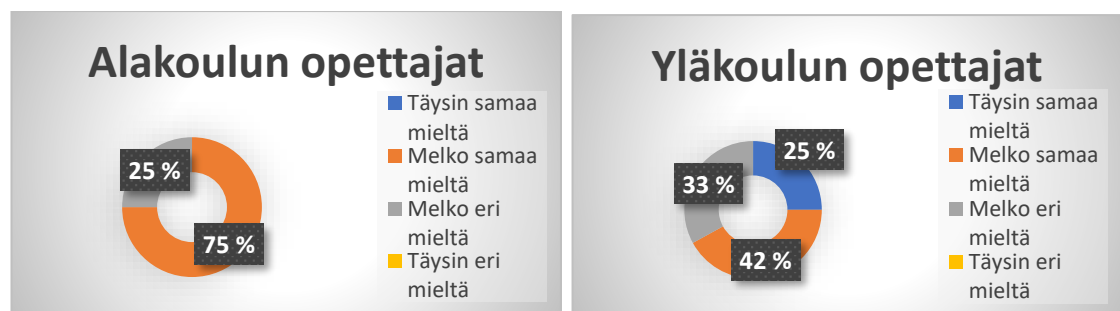
Suuri osa koki omaavansa paljon valtaa opettajana, mutta yläkoulun opettajista jopa kolmasosa ja alakoulun opettajista neljäsosa olivat asiasta eri mieltä (KUVIO 3). Vastauksissa asenneväittämään siitä, pohtiiko opettaja tilanteessa tai jälkikäteen tilanteessa käyttävänsä tai käyttäneensä valtaa oppilaaseen tai oppilaisiin oikeassa suhteessa oli paljon hajontaa, erityisesti yläkoulun opettajien vastauksissa. Kaikista opettajista jopa puolet opettajista ilmoitti olevansa asiasta eri mieltä (KUVIO 4). Moni siis kokee, että heillä ei ole valtaa työssään ja useampi ei pohdi aktiivisesti vallankäyttöään suhteessa oppilaisiinsa.

Pohdin usein tilanteissa tai jälkeenpäin, käytäntö/käytinkö oikeassa suhteessa valtaa oppilaaseeni/oppilaisiini.

KUVIO 3. Opettajien kokemukset – Pohdin usein tilanteissa tai jälkeenpäin, käytäntö/käytinkö oikeassa suhteessa valtaa oppilaaseen

Opettajana minulla on paljon valtaa.

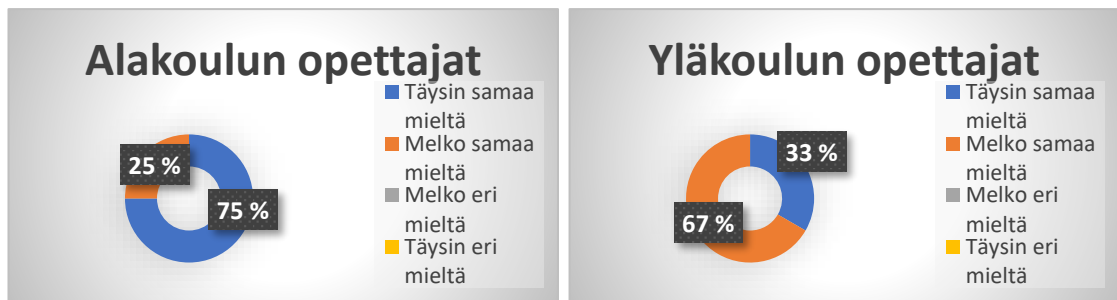

KUVIO 4. Opettajien kokemukset – Opettajana minulla on paljon valtaa

Oppimisen tuki

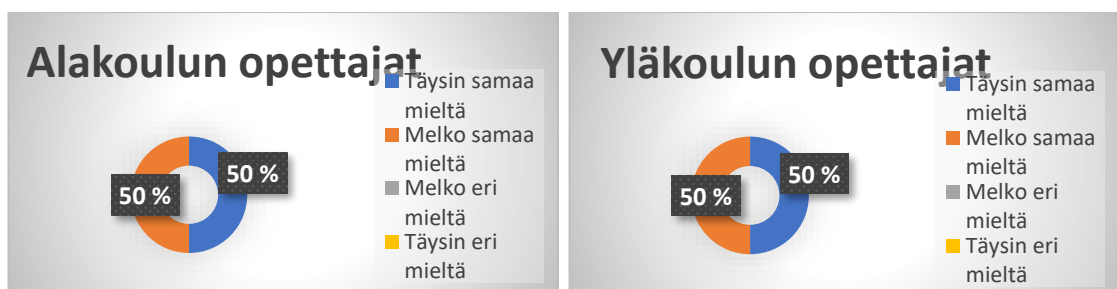
Kaikki opettajat ilmoittivat järjestävänsä tukiovetusta, mikäli oppilas sitä pyytää tai hänen suoriutumisensa opinnoista näyttäisi sitä vaativan (KUVIO 1). Oppilaat myös kokevat pääsääntöisesti saavansa tukiovetusta, mikäli sitä tarvitsevat, mutta vastauksissa oli eroja luokka-asteiden välillä (KUVIO 2). Huomionarvoista oli, että alakoulun opettajien vastauksista voitiin tulkita, että he tarjoavat tukiovetusta aktiivisemmin, mikäli oppilas pyytää tukiovetusta ja passiivisemmin, mikäli oppilaan suoriutuminen näyttäisi sitä vaativan. Yläkoulun opettajien vastauksista asian voitiin tulkita olevan päinvastoin. Kolmannen aihealueen asenneväittämän vastausten mukaan kaikki yläkoulun opettajat olivat eri mieltä siitä, että oppilaan tulisi jäädä kotiin, mikäli hän ei opiskele (KUVIO 3). Alakoulun opettajista suurin osa oli asiasta myös eri mieltä, neljäosa silti samaa mieltä.

Autan oppilaitani tai järjestän tukiovetusta, mikäli oppilaani sitä pyytävät.

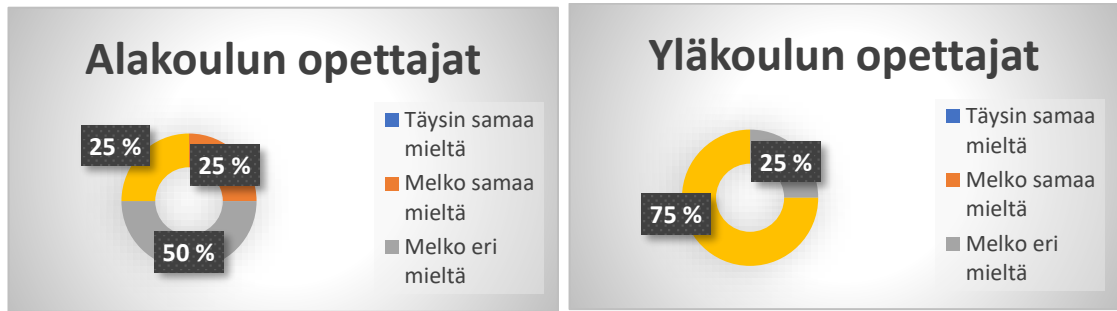
KUVIO 1. Opettajien kokemukset – Autan oppilaitani tai järjestän tukiovetusta, mikäli oppilaani sitä pyytävät

Tarjoan tukiovetusta, mikäli oppilaan suoriutuminen näyttäisi sitä vaativan.

KUVIO 2. Opettajien kokemukset – Tarjoan tukiovetusta, mikäli oppilaan suoriutuminen näyttäisi sitä vaativan

On parempi, että oppilas jää kotiin, mikäli hän ei opiskele.

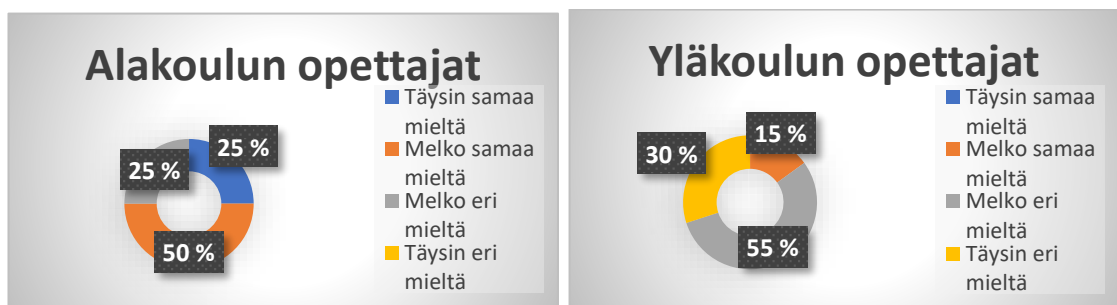

KUVIO 3. Opettajien kokemuksia – On parempi, että oppilas jää kotiin, mikäli hän ei opiskele

Perhe, vapaa-aika ja yhteydenpito vanhempiin

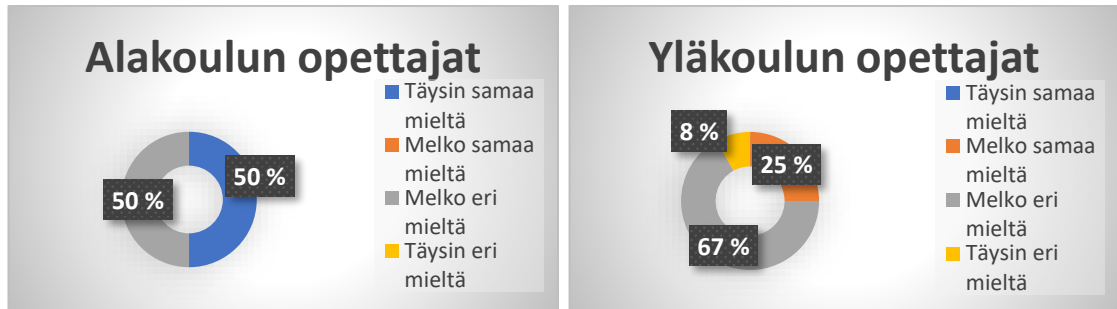
Selkeä enemmistö opettajista ilmoitti, etteivät he tiedä oppilaidensa kotioloista. Yläkoulun opettajien vastauksista oli havaittavissa vahvempi kanta asiaan kuin alakoulun opettajien vastauksista, joista neljäsosa ilmoittavat tietävänsä oppilaidensa kotioloista (KUVIO 1). Suurin osa opettajista ei tiennyt mitä oppilaat tekevät vapaa-ajallaan. Alakoulun opettajista silti puolet ilmoitti tietävänsä pääpiirteittäin mitä oppilaat tuolloin tekevät. Samaa ilmoitti yläkoulun opettajista neljäsosa, mutta hieman epävarmemmin kuin alakoulun opettajat (KUVIO 2). Oppilaiden kokemus oli selvästi vahvempi: opettajat eivät tiedä heidän kotioloistaan ja vapaa-ajastaan. Viidesluokkalaisten oppilaiden ja opettajien vastaukset kohtasivat parhaiten.

Tiedän valtaosasta opetettävien oppilaideni kotioloista.

KUVIO 1. Opettajien kokemukset – Tiedän valtaosasta opetettävien oppilaideni kotioloista

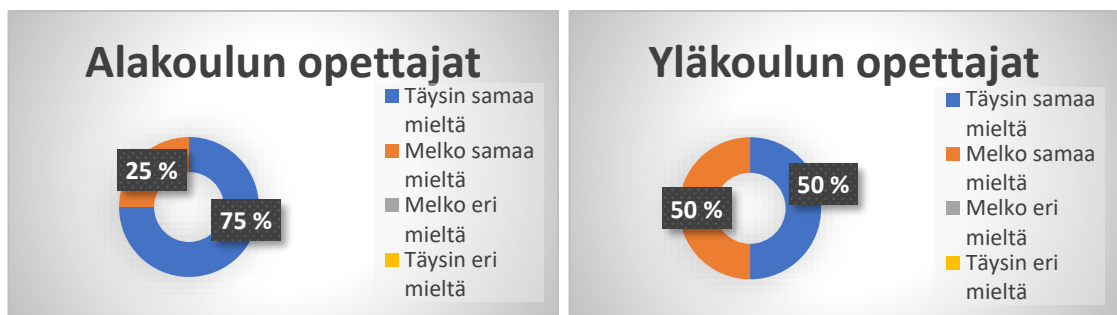
Tiedän pääpiirteittäin mitä luokkani oppilaat tai suurin osa opetettavista oppilaistani tekee vapaa-ajallaan.

KUVIO 2. Opettajien kokemukset – Tiedän pääpiirteittäin mitä luokkani oppilaat tai suurin osa opetettavista oppilastani tekee vapaa-ajallaan

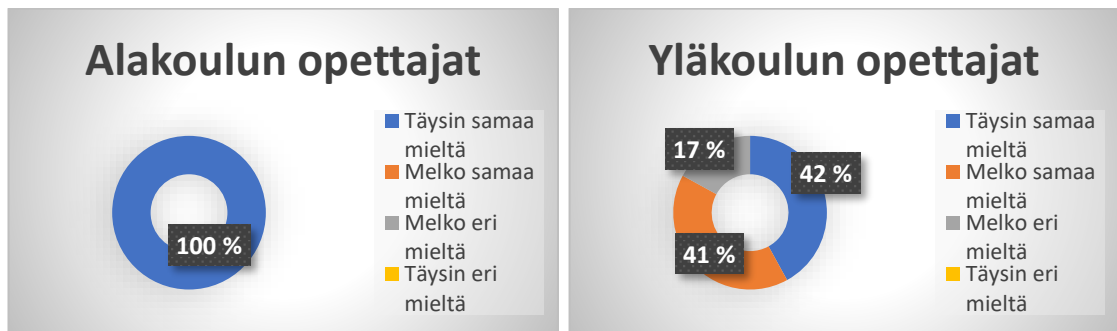
Kaikki opettajat ilmoittivat olevansa yhteydessä vanhempiin muissakin kuin negatiivisissa asioissa ja pitävänsä riittävästi yhteyttä oppilaiden koteihin. Kuudesosa yläkoulun opettajista ajatteli, että yhteydenpito koteihin ei olisi riittävän runsasta. (KUVIO 3 ja 4.) Suurin osa opettajista koki myös, että he tavoittavat vanhemmat helposti. Kuudesosa yläkoulun opettajista olivat asiasta eri mieltä (KUVIO 5). Vastauksista voidaan siis tulkita, että opettajat ajattelevat yhteydenpidon koteihin olevan kiitettävällä tasolla näitä osa-alueita ajatellen.

Olen vanhempien kanssa yhteydessä muissakin kuin negatiivisissa asioissa.

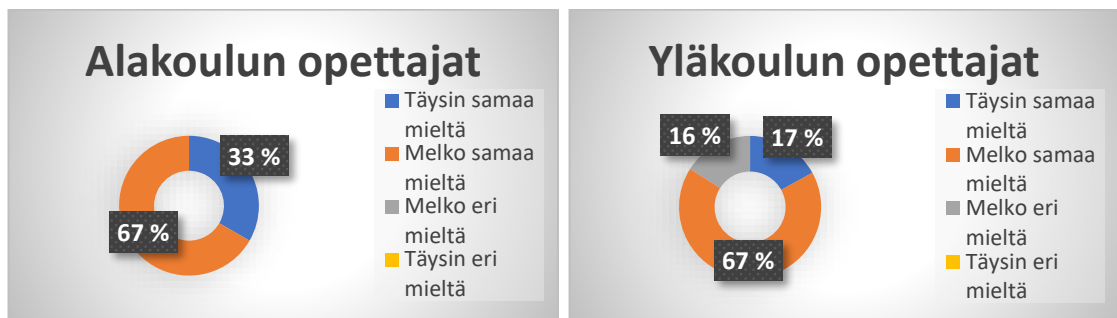
KUVIO 3. Opettajien kokemukset – Olen vanhempien kanssa yhteydessä muissakin kuin negatiivisissa asioissa

Olen tarpeeksi yhteydessä vanhempien kanssa.

KUVIO 4. Opettajien kokemukset – Olen tarpeeksi yhteydessä vanhempien kanssa

Tavoitan oppilaiden vanhemmat helposti oppilaaseen liittyvässä asiassa.

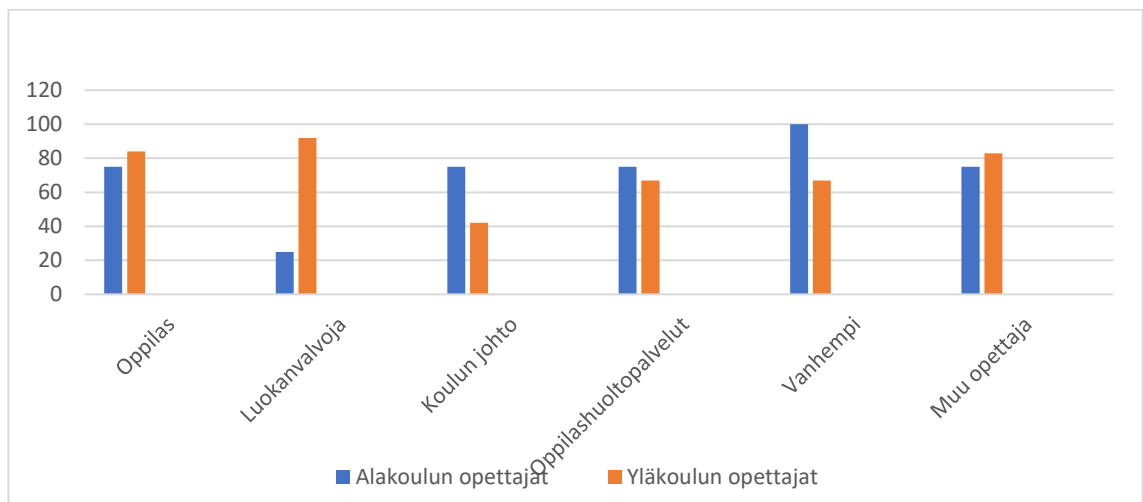
KUVIO 5. Opettajien kokemukset – Tavoitan oppilaiden vanhemmat helposti oppilaaseen liittyvässä asiassa

Moniammatillinen yhteistyö ja tavoitettavuus

Yläkoulun ja alakoulun opettajien vastauksissa oli eroja siinä, kenen kanssa he keskustelevalta huolestaan oppilaan hyvinvoinnissa. Huomionarvoista on, että yläkoulun opettajat keskustelivat asiasta useammin luokanvalvojan kanssa ja alakoulun opettajat useammin vanhemman kanssa kuin oppilaan kanssa. Muita huomionarvoisia asioita oli se, että alakoulun opettaja puhuu asiasta selkeästi useammin koulun johdon ja vanhemman kanssa kuin yläkoulun opettaja. Lisäksi alakoulun opettajat ovat aktiivisemmin yhteydessä oppilashuollon palveluhenkilöstöön oppilaan hyvinvointiin liittyvässä huoleessa. Vastaavasti yläkoulun opettaja puhuu asiasta useammin oppilaan kanssa. On ymmärrettävää, että ala- ja

yläkoulun rakenne-erojen takia yläkoulun opettajien tarve puhua luokanvalvojan kanssa on suurempi kuin alakoulun opettajien: alakoulun opettaja on lähes joka tunti kaikkien opetettävien oppilaidensa kanssa, yläkoulun opettaja ei. (KUVIO 1.)

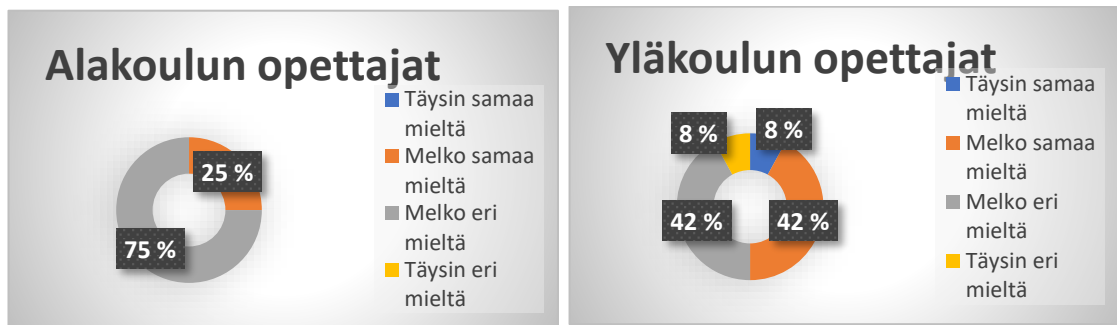
Mikäli olen ollut huolissani oppilaan hyvinvoinnista, olen keskustellut asiasta (voit valita useamman):

KUVIO 1. Opettajien kokemukset – Mikäli olen ollut huolissani oppilaan hyvinvoinnista, olen keskustellut asiasta

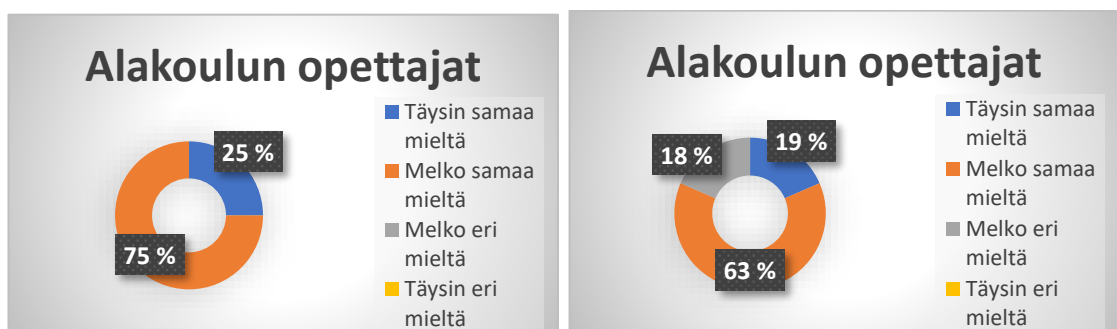
Suurin osa opettajista ajattelivat, että he eivät tavoita esimiestään helposti oppilaaseen liittyvässä asiassa. Alakoulun opettajista tätä mieltä olivat suurin osa ja yläkoulun opettajista puolet (KUVIO 2). Opettajat kokivat tavoittavansa helpommin oppilashuollon palveluhenkilöstön kuin koulun johdon, sillä suurin osa koki tavoittavansa oppilashuollon palveluhenkilöstön helposti. Alakoulun opettajat kokivat tavoittavansa heidät hieman paremmin verrattuna yläkoulun opettajien vastauksiin (KUVIO 3).

Tavoitan esimieheni helposti oppilaaseen liittyvässä asiassa.

KUVIO 2. Opettajien kokemukset – Tavoitan esimieheni helposti oppilaaseen liittyvässä asiassa

Tavoitan oppilashuollon palveluhenkilöstön helposti oppilaaseen liittyvässä asiassa.

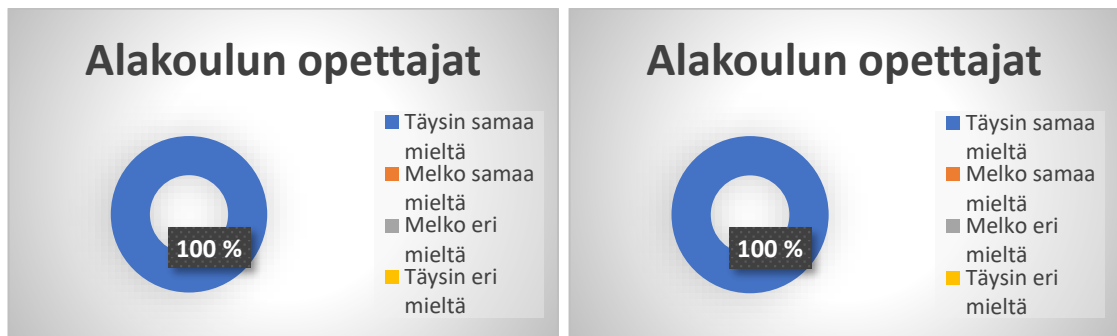

KUVIO 3. Opettajien kokemukset – Tavoitan oppilashuollon palveluhenkilöstön helposti oppilaaseen liittyvässä asiassa

Ajatuksia omasta työnteosta

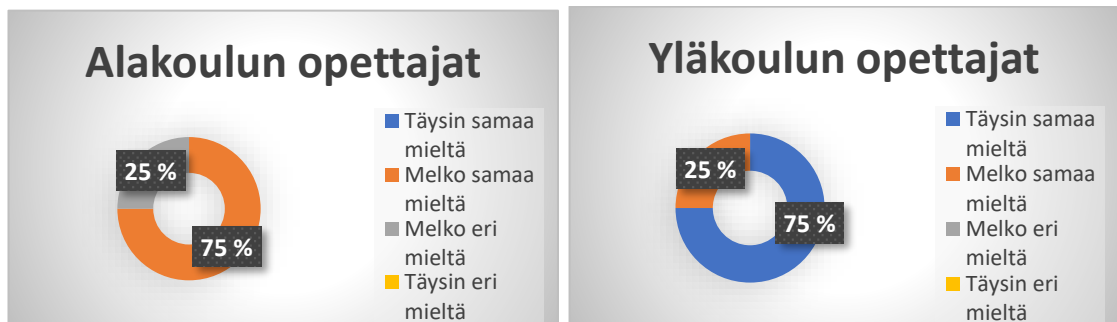
Kaikki opettajat halusivat kehittyä työssään (KUVIO 1). Suurin osa opettajista halusi myös saada palautetta opetuksestaan sekä kasvattajana toimimisestaan. Neljäsosa alakoulun opettajista oli asiasta eri mieltä (KUVIO 2). Opettajat siis yleisesti ottaen ajattelevat olevansa vastaanottavaisia palautteelle ja haluavat kehittyä ammattilaisina edelleen.

On tärkeää kehittyä työssään.

KUVIO 1. Opettajien kokemukset – On tärkeää kehittyä työssään

Haluan saada palautetta opetuksesta sekä kasvattajana toimimisestani.

KUVIO 2. Opettajien kokemukset – Haluan saada palautetta opetuksesta sekä kasvattajana toimimisestani

Alakoulun opettajien näkemyksen mukaan suurimmat haasteet heidän työssään ovat seuraavia:

Kiire ja ajan riittäminen kaikkeen.

Erilaisen tuen tarpeessa olevat oppilaat.

Päivät hektisiä ja välitunnit menevät oppilaiden kanssa selvittelyssä.

Levottomuus ja oppimisvaikeudet.

Työnantajan antamat lisätehtävät, jotka tulevat ylemmältä taholta. Tulisi keskittyä opetuksen kehittämiseen ja arjen sujumisen kannalta oleellisiin asioihin.

Yläkoulun opettajien mielestä suurimmat haasteet työssä:

Ajanhallinta sekä kiire.

Esimiehiltä tulevat ylimääräiset työt ja niiden kanssa tasapainottelu.
Energian keskittäminen oppilaiden kohtaamiseen sekä opetukseen

Oppilaiden innostaminen opetettavista aiheista.

Ryhmänhallinta, oppilaiden heterogeenisyys, oppilaiden motivointi
sekä esimerkiksi oppimisvaikeudet.

Teknologian aikakauden tuomat haasteet ja kouluttautuminen siihen.

Alakoulun opettajien keskeisimmät tavoitteet työssä ovat:

Opettaminen sekä oma ja oppilaiden hyvinvointi.

Huomioida oppilaiden yksilölliset erityistarpeet opetuksessa.

Olla läsnä oleva ja turvallinen aikuinen.

Antaa hyvää perusopetusta.

Kehittyä opettajana sekä oppia uusia menetelmiä ja tekniikoita.

Hektisessä työssä jaksaminen.

Yläkoulun opettajien keskeisimpiä tavoitteita työssä ovat:

Kannustaa ja rohkaista yrittämään – omilla teoilla voi vaikuttaa hyvinvointiinsa sekä elinympäristöönsä.

Haluaisin kohdata oppilaat yksilöinä entistä paremmin.

Opettaa opetussuunnitelmassa vaadittavat asiat ja kehittyä opettajana.

Hyvän yleissivistyksen antaminen ja innostaminen.

Kehittää työtäni niin, että oppivat ja tietävät, että he ovat hyviä nuoria vaikka eivät kouluarvosanoilla loistaisikaan.

Olla läsnä, kohdata oppilaat yksilöllisesti ja opettaa elämäntaitoja.

Ala- ja yläkoulun opettajien ajatukset työn haasteista sekä tavoitteista olivat hyvin samanlaisia. Haasteina opettajat mainitsivat useasti ajanhallinnan, yksilöiden huomioimisen opetuksessa sekä työnantajalta tulevat lisätehtävät, joita he eivät miellä olennaiseksi osaksi työnkuvaansa. Työnsä tavoitteiksi opettajat mainitsivat yleisimmin opettamisen mutta myös läsnäolevana aikuisena olemisen.

7.3 Oppilashuollon palveluhenkilöstön kokemukset

Kaikki viranhaltijat Juvanpuiston koulun oppilashuoltopalvelujen henkilöstöstä vastasivat kyselyyn. Koulun oppilashuoltohenkilöstölle suunnatussa kyselyssä oli 12 kohtaa. Keskimääräinen vastausaika kyselyyn oli noin kahdeksan ja puoli minuuttia.

Keskeiset teemat oppilashuollon palveluhenkilöstön työssä

Kaikki oppilashuoltohenkilöstön viranhaltijoista vastasivat, että useimmiten huolen oppilaan hyvinvoinnista heille esittää opettaja. Vastausvaihtoehtoina olivat myös vanhempi, oppilas itse, koulun johto, koulun ulkopuolinen taho tai toinen viranhaltija koulumme oppilashuoltopalveluhenkilöstöstä. Työnsä keskeistä sisältöä ajatellen psykologi, kuraattori ja terveydenhoitaja kohtaavat työssään seuraavia oppilaiden hyvinvointiin liittyviä teemoja:

Oppimiseen liittyvät vaikeudet ja tunne-elämän haasteet.

Tunteiden ja käyttäytymisen säätelyongelmat, masennus, ahdistus, ”aikuisennälkä” ja yksinäisyys.

Ristiriitatilanteet oppilaiden välillä, oppilas/opettaja- suhteessa tai kotona oppilaan ja vanhemman välillä.

Työajan jakautuminen sekä oppilaiden kokemat haasteet kouluympäristössä

Oppilashuoltopalveluhenkilöstön työntekijät ilmoittivat, että suurin osa heidän ajastaan on oppilastapausten priorisointia, kirjaamista, oppilaiden tapaamista kiireessä, oppilaiden tapaamista kiireettä, ajanhallintaa, taustatyötä tai jotain muuta. Moniammatillinen yhteistyö mainittiin työajan käyttöön liittyen useimmin.

Heidän mukaansa oppilaiden suurimmat haasteet kouluympäristössä ovat:

Jaksaminen ja keskittyminen.

Nähdä ja kuulla tuleminen yksilötasolla.

Haasteet yksilöllisiä. Tukea oppimiseen tarjotaan, mutta toki sosiaaliin suhteisiin vaihtelee. Koulun aikuisten kyky tai halu ongelmien tunnistamiseen vaihtelee.

Tavoitettavuus, moniammatillinen yhteistyö ja kouluympäristön kehityskohteet

Kaikki vastaajat samaa mieltä siitä, että heidät tavoittaa helposti ja he tavoittavat opettajat helposti oppilaaseen liittyvässä asiassa. Kaikki kolme olivat yhtä mieltä myös siitä, että he tavoittavat vanhemmat oppilaaseen liittyvässä asiassa

helposti. Kaksi vastaajista oli samaa mieltä siitä, että he tavoittavat koulun johdon helposti. Kolmas oli asiasta eri mieltä. Yksi viranhaltija oli samaa mieltä siitä, että hän tavoittaa koulun ulkopuoliset tahot helposti oppilaaseen liittyvässä asiassa. Kaksi muuta olivat tästä eri mieltä. Kaksi vastaajista olivat samaa mieltä siitä, että moniammatillinen yhteistyö oppilaiden asioissa on toimivaa. Yksi vastaajista oli tästä eri mieltä.

Kuraattori, psykologi ja terveydenhoitaja kokivat, että koulu yhteisössä tulisi parantaa seuraavia asioita:

Älylaitteet tulisi ottaa pois tunneilta.

Kerhotoimintaa tulisi järjestää myös niille, jotka eivät ole urheilullisia.

Asioita tulisi hoitaa huolella, suunnitelmallisesti ja loppuun asti.

Yhteenveto oppilashuollon henkilöstön vastauksista

Oppilashuollon palveluhenkilöstön mukaan oppilaan ja opettajan sekä vanhemman ja oppilaan välinen vuorovaikutus on siis merkittävä tekijä oppilaiden hyvinvoinnissa. Oppilaiden henkinen pahoinvointi näyttäytyy erilaisina psyykkisinä oireina. Oppilashuollon palveluhenkilöstön viranhaltijat näkevät oppilaiden suurimpina haasteina oppilaiden yksilölliseen huomioimiseen sekä kohtaamiseen.

Vastaajista yksi ajatteli, että koulun aikuisten ammattitaito oppilaiden kohtaamisessa vaihtelee, mikä luo haastetta oppilaiden hyvinvoinnille. Oppilashuollon palveluhenkilöstön vastaukset liittyen kouluyhteisön kehittämiseen olivat hyvin moninaisia: ne liittyivät opiskeluun, välituntitoimintaan sekä toiveeseen työtavasta, jossa asioita ei jätettäisi kesken.

Oppilashenkilöstön työaika jakautuu hyvin erilaisiin työtehtäviin sekä ajankäyttöön. Moniammatillisen yhteistyö korostui heidän työajassaan. He ajattelivat sen pääsääntöisesti toimivan hyvin, tosin yksi vastaajista oli asiasta eri mieltä. Sama tulos oli tiedusteltaessa siitä, että tavoittavatko oppilashuollon palveluhenkilöstö helposti koulun ulkopuoliset tahot: kaksi ajattelivat, että kyllä ja yksi ei. Oppilashuollon palveluhenkilöstö tavoitti helpoiten vanhemmat ja opettajat. Koulun johto tuli kolmantena. Myös opettajat kokivat tavoittavansa koulun johdon heikoiten.

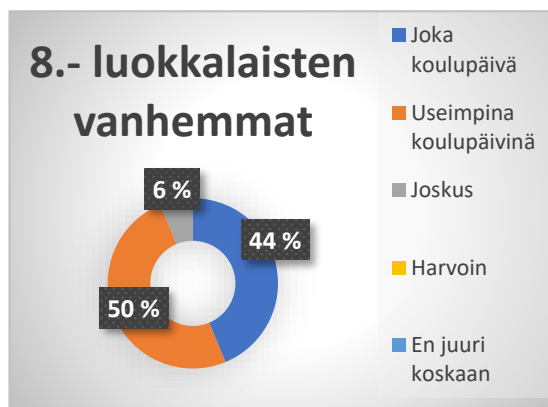
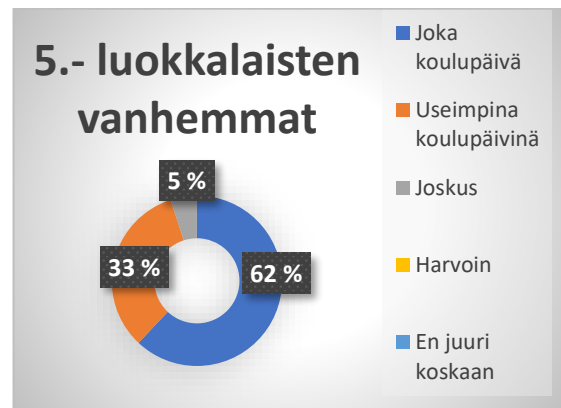
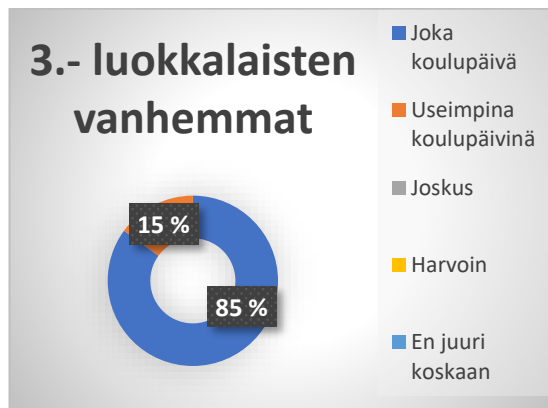
7.4 Vanhempien kokemukset

Kyselyyn vastasi 66 3.– 5.– ja 8.– luokkalaisten oppilaiden vanhempaa. Kysymyslomake oli 24-kohtainen. Keskimääräinen vastausaika kyselyyn oli noin kuusi minuuttia. Se sisälsi väittämiä, kohtia, joissa lauseita tuli jatkaa ja muutaman avoimen kysymyksen.

Kodin tuki koulunkäynnissä

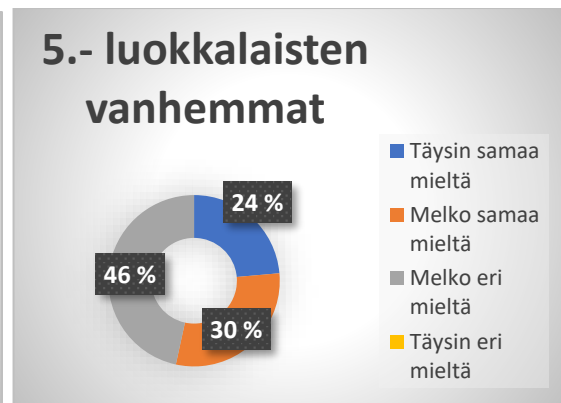
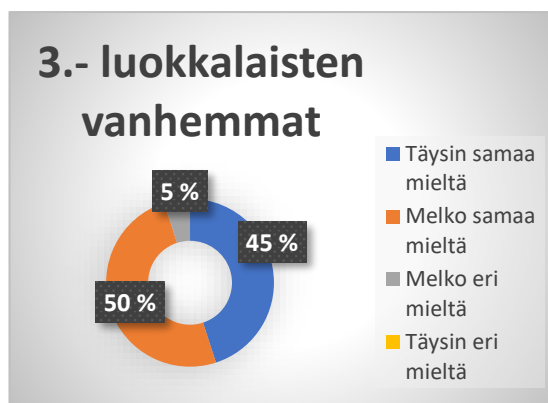
Vanhempien tiedustelu lapsen koulupäivän kulusta vähenee tasaisesti mitä vanhemmasta oppilaasta on kyse. Kuvioista voi päätellä, että vanhempien ja lasten keskustelu koulupäivän kulusta ja siihen liittyvistä asioista vähenee lineaarisesti lapsen kasvaessa (KUVIO 1). Viidesluokkalaisten vanhemmat ovat selkeästi eri mieltä siitä, että heidän lapsensa kertoisi avoimesta koulupäivästään. Kolmasluokkalaisten vanhemmat ovat luottavaisimpia ja kahdeksaluokkalaisten vanhemmat ovat epävarmimpia asian suhteen (KUVIO 2).

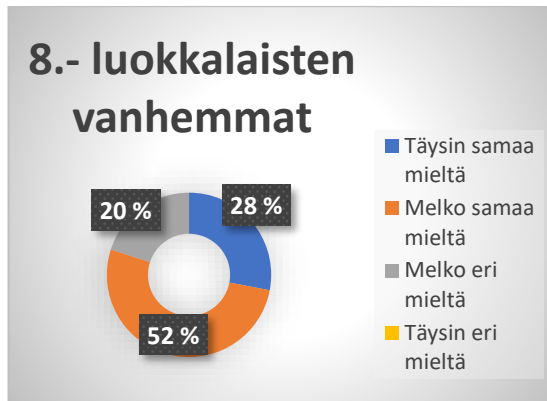
Jatka lausetta. Kysyn lapseltani koulupäivän kulusta...

KUVIO 1. Vanhempien kokemukset – Kysyn lapseltani koulupäivän kulusta

Lapseni kertoo minulle avoimesta koulupäivästään.

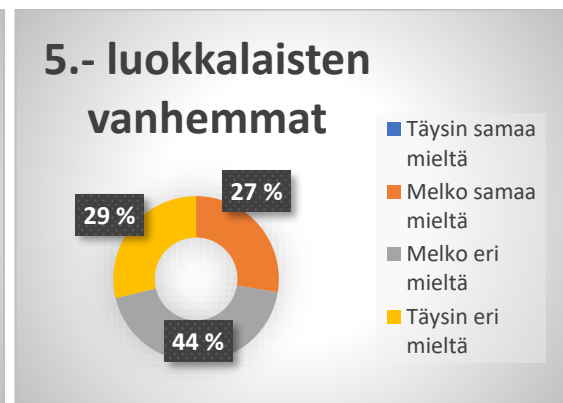
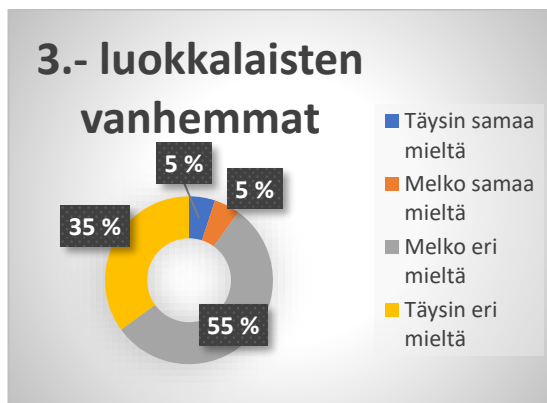

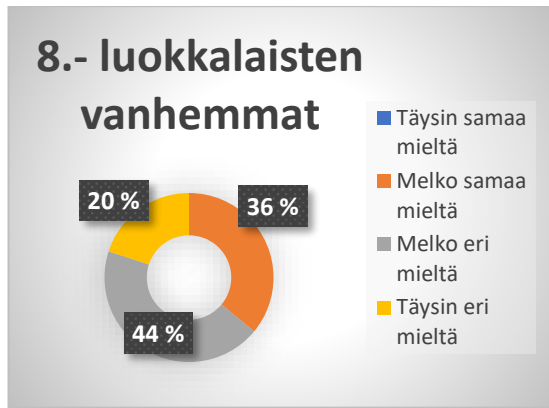

KUVIO 2. Vanhempien kokemukset – Lapseni kertoo minulla avoimesti koulupäivästään

Mitä vanhemman oppilaan huoltajasta oli kyse, sitä varmemmin hän oli samaa mieltä siitä, että yläkoululainen voi hoitaa koulunsa itsenäisesti. Viidesluokkalaisten vanhemmat suhtautuivat kielteisemmin asiaan kuin kahdeksaluokkalaisten vanhemmat. Kolmasluokkalaisten vanhemmissa oli vastaajia, jotka olivat asiasta täysin samaa mieltä. Viides- ja kahdeksaluokkalaisten vanhempien vastauksissa samanlaisia vastauksia ei ollut havaittavissa. (KUVIO 3.)

Yläkoululainen voi hoitaa koulunkäyntinsä itsenäisesti eikä hän tarvitse siihen vanhempiensa tukea.

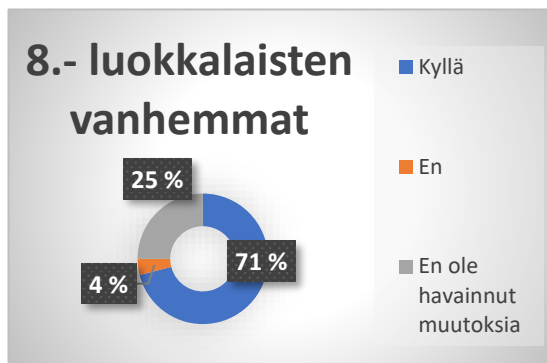
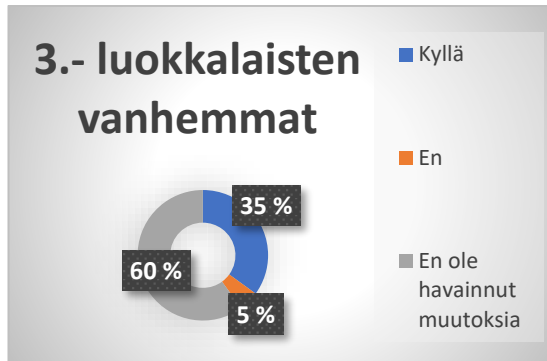

KUVIO 3. Vanhempien kokemukset – Yläkoululainen voi hoitaa koulunkäyntinsä itsenäisesti eikä hän tarvitse siihen vanhempiensa tukea

Yhteydenpidon sujuvuus lapseni luokanvalvojan kanssa

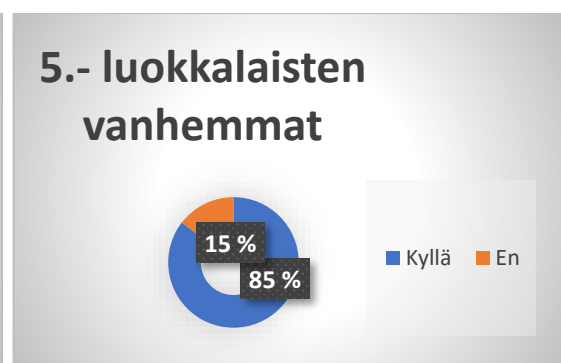
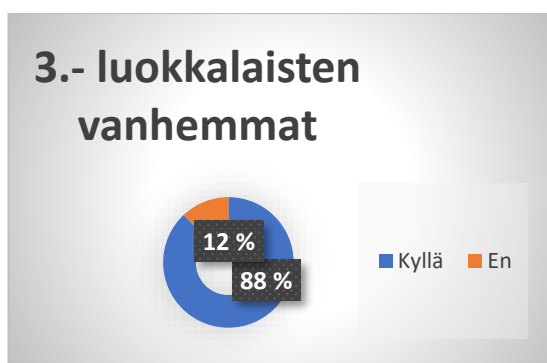
Vastauksista on havaittavissa, että viides- ja kahdeksaluokkalaisten hyvinvointi on aiheuttanut selvästi enemmän huolta vanhemmissa kuin kolmasluokkalaisten. Kolmasluokkalaisten vanhemmat ovat olleet aktiivisimmin yhteydessä opettajaan lapsensa hyvinvointiin liittyviä huolia havaitessaan. Viides- ja kahdeksaluokkalaisten vanhemmista sama määrä on jättänyt ilmoittamatta opettajalle, mikäli he ovat tällaisen havainnon tehneet. Yleisesti ottaen vastauksista on pääteltävissä, että vanhemmat ovat yhteydessä lapsensa hyvinvointiin liittyvissä asioissa aktiivisesti opettajaan. (KUVIO 1.) Kahdeksaluokkalaisten vanhemmat ovat olleet aktiivisimmin yhteydessä kouluun, mikäli arjessa kotona on tapahtunut suuria muutoksia ja viidesluokkalaisten vanhemmat samaisessa tilanteessa passiivisimmin (KUVIO 2).

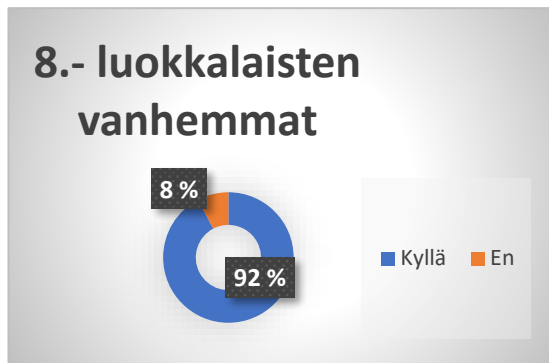
Oletko ollut yhteydessä lapsesi luokanvalvojaan, mikäli lapsesi hyvinvointi on aiheuttanut sinulle huolta?

KUVIO 1. Vanhempien kokemukset – Oletko ollut yhteydessä lapsesi luokanvalvojaa, mikäli lapsesi hyvinvointi on aiheuttanut sinulle huolta?

Oletko ollut yhteydessä lapsesi luokanopettajaan tai -valvojaan, mikäli kotona arjessanne on tapahtunut lapseesi mahdollisesti vaikuttavia muutoksia?

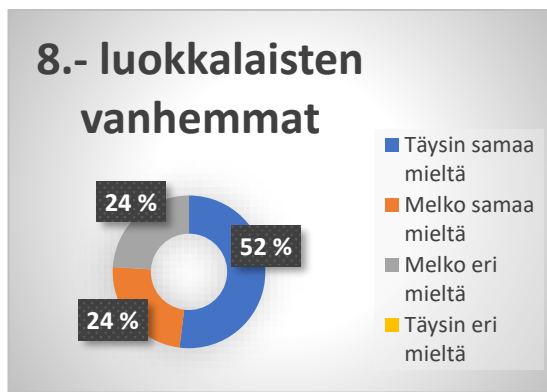
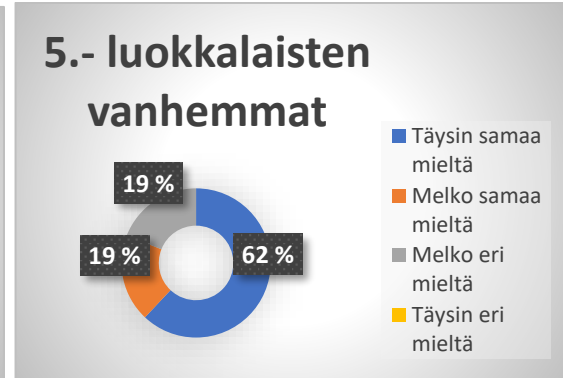
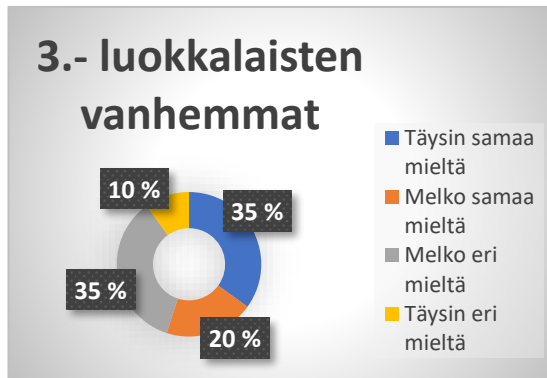

KUVIO 2. Vanhempien kokemukset – Oletko ollut yhteydessä lapsesi luokanopettajaan tai -valvojaan, mikäli kotona arjessanne on tapahtunut lapsesi mahdollisesti vaikuttavia muutoksia?

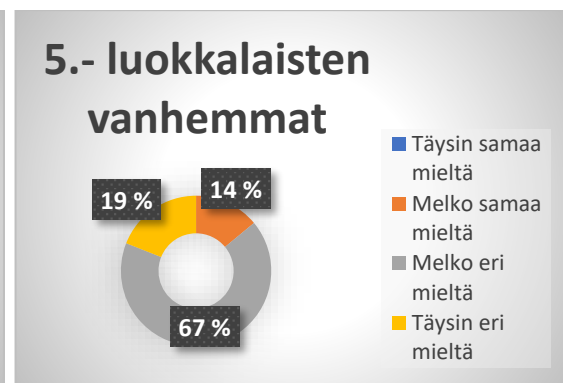
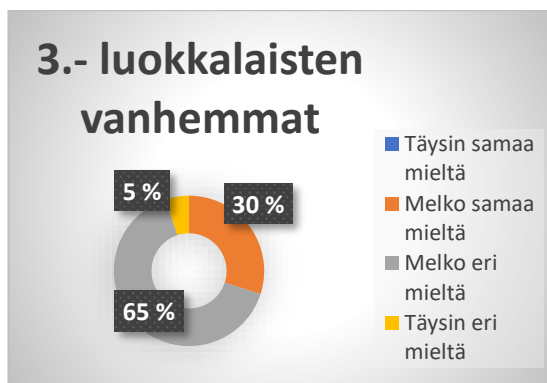
Viidesluokkalaisten vanhemmat olivat useimmin samaa mieltä siitä, että opettaja on ollut heihin yhteydessä muissakin kuin negatiivisissa asioissa. Kolmasluokkalaisten vanhemmat olivat asiasta useimmin eri mieltä. Opettajien ilmoittamat näkemykset ovat hieman ristiriidassa vanhempien näkemyksen kanssa siitä, että opettajat olisivat aktiivisesti yhteydessä vanhempiin muissakin kuin negatiivisissa asioissa (KUVIO 3). Kahdeksaluokkalaisten vanhemmat halusivat eniten olla enemmän yhteydessä lapsensa luokanvalvojan kanssa. Määrä ei kuitenkaan merkittävässä määrin eronnut kolmasluokkalaisten vanhempien toiveista yhteydenpidon aktivoimiseksi. Viidesluokkalaisten vanhemmat olivat eniten tyytyväisiä nykyiseen yhteydenpidon määrään. Joka tapauksessa suurin osa vanhemmista olivat tyytyväisiä nykyiseen tilanteeseen yhteydenpidon aktiivisuutta ajatellen (KUVIO 4). Samassa linjassa vanhemmat olivat tapaamiskertojen määrästä luokanvalvojien kanssa. Mitä vanhempi oppilas oli kyseessä, sitä tyytymättömämpiä vanhemmat tapaamiskertojen määrään olivat (KUVIO 5).

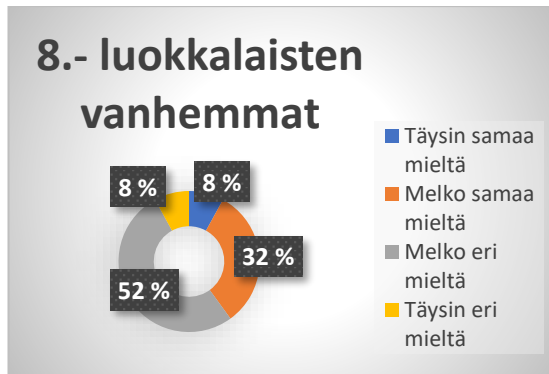
Lapseni opettajat ovat minuun yhteydessä muissakin kuin negatiivisissa asioissa.

KUVIO 3. Vanhempien kokemukset – Lapseni opettajat ovat minuun yhteydessä muissakin kuin negatiivisissa asioissa

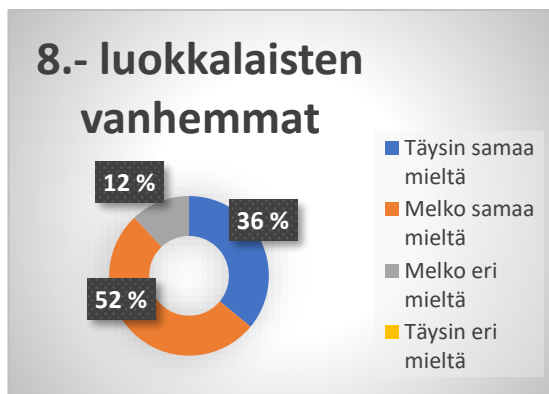
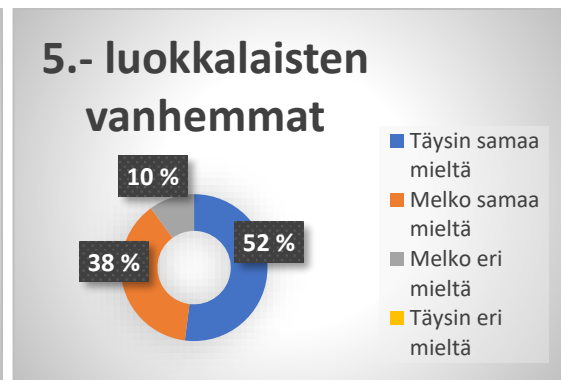
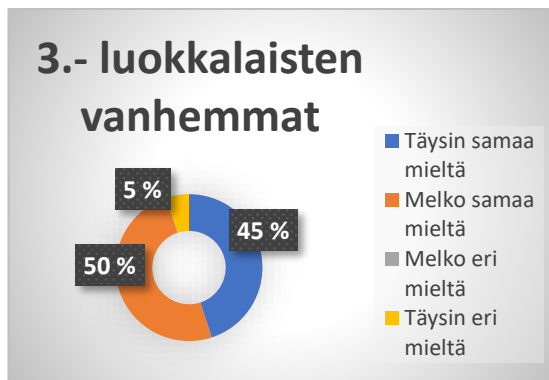
Haluaisin olla enemmän yhteydessä lapseni luokanvalvojan kanssa.

KUVIO 4. Vanhempien kokemukset – Haluaisin olla enemmän yhteydessä lapseni luokanvalvojan kanssa

Tapaan lapseni luokanvalvojaa tarpeeksi usein.

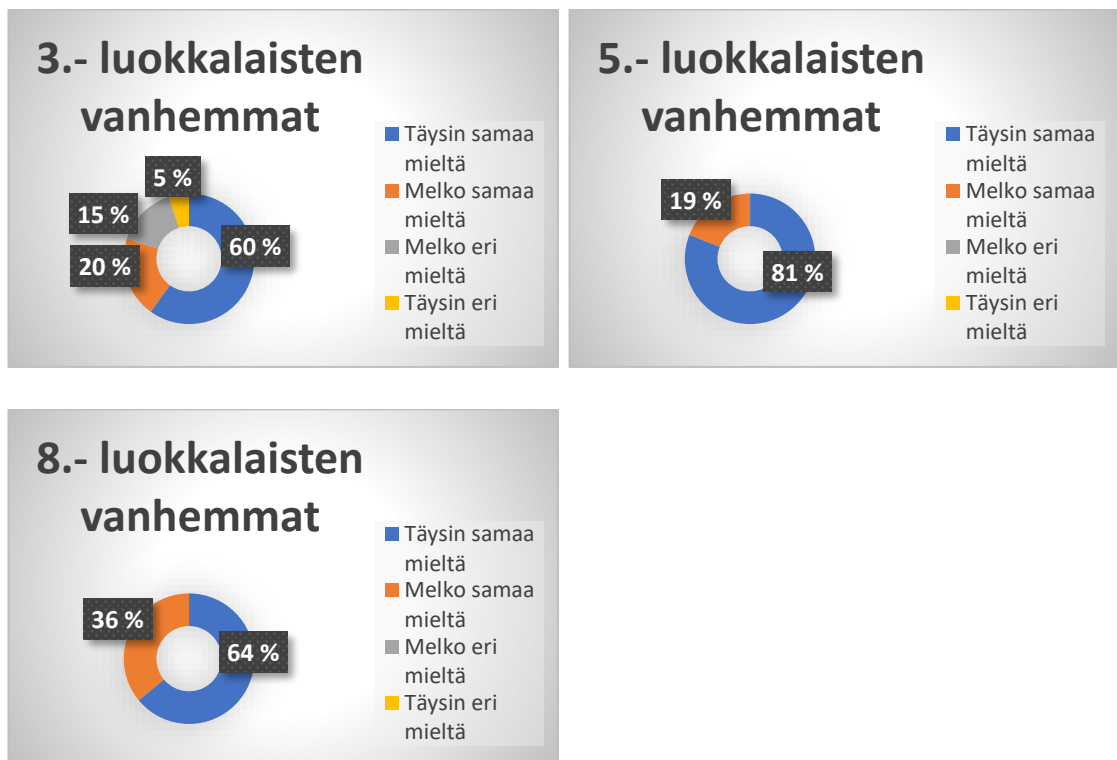

KUVIO 5. Vanhempien kokemukset – Tapaan lapseni luokanvalvojaa tarpeeksi usein

Luottamus lapseni luokanvalvojaan

Enemmistö vanhemmista luotti lapsensa luokanvalvojaan, mutta poikkeuksellista oli, että kolmasluokkalaisten vanhemmista jopa viidesosa ajatteli toisin (KUVIO 1). Myös väittämässä siitä, ajatteliko vanhempi, että luokanvalvoja välittää hänen lapsensa hyvinvoinnista, kolmasluokkalaisten vanhemmista kymmenesosa oli asiasta täysin eri mieltä. Kolmasluokkalaisten vanhemmat olivat siis epävarmimpia suhteen. Kaikki muut vanhemmat ajattelivat, että luokanvalvoja välittää heidän lapsensa hyvinvoinnista. Viidesluokkalaisten oppilaiden vanhemmat selvästi varmemmin kuin kahdeksasluokkalaisten vanhemmat (KUVIO 2).

Luotan lapseni luokanvalvojaan.

KUVIO 1. Vanhempien kokemukset – Luotan lapseni luokanvalvojaan

Lapseni luokkanvalvoja välittää lapseni hyvinvoinnista.

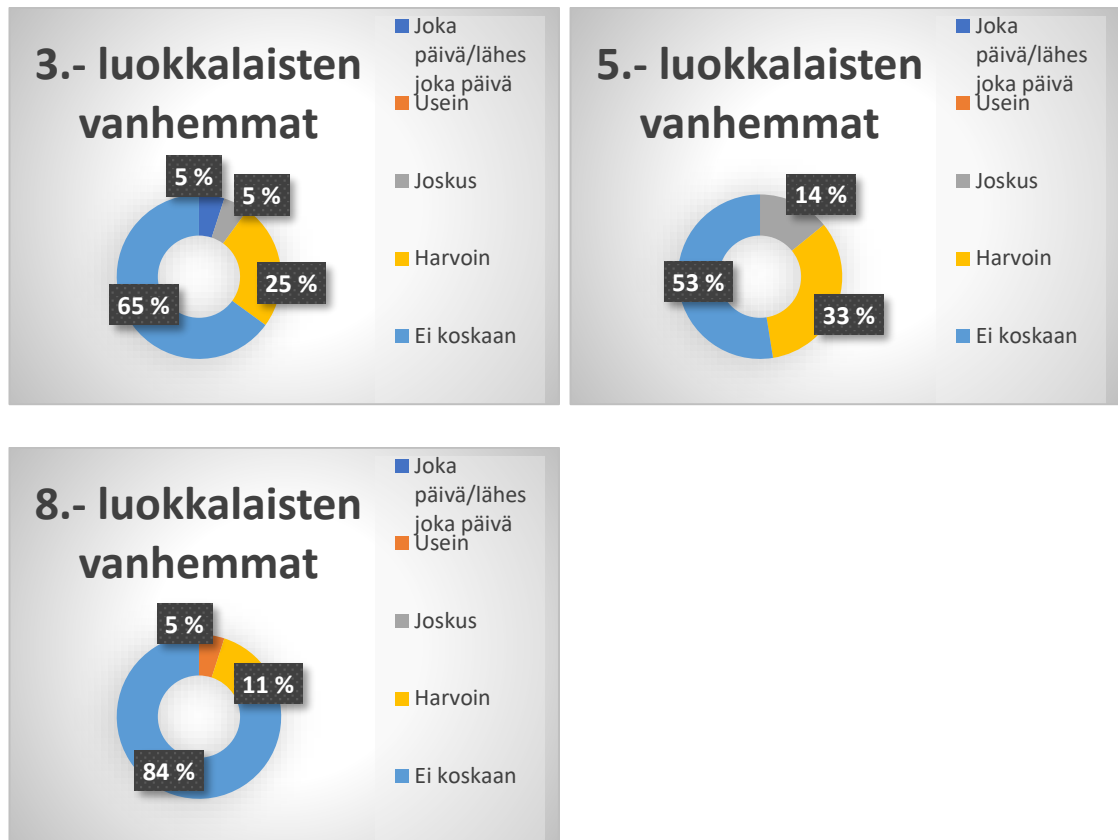

KUVIO 2. Vanhempien kokemukset – Lapseni luokkanvalvoja välittää lapseni hyvinvoinnista

Havainnot lapseni hyvinvoinnista

Kahdeksasluokkalaisten vanhemmat olivat tehneet vähiten havaintoja lapsensa pelokkuudesta ja viidesluokkalaisten vanhemmat eniten. Mutta kahdeksasluokkalaisten ja kolmasluokkalaisten vanhempien vastauksista näki, että vaikka pelokkuutta oli havaittu niillä luokka-asteilla vähemmän, joidenkin oppilaiden kohdalla pelokkuutta oli havaittavissa useimmin, jopa päivittäin tai lähes päivittäin (KUVIO 1). Vanhempien havainnot ja lasten kokemukset eivät kulje käsikädessä: kolmas- ja kahdeksasluokkalaisten olivat useammin kokeneet pelänneensä kuin vanhempi oli havainnut ja viidesluokkalaisten vanhemmat olivat tehneet havaintoja useammin kuin oppilaat ilmoittivat pelänneensä.

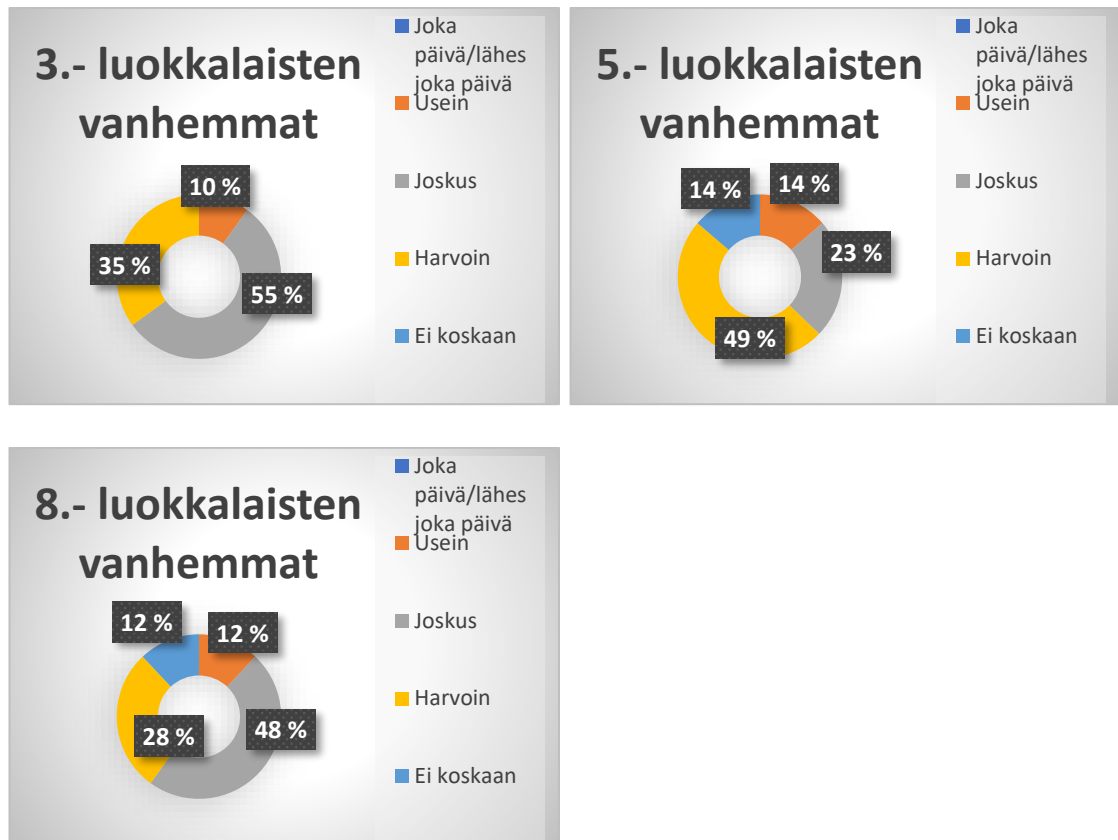
Jatka lausetta. Lapseni on havaintojeni mukaan ollut pelokas tämän lukukauden aikana...

KUVIO 1. Vanhempien kokemukset – Jatka lausetta. Lapseni on ollut havaintojeni mukaan pelokas tämän lukukauden aikana...

Vanhemmat olivat tehneet havaintoja lapsensa väsyneisyydestä sitä tiheämmin mitä vanhemman oppilaan huoltajat olivat kyseessä. Pähkinänkuoressa: kahdeksasluokkalaisten vanhempiensa havaintojen perusteella väsyneempiä kuin nuoremmat oppilaat ja viidesluokkalaisten vanhempiensa havaintojen perusteella väsyneempiä kuin kolmasluokkalaisten oppilaat. Kolmasluokkalaisten vanhemmat olivat tehneet enemmän havaintoja kolmasluokkalaisten lastensa väsyneisyydestä kuin he olivat itse kokeneet. Viides- ja kahdeksasluokkalaisten vanhempien ja oppilaiden kokemuksissa tilanne oli päinvastainen. (KUVIO 2.)

Jatka lausetta. Lapseni on havaintojeni mukaan ollut väsynyt tämän lukukauden aikana...

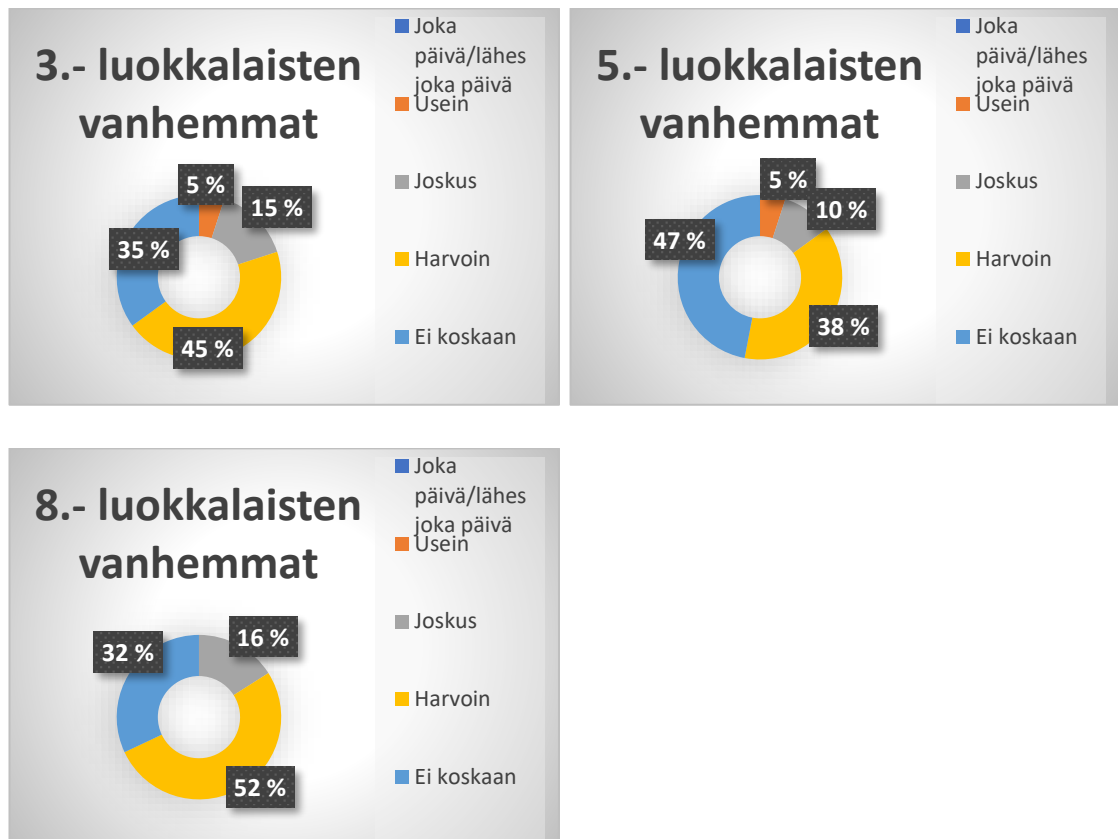

KUVIO 2. Vanhempien kokemukset – Jatka lausetta. Lapseni on havaintojeni mukaan ollut väsynyt tämän lukukauden aikana...

Luokka-asteiden välisessä vertailussa kahdeksaluokkalaisten vanhemmat olivat tehneet hieman enemmän havaintoja lastensa alakuloisuudesta kuin kolmasluokkalaisten vanhemmat. Viidesluokkalaisten vanhemmat olivat tehneet havaintoja selvästi vähiten. Huomionarvoista oli, että kukaan kahdeksaluokkalaisten vanhemmista ei ollut havainnut lapsensa alakuloa useammin kuin joskus. Tämä ei siis vastannut oppilaiden kokemuksia asiasta. Toisin voitiin päätellä alakoululaisten vanhempien vastauksista; Kolmasluokkalaisten vanhemmat olivat tehneet havaintoja lapsensa alakuloisuudesta suurin piirtein saman verran kuin oppilaat olivat itse ilmoittaneet, mutta oppilaat olivat kuvanneet väsymystä oloaan keskimääräisesti hieman useimmin toistuvaksi kuin vanhemmat olivat tulkinneet. Viidesluokkalaisten lapset kokivat alakuloa useammin kuin heidän vanhempansa ilmoittivat havainneensa. Kahdeksaluokkalaisten tilanne

alakuuloisuuden suhteen oli jopa huolestuttava: vanhemmat eivät selvästi olleet havainneet lastensa alakuloa niin usein toistuvaksi kuin lapset olivat sen kokeneet. (KUVIO 3.)

Jatka lausetta. Lapseni on ollut havaintojeni mukaan alakuloinen tämän lukukauden aikana...

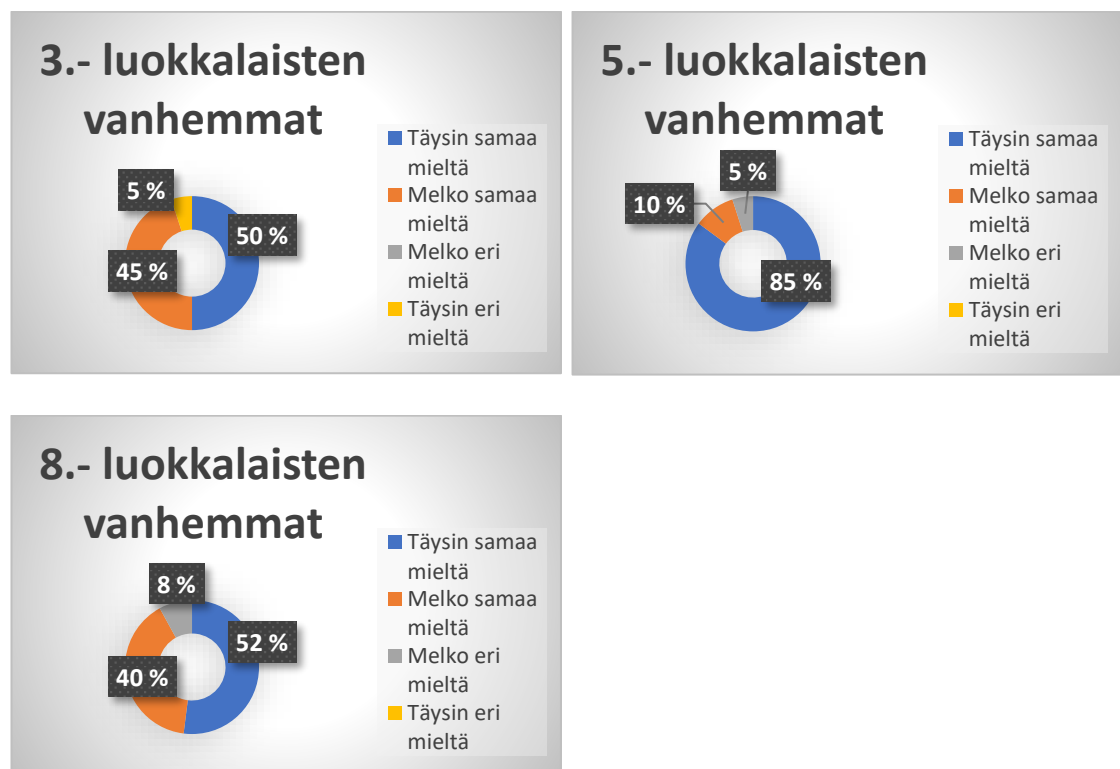
KUVIO 3. Vanhempien kokemukset – Jatka lausetta. Lapseni on ollut havaintojeni mukaan alakuloinen tämän lukukauden aikana...

Koulun henkilökunnan tavoitettavuus

Enemmistö vanhemmista ajatteli, että heidän lapsensa luokanvalvoja on helppo tavoittaa. Tästä varmimpia olivat viidesluokkalaisten oppilaiden vanhemmat. Kahdeksasluokkalaisten vanhemmissa hieman suurempi osa oli eri mieltä asiasta kuin alakoulun puolella (KUVIO 1). Vanhemmat kokivat tavoittavansa

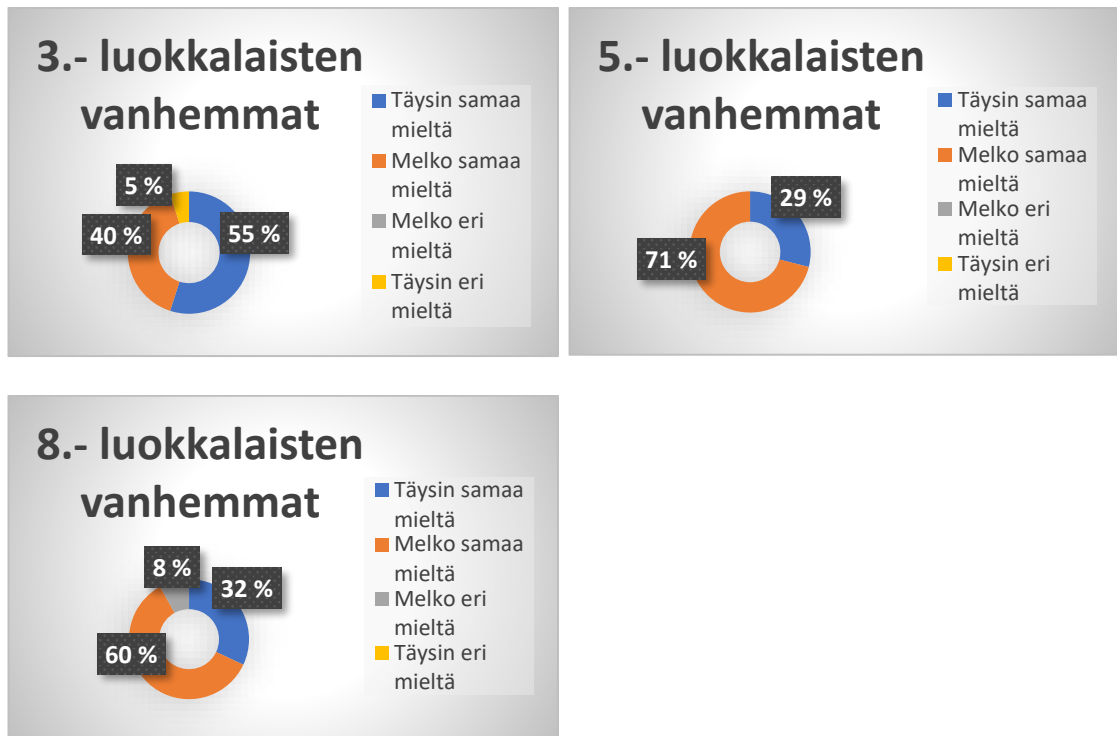
helpommin koulun rehtorin kuin luokanvalvojan. Kaikki viidesluokkalaisten vanhemmista olivat samaa mieltä siitä, että tavoittavat rehtorin tai apulaisrehtorin helposti. Kolmas- ja kahdeksaluokkalaisten vanhemmista pienen pieni osa oli asiasta eri mieltä (KUVIO 2). Alakoululaisten vanhemmat kokivat tavoittavansa huonoiten henkilökunnasta oppilashuollon palveluhenkilöstön. Jopa neljäsosa viidesluokkalaisten vanhemmista ajatteli, etteivät tavoita heitä helposti. Sen sijaan kahdeksaluokkalaisten vanhempien vastausten perusteella he tavoittivat oppilashuollon palveluhenkilöstön yhtä helposti kuin koulun johdon (KUVIO 3). Kolmasluokkalaisten vanhemmat tavoittavat hieman huonommin koulun johdon kuin muun henkilökunnan.

Lapseni luokanvalvoja on helppo tavoittaa.

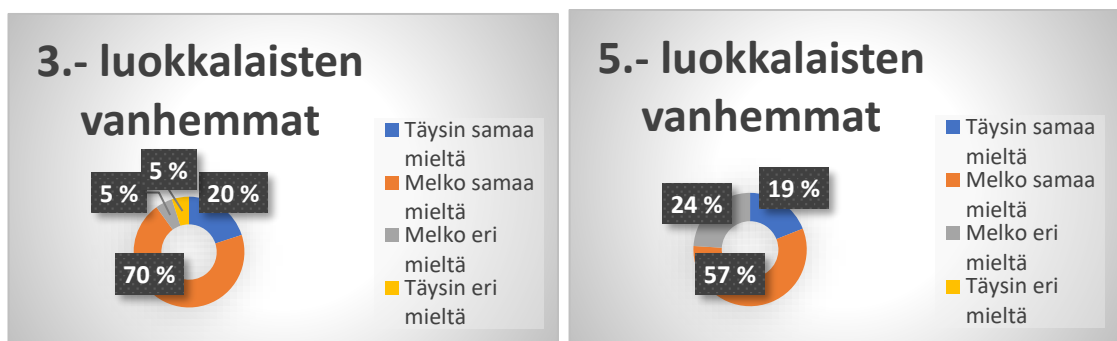
KUVIO 1. Vanhempien kokemukset – Lapseni luokanvalvoja on helppo tavoittaa

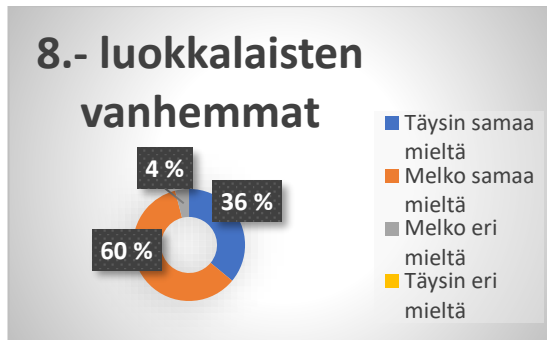
Tavoitan helposti koulun rehtorin tai apulaisrehtorin, mikäli minulla on heille asiaa.

KUVIO 2. Vanhempien kokemukset – Tavoitan helposti koulu rehtorin tai apulaisrehtorin, mikäli minulla on heille asiaa

Tavoitan oppilashuollon henkilöstön helposti.

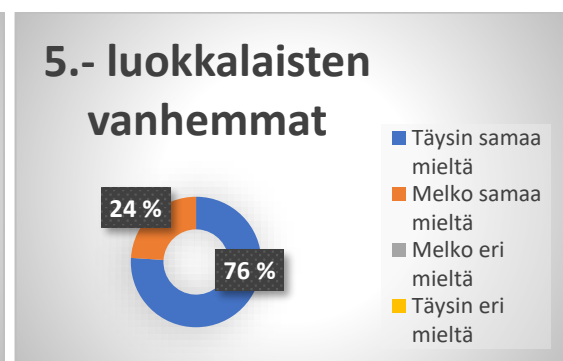
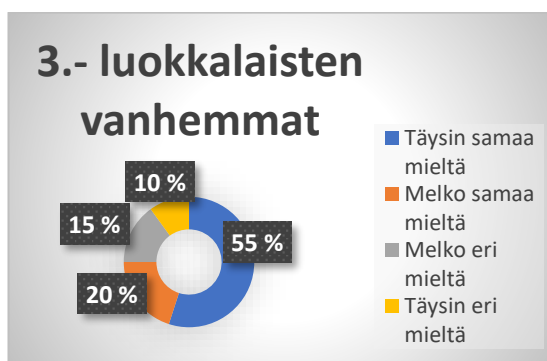

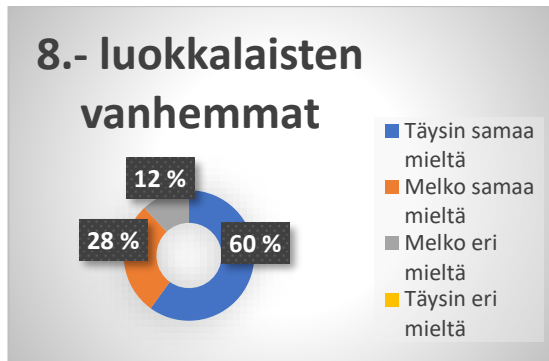
KUVIO 3. Vanhempien kokemukset – Tavoitan helposti koulun rehtorin, mikäli minulla on hänelle asiaa

Palautteenanto koululle

Suurin osa vanhemmista koki voivansa antaa palautetta lapsensa opettajalle tai opettajille. Mutta jopa joka neljäs kolmasluokkalaisten vanhemmista ja joka kymmenes kahdeksaluokkalaisten vanhemmista ei kokenut voivansa näin tehdä. Kaikki viidesluokkalaisten vanhemmista ajattelivat voivansa antaa palautetta opettajalle (KUVIO 1). Enemmistö vanhemmista olivat käytännössä antaneetkin palautetta lapsensa opettajalle. Kolmasluokkalaisten vanhemmat olivat antaneet enemmän palautetta kuin muiden luokka-asteiden oppilaiden vanhemmat ja heidän palautteitaan oli huomioitu heikoiten. Yhdeksän kymmenestä viides- ja kahdeksaluokkalaisten vanhemmista koki, että heidän palautteensa oli huomioitu. (KUVIO 2.)

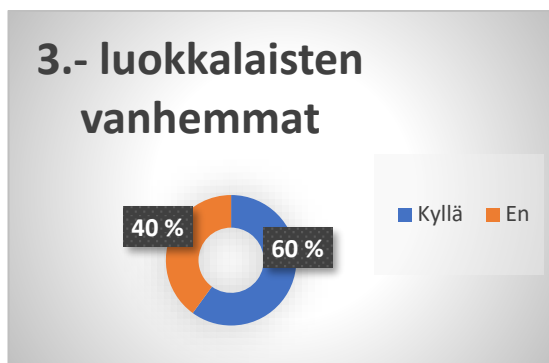
Voin antaa lapseni opettajalle tai opettajille palautetta.

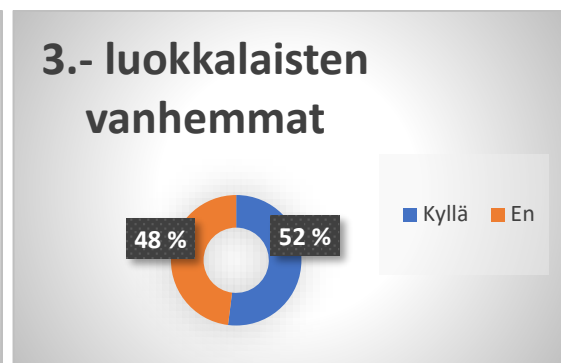

KUVIO 1. Vanhempien kokemukset – Voin antaa lapseni opettajalle tai opettajille palautetta

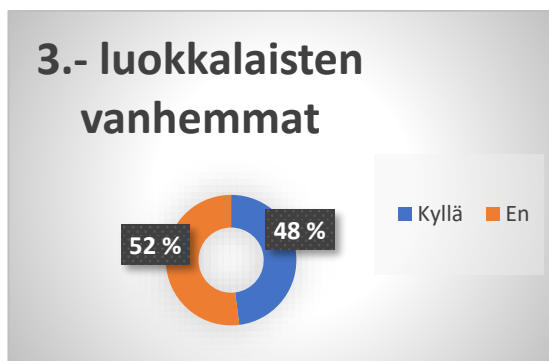
Olen antanut lapseni opettajalle tai opettajille palautetta.

Palautetta antaneista 83% ilmoitti, että palaute on huomioitu.

Palautetta antaneista 91% ilmoitti, että palaute on huomioitu.

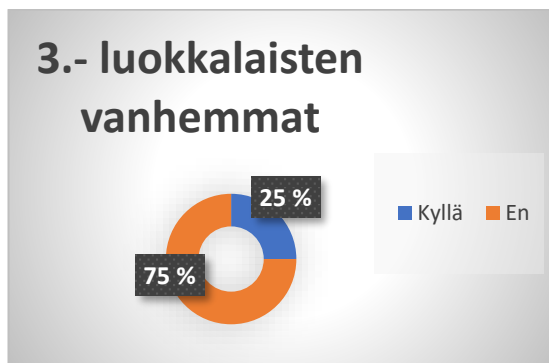
Palautetta antaneista 92% ilmoitti, että palaute on huomioitu.

KUVIO 2. Vanhempien kokemukset – Olen antanut lapseni opettajalle tai opettajille palautetta

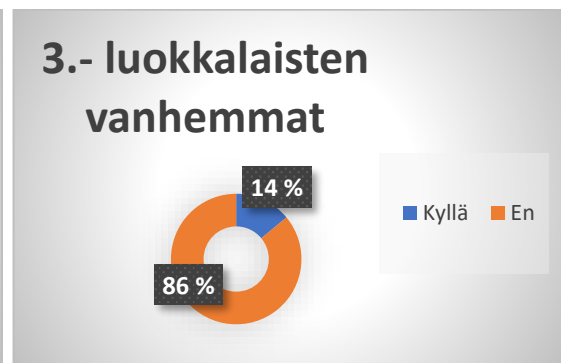
Kolmasluokkalaisten vanhemmista jopa neljäsosa oli antanut palautetta lapsensa opettajasta koulun johdolle ja heidän palautteitaan oli huomioitu vähiten.

Neljä viidestä palautteensa oli huomioitu. Vähiten palautetta koulun johdolle lapsensa opettajasta olivat antaneet kahdeksaluokkalaisten vanhemmat, joista vähemmän kuin joka kymmenes oli näin tehnyt. Joka tapauksessa, kaikilla viides- ja kahdeksaluokkalaisten vanhemmilla oli tunne, että heidän palautteet oli huomioitu. (KUVIO 3.)

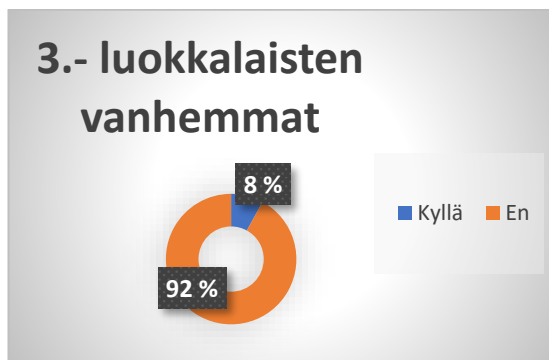
Olen antanut opettajasta palautetta koulun johdolle.

80% ilmoittivat, että palaute on huomioitu.

100% ilmoittivat, että palaute on huomioitu.

100% ilmoittivat, että palaute on huomioitu.

KUVIO 3. Vanhempien kokemukset – Olen antanut lapseni opettajasta palautetta koulun johdolle

Ajatuksia koulun kehittämisestä sekä vanhempainilloista

Kolmasluokkalaisten vanhempien ajatusten mukaan koulussa tulisi kehittää seuraavia asioita:

Opettajan tulisi opettaa positiivisuuden kautta.

Keskustelu- ja tervehtimistaitojen, moraalien, käyttäytymisen, opettamista.

Ryhmäyttämistä ja muiden kunnioittamista.

Pitäisi ottaa paremmin huomioon erilaiset oppijat, kuten uudessa opetussuunnitelmassa sanotaan.

Positiivista palautetta enemmän. Kiva mukava kertoa lapselle ja tämä tuottaa lapselle paljon hyvää mieltä.

Viidesluokkalaisten vanhempien mukaan koulussa tulisi kehittää seuraavia asioita:

Avoimuutta ja tasavertaisuutta. Toiminnan koulussa tulisi olla läpinäkyvämpää.

Kiusaamiseen puuttumista.

Positiivisen palautteen lisääminen.

Käytöstapojen, moraalien ja sivistyksen arvostaminen sekä kannustaminen.

Asioiden puhumista oikeilla nimillä; esimerkiksi kiusaaminen ja väkivalta.

Kahdeksasluokkalaisten vanhempien mukaan koulussa tulisi kehittää seuraavia asioita:

Kouluterveydenhoitajan tavoitettavuutta paremmaksi.

Enemmän positiivista palautetta.

Ei ole hyvä, että viestintä tapahtuu pelkästään Wilman kautta. Esimerkiksi lapseni kiusaamistapauksessa tämä oli erityisen haastavaa.

Opettajien antamien palautteiden tulisi olla monipuolisempia.

Koulun tulisi huomioida paremmin oppilaat, jotka eivät pysty opiskelun vaatimaan itsenäiseen työskentelyyn.

Yhteistä kaikkien luokka-asteiden vanhempien vastauksissa oli, että opettajien tulisi antaa enemmän positiivista palautetta. Erityisesti alakoululaisten vanhempien vastauksissa korostua elämäntaidollisesti asiat, kuten esimerkiksi moraalien ja käytöksen opettelu. Viidesluokkalaisten vanhempien vastauksissa teemana erottui selvästi koulukiusaaminen. Vanhemmat halusivat, että asioista puhutaan niiden oikeilla nimillä ja kiusaamiseen puututaan sekä viestiminen asiasta vanhemmille olisi asianmukaista. Heidän vastauksissaan toistui myös teemana kiusaaminen ja siihen liittyvä kommunikointi sekä yleisesti kouluun liittyvä toive siitä, että koulun toiminta olisi läpinäkyvämpää. Kahdeksaluokkalaisten vanhempien vastauksissa oli havaittavissa useita ajatuksia siitä, että oppilaita tulisi tukea yksilöllisemmin koulunkäynnissä.

7.5 Koulun johdon kokemukset

Koulun kolmelle johtoon kuuluvalle viranhaltijalle lähetetty kysely koski koulun ja kaupungin käytänteisiin ja suuntaviivoihin liittyviä asioita oppilaiden hyvinvointiin liittyen. Kysely sisälsi suurimmaksi osaksi asenneväittämiä, mutta myös muutama vapaan kysymyksen. Kyselyn pituus oli 24 kysymystä. Koulun johdolla oli kaksi viikkoa aikaa vastata kyselyyn ja kahden muistutuksen jälkeen kukaan heistä ei kyselyyn osallistunut.

8 POHDINTA

8.1 Kyselytutkimuksen tulokset peilattuna teoriaan

Wihersaaren mukaan kasvatus kattaa koko oppilaan persoonallisuuden. Siinä on kyse ihmisen ihmiseksi tulemisesta, kasvamaan saattamisesta. Se on opettajan ensisijainen tehtävänä. Kaikki opettajat ovat ammattilaisuuden lisäksi kasvattajia, halusivat he sitä tai eivät. Kasvatuksen tulisi olla perusta, jonka päälle opetus tulisi rakentaa. (Wihersaari, 86). Kyselytutkimuksen tulosten perusteella opettajat eivät kysy oppilaiden kuulumisia kovinkaan usein ja he eivät tiedä minäkalaiset kotiolot oppilailla on tai mitä he tekevät vapaa-ajallaan. Lisäksi erityisesti kahdeksaslukulaisten oppilaiden vastauksista ilmenee, että oppilaat eivät koe opettajien tietävän heidän vahvuuksiaan. On siis kyseenalaistettava, toteutuuko kasvatus kokonaisuudessaan ja kattaako kasvatus oppilaan koko persoonallisuuden, mikäli nämä kyselytutkimuksessa esiin tulleet asiat eivät ole opettajan tiedossa.

Hassisen mukaan opettajan tulee pyrkiä tilanteeseen, jossa kellekään oppilaalle synny perusteltua tunnetta siitä, että jotkut oppilaat ovat opettajan suosikkeja tai jotakuta syrjitään. Opettaja edustaa luokassa aikuisuutta ja tästä syystä hänen tulee toimia vaikeissakin tilanteissa siten, ettei oppilaan oikeuksia loukata. (Hassinen 2003, 56-57.) Kyselytutkimuksen tulosten mukaan moni oppilas kokee, että opettaja syrjii toistuvasti tiettyjä oppilaita. Tällöin voidaan ajatella, että joidenkin oppilaiden oikeuksia loukataan toistuvasti.

Kun kiusaamista havaitaan, siihen on Pyyllammen mukaan puuttuttava. Puuttuminen on yksi tapa ennaltaehkäistä kiusaamista. (Pyyllampi 2013, 31.) Kyselytutkimuksen vastausten perusteella oppilaat kokevat, että opettajat puuttuvat kiusaamiseen oppilaita useammin. Silti vastaajissa oli oppilaita, jotka ajattelevat toisin. Vastauksissa tuli myös ilmi, että osa oppilaista kokee, että kiusaaminen ei ole loppunut, vaikka siihen on puututtu. Puuttumisen tulee siis olla

johdonmukaista sekä varmistavaa siten, että tilannetta ensimmäisen puuttumisen jälkeen aktiivisesti seurataan.

Cantellin mukaan opettaja voi aktiivisesti pohtia päivän aikana tapahtumia opetuksessa, jotta hän muistaisi myös huomaamattomammat sekä hiljaiset oppilaat tai hän voi esimerkiksi kätellä jokaisen oppilaan nimeltä päivän tai tunnin aluksi (Cantell 14–15). Suurin osa opettajista ilmoittaa muistavansa oppilaiden läsnäolon tunnilla, mutta vajaa kymmenesosa yläkoulun opettajista ilmoitti toisin. Yläkoulun puolella opettajalla on suurempi massa oppilaita opetettavanaan kuin alakoulun puolella ja tästä syystä heidän huomioimisensa yksilöllisestä vaatii opettajilta enemmän, mutta sitä jokainen voi kehittää sitä omassa työssään: meneekö opettaja ajoissa luokkaan ennen luokkaan oppitunnin alkua ja esimerkiksi kättelen jokaisen oppilaan tunnin aluksi? Kutsuuko opettaja oppilaita tilanteissa heidän nimillään vai mieluummin oppilaiksi? Kysyykö opettaja oppilaiden heidän kuulumisiaan tunnilla tai tunnin ulkopuolella käytävällä ohi kävellessään ja pysähtyy tilanteeseen esimerkiksi pariin minuutiksi?

Cantellin mukaan oppilaat, jotka ovat kriittisiä koulunkäyntiin liittyvää suoriutumistaan kohtaan, kärsivät useimmiten stressistä. Tällainen oppilas, joka ei usko omaan osaamiseensa, tarvitsee kannustusta. Opettaja ei hänen mukaansa ole ainoa henkilö, joka voi oppilaan ajatuksiin vaikuttaa asiassa: opettajan sekä vanhempien tulee tietoisia omista asenteistaan esimerkiksi kouluttautumisen suhteen, jotta lapsi ei kuormitu liikaa. (Cantell 2000, 46–54.) Erityisesti kahdeksaluokkalaiset oppilaat mainitsivat kyselyssä stressaavansa koulusta. Myös alakoululaiset toivoivat vähemmän läksyjä ja kokeita. Mutta myös vanhempien tuki koulunkäyntiin olisi tärkeää: koulupäivän kulkua ja tapahtumia olisi tiedusteltava myös kahdeksaluokkalaisilta oppilailta.

Opetushallituksen asettamien tavoitteiden mukaan koulun ja kodin yhteistyön lähtökohtana keskinäinen arvostus. Koulun henkilöstön on oltava aloitteellinen yhteistyössä. Kanssakäymistä voidaan edistää sitoutumalla myönteisen

yhteistyön edistämistä kehittäviin periaatteisiin, joita ovat molemminpuolinen arvostus, kuulluksi tuleminen ja molempien osapuolien toiminen siten, että keskinäinen luottamus on mahdollinen. (Opetushallitus 2007, 12.) Vastauksista on havaittavissa, että vanhemmat luotavat lapsensa luokanvalvojaan. Tulos perustuu ehkä luottamukseen ja kunnioitukseen opettajan ammattia kohtaan ainakin kahdeksasluokkalaisten vanhempien kohdalla, sillä heistä suuri osa ovat todellisuudessa kauempana koulun arjesta kuin alakoulun vanhemmat. Tosin kolmasluokkalaisten vanhempien vastauksissa ajatukset ovat päinvastaisia. He kokevat myös, että heidän palautteitaan ei ollut huomioitu niin koulun johdon kuin opettajankaan puolelta niin usein kuin vanhempien oppilaiden huoltajien palautteita. Myönteistä viestimistä on edelleen kehitettävä: suuri osa huoltajista ajattelee opettajan olevan yhteydessä kotiin ainoastaan negatiivisissa asioissa. Positiivisen palautteen nälkä kumpuaa erityisesti kolmasluokkalaisten oppilaiden sekä heidän vanhempiensa vastauksista.

8.2 Opettajan asema ja kodin merkitys oppilaan hyvinvoinnin tukemisessa

Mikäli syrjäytymistä halutaan ehkäistä ja oppilaiden hyvinvointia parantaa, huomio on kiinnitettävä opettajien opetuskäytänteisiin, opettajan ja oppilaan väliseen vuorovaikutussuhteeseen sekä oppilaiden osallisuuteen sekä osallisuuden kokemuksiin (Reivinen & Vähäkylä 2013).

Kulttuurissamme lasten odotetaan aikuistuvan ja itsenäistyvän jo varhain verrat moneen muuhun kulttuuriin. Lasta pitää kannustaa ja rohkaista eteenpäin, mutta hänestä ei tule päästää liian varhain irti tai siten, että hän saisi liian ison palan pureskeltavakseen liian aikaisessa vaiheessa. Nykyinen peruskoulujärjestelmämme mahdollistaa sen, että varsinkin yläkoululaiset saavat pärjätä hyvin itsenäisesti ja tällöin vanhempien sekä koulun tuki saattaa olla riittämätöntä. Asetelma vaatii siis paljon tarkkuutta ja havainnointia opettajilta, mutta vanhempien roolia tulisi ajatukseni mukaan myös yläkoulun puolella aktivoida.

Moni opettaja ei välttämättä miellä kovin tärkeäksi tietää oppilaan kotioloista tai vapaa-ajanvietosta, mutta kasvatustyön kannalta tieto on oleellista. Kyselyn perusteella opettajat eivät juurikaan oppilaiden kotioloista tai vapaa-ajanvietosta tiedäneet. Kasvattaminen jää vajaaksi, mikäli kasvattaja ei tiedä, mistä oppilas ponnistaa ja mistä hän on kiinnostunut. Ammattikasvattajana opettaja ei voi olla absoluuttisen varma siitä, mitä koulun ulkopuolella tapahtuu. Kasvattamisen sekä opetuksen kannalta olisi tärkeää tietää, mitä oppilas käy elämässään läpi, jotta opettaja ei esimerkiksi suhtaudu oppilaaseen tavalla, mikä lisää oppilaan sisäistä ahdinkoa. Oppilaiden vapaa-ajan viettotavat toisivat opettajille paljon tietoa myös oppilaan kiinnostuksen kohteista sekä vahvuuksista. Luokanvalvojille olisi mahdollista kehittää työvälineitä perheen kanssa käytävään keskusteluun kasvokkain tai sähköisesti, joilla esimerkiksi perhettä, harrastuksia ja kiinnostavia asioita käytäisiin läpi.

Opettajien lisäksi huoltajien, erityisesti vanhempien oppilaiden huoltajien, tulisi useammin kysyä lapsiltaan heidän kuulumisiaan, ainakin koulupäivään liittyen. Vanhemmat eivät ole läheskään aina osanneet tulkita lastensa kokemuksia väsyneisyydestä, alakulosta ja pelosta oppilaiden kokemusta vastaavalla tavalla. Kolmasluokkalaisten kohdalla vanhemmat olivat tulkinneet oppilaiden sisäisiä kokemuksia yleisemmin toistuviksi kuin oppilaat olivat itse kokeneet. Sanallisen vuorovaikutuksen lisääminen niin lapsen ja vanhemman kuin oppilaan ja vanhemman välillä lisää tietoutta toisen ihmisen hyvinvoinnista ja päänsisäisestä maailmasta.

Kahdeksasluokkalaiset oppilaat kokevat olevansa useammin väsyneitä tai alakuloisia verrattuna nuorempiin oppilaisiin. Kahdeksasluokkalaiset oppilaat kokevat olevansa huomattavasti useammin alakuloisia kuin nuoremmat oppilaat. Kouluterveyskyselyn perusteella yläkoululaiset kokevat ahdistusta huomattavasti usein. (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2017.) On selvää, että yläkoululaisten tunne-elämä on suuressa myllerryksessä murrosiän myötä ja se myös heijastuu kyselytutkimuksen vastauksiin. Mutta erityisesti siitä syystä vanhempien ja opettajien tulisi olla herkempiä heidän hyvinvointiaan ajatellen. He tarvitsevat

enemmän tukea ja apua koulunkäyntiinsä sekä koulua ympäröivään elämään. Ajatukseni mukaan yläkoululaiset ovat heitteillä ja on suuri riski, että syrjäytymiseen liittyvät riskitekijät ja psyykkinen pahoinvointi jäävät piiloon. Toisaalta huomiotta jättäminen itsessään lisää riskiä kasautuville ongelmille esimerkiksi varhaisaikuisuudessa.

Oppilaiden hyvinvoinnin kannalta on keskeistä, että aikuiset tavoittavat helposti toisensa. Kyselyiden perusteella heikoiten tavoitettiin koulun johto. Tavoitettavuutta olisi hyvä parantaa, sillä opettajat eivät voi tehdä tietynlaisia päätöksiä tai jatkotoimenpiteitä oppilaiden hyvinvointiin liittyen konsultoimatta esimiestään. Myös oppilashuollon henkilöstön tavoitettavuudessa olisi parantamisen varaa. Tällä hetkellä koulukuraattori toimii koulussa kaksi ja puoli päivää viikossa, koulupsykologi kolme päivää viikossa ja kouluterveydenhoitaja neljänä päivänä viikossa. Koulun oppilaiden lukumäärään nähden oppilashuoltohenkilöstön mitoitus on hyvin niukka. Oppilaat toivoivat parannusta erityisesti kouluterveydenhoitajan palvelujen saatavuuteen.

Suuri osa tutkimustuloksista osoittaa, että monet kokemukset tai mielipiteet vahvistuivat tai heikkenivät tasaisen lineaarisesti, mitä nuorempi tai vanhempi oppilas on. Osasta tutkimustuloksista ei voida tehdä yhtä suoraviivaisia päätöksiä: viidesluokkalaisten ikäluokassa on problematiikkaa ryhmätyöskentelyssä, opettajan kohdistaman kaltoinkohtelun kokemuksissa, koulukiusaamisessa sekä siinä, että viidesluokkalaisten kokevat useimmin, ettei heillä ole ketään aikuista, jolle mennä puhumaan asioistaan. Viidesluokkalaisten ja heidän vanhempiansa avoimissa vastauksissa korostuvat kiusaamistilanteet sekä niihin puuttuminen. Tulokset siis kertovat siitä, että viidesluokkalaisten ikäluokassa tai tietyissä luokissa on paljon haasteita näihin teemoihin liittyen. Toisaalta kokemukset kaltoinkohtelusta ja siitä, ettei kuuntelevaa aikuista ole, kielivät haasteista oppilas-opettajasuhteessa.

Ajattelen, että kahdeksaluokkalaiset ovat jo ehkä tottuneita opettajan tietynlaiseen käytökseen ja asemaan. He tietävät, että opettaja ei välttämättä aina kohtele oikeudenmukaisesti. He nimittäin harvemmin mainitsivat toiveita opettajan tai opettajien vaihdoksista. Mutta ala- ja yläkoululaisten välillä on se ero, että alakoulun oppilaat ovat ikään kuin yhden opettajan armoilla ja yläkoulun oppilaat viettävät koulupäivänsä monien eri opettajien opetuksessa. Kahdeksaluokkalaiset kokevat opettajat ystävällisiksi, mutta he kokivat heidän toimintansa vähiten tasa-arvoisena. He tietävät voivansa mennä puhumaan suurimmalle osalle opettajista, mutta pääsääntöisesti he eivät mene. Erityisesti yläkoulun oppilaiden ja opettajien välillä on siis selvä kuilu.

Kouluterveyskyselyn mukaan suuri osa oppilaista sekä ala- että yläkoulun puolella eivät koe olevansa tärkeä osa luokka- tai koulu yhteisöä (Terveystieteiden tutkimuskeskus 2017). Tekemäni kyselyn vastausten perusteella oppilaat kokevat olevansa vankemmin osa luokka- kuin koulu yhteisöä. Osallisuudessa suhteessa koulu yhteisöön on siis vielä paljon tekemistä, erityisesti alakoulun puolella. Haluaisin teemaan liittyen erottaa kuitenkin kaksi asiaa: vaikka oppilas voi sanoa mielipiteensä ja vaikuttaa luokassa tai sen ulkopuolella, ei vielä ole taustalla, että hän kokisi itsensä tärkeäksi. En kysynyt, kuinka paljon oppilas saa vaikuttaa ja tuottaako vaikuttamisen määrä hänelle tunnetta omasta merkityksellisyydestä sekä tärkeydestä.

Vaikuttaminen koulussa on vielä hyvin rajattua, sillä opettajat päättävät suurimman osan asioista. Osallistamista ei ole esimerkiksi se, että opettaja antaa oppilaille kivan idean, jonka oppilaat toteuttavat. Osallisuutta käsitellään ja toteutetaan usein hyvin pinnallisesti. Ajatellaan, että osallisuuden mitta on saada yksilö tekemään tai ilmaisemaan asioita. Oleellista olisi tarkastella, kokeeko yksilö olevansa olemassa, eli huomataanko hänet. Toisin sanoen hänellä tulisi olla tunne, että hän on merkittävä ja tärkeä osa yhteisöä; hänen tekemillään sanoilla ja asioilla on merkitystä. Osallistamista olisi se, että lapsilta kysytään, mikä olisi sopiva tai mielenkiintoinen tapa toteuttaa jokin asia ja miten he haluaisivat sen toteuttaa ja tämän jälkeen asia toteutetaan huomioiden oppilaiden näkemykset

kokonaan tai perustellusti jättäen näkemykset huomiotta. Edelleen istumme katsoomassa esimerkiksi suurimmaksi osaksi opettajien ideoimia joulun- ja kevätesityksiä ja pidämme monia opettajan keksimiä sekä luokkansa kanssa toteuttamia positiivista mieltä lisääviä asioita opetussuunnitelman mukaisena tapana osallistaa oppilaita. Toiminta ei silti välttämättä ole osallisuuden tukemista vaan kivojen asioiden toteuttamista. Osallisuus ja kivojen asioiden tekeminen ajatukseni mukaan usein sekoitetaan keskenään.

Ongelma on pitkälti se, että oppilaat ovat riippuvaisia siitä mitä opettaja pyytää tai käskää heidän tekevän, koska heidät on opetettu siihen. En väitä, että kivat asiat ja osallisuuden kokemukset eivät voisi olla yhdessä ja samassa. Mieleeni juolahtaa joulun alla tekemämme reissu joulukoristeostoksille: Oppilaat olivat katsoneet jo yhdeksän vuotta, ensimmäisestä luokasta yhdeksänteen, opettajien jouluisesti koristeltua opettajanhuonetta työtilan isoista lasisista ikkunoista. He olivat kuitenkin päättäneet tiedustella mahdollista muutosta asiaan ja kysyneet sekä ala- että yläkoululaisilta minkälaiset olisivat heidän mielestään hienot joulukoristeet. Alakoulun oppilaat halusivat punaisia sekä kultaisia ja yläkoulun oppilaat hopeita sekä sinisiä joulukoristeita. Lähdimme ostamaan oppilaiden toiveiden mukaisia joulukoristeita yhdessä oppilaiden kanssa oppilaskunnan varoilla. Ostosreissun jälkeen oppilaat kertoivat, ettei heille tullut aikaisemmin edes mieleen sanoa asiasta, mutta oppilaskuntatoiminnan kautta heille mahdollistui areena sekä rohkeus ilmaista heidän kokemansa epäkohta sekä tasa-arvon puute. Heille tuli joulukoristeiden myötä tunne, että heidät kuultiin. Osallisuuden tunteessa kyse saattaa olla siis hyvin pienistä asioista, joita aikuiset eivät tule edes ajatelleeksi tai vaivaudu ajattelemaan.

Juvanpuiston koulussa on oppilaskunta, jonka toiminnassa oppilaat toimivat valitsemansa teeman parissa oppilaskunnan tiimeissä. Oppilaskunnalla on myös varoja, joita oppilaat saavat kollektiivisesti päättäen käyttää omiin projekteihinsa ja ideoihinsa oppilaiden kouluviihtyvyyden parantamiseen. Uskon, että oppilaskuntatoiminnan avulla oppilaat voivat ilmaista entistä enemmän ääneen ajatuksiaan sekä ideoitaan. Edelleen toiminnassa ovat silti mukana ainoastaan

oppilaat, joilla on olemassa vahva tai tiedostettu ääni. Äänettömät oppilaat ovat poissa toiminnasta ja tämän takia oppilaskunta ei vahvista niiden asemaa, jotka ovat suurimmassa riskissä jäädä syrjään suuremmassakin mittakaavassa.

Juvanpuiston koulun toiminta, kuten monen muunkin kouluyhteisön toiminta, on hyvin opettajavetoista ja tästä syystä oppilaat eivät todellisuudessa pääse toteuttamaan suurinta osaa suunnittelemissaan asioistaan todellisuudessa itsenäisesti ja omatahtoisesti, vaan suurimman osan asioista päättävät opettajat. Kolmasluokkalaisia oppilaskuntatoiminta ei ole toistaiseksi koskenut. Toimintaa olisi kuitenkin mahdollista kehittää edelleen niin, että myös nuoremmat oppilaat pääsisivät vaikuttamaan koko koulua koskeviin asioihin. Oppilaskuntatoiminnassa on edelleen haasteita: oppilaita kannustetaan näennäisesti vaikuttamaan asioihin, joista viime kädessä kuitenkin päättävät opettajat. Asiassa kuin asiassa lopputulos on useimmiten opettajan tai opettajien ajatusten mukainen.

Ihmisen mielentilaa on mahdotonta selvittää pelkkien olettamusten perusteella liittyen esimerkiksi yleiseen olemukseen. Pelkkä olemus ei sitä kerro; ihmistä tulee lähestyä puheella. Varsinkin kahdeksaluokkalaiset oppilaat ovat tässä suhteessa tutkimustulosten perusteella huonommassa asemassa: heiltä kysytään selvästi harvemmin mitä heille kuuluu. Opettajan tulee lisäksi selvästi herkemmin ottaa huoli oppilaan hyvinvoinnista puheeksi oppilaan kanssa. Sekä alasta yläkoulun puolella opettaja lähestyy useammin jotakuta muuta tahoa: luokanvalvojaa tai vanhempaa. Olisi lisäksi hyödyllistä tietää lisäksi kuinka suuri huoli opettajalla on kun hän ottaa asian puheeksi ja minkälaisen asioiden perusteella tällainen huoli muodostuu.

En keksi parempaa tapaa kuin suora puheyhteys ja kiinnostuksen osoittaminen, mikäli aikuinen haluaa tietää miten oppilas voi. Alakoulun puolella opettajat kokivat, että oppilaiden hyvinvoinnin tarkkailu on helpompaa kuin yläkoulun opettajien keskuudessa. Näin varmasti onkin. Suuri, ehkä suurin osa peruskoulun oppilaista suorittavat yläkoulun siten, ettei välttämättä kukaan opettaja

oikeastaan tunne heitä. Yläkoulun rakenne luo haasteen opettajalle lähestyä oppilaita; luokan ulkopuolella lähestymisen tulisi usein tapahtua välitunnin aikana siirtymätilanteessa luokasta toiseen. Suurin ongelma asiassa on kuitenkin palkkausjärjestelmä: opettajien palkka koostuu pidettävistä oppitunneista, eli välitunnit eivät niihin käytännössä kuulu. Tällöin kiire esimerkiksi kirjallisiin töihin, verkostotyöhön tai kahville opettajanhuoneeseen vievät voiton oppilaiden kanssa jutustelusta. Tällä rakenteella inhimillinen kohtaaminen tulee rakentaa lähes kokonaan opetustilanteeseen, jossa oppilaat kohdataan ryhmänä. Yksilökohtaisia tapaamisia opettajan tai oppilashuollon henkilöstön ei ole, ellei niitä järjestetä. Poikkeukset tähän ovat välituntivalvonnat ja tuntien aikana tapahtuva yksilökohtainen ohjaaminen. On huomionarvoista, että kyselytutkimuksen vastausten perusteella myös kolmasluokkalaisissa oppilaisissa on oppilaita, jotka kokevat tavoittavansa huonosti opettajansa. Tulkintani mukaan tämä kertoo heidän halusta kohdata aikuinen henkilökohtaisesti.

Tutkimuksen perusteella on selvää, että mikäli oppilaiden hyvinvointia sekä osallisuutta halutaan kehittää Juvanpuiston koulussa, opettajien on oltava henkisesti lähempänä oppilaita. Opettajiin ja heidän asemaansa kohdistuu ja on kohdistunut aikojen saatossa paljon paineita, mutta he ovat aikuisia, jotka ovat oppilaiden kanssa eniten tai lähes ainoastaan kontaktissa. Auktoriteetin tulisi perustua muulle kuin kunnioittavalle etäisyydelle. Ihannemaailmassa kodin ja koulun yhteistyötä vahvistettaisiin perhetyöntekijöillä, oppilashuollon palveluhenkilöstön lisäksi terveydenhuollon, psykologian sekä sosiaalialan ammattilaisten resurssit olisivat riittävämmät, jotta heidät tavoittaisi vaivattomasti, matalalla kynnyksellä. Vaikka suurin osa oppilaista kokee tavoittavansa oppilashuollon palveluiden henkilöstön hyvin, valtaosa oppilaista eivät ole koulukuraattorin tai koulupsykologin palveluita käyttäneet. Kynnys oppilashuollollisten palveluiden käyttämiseen on korkea, sillä henkilöstöä on koulun kohden vähän. Toisaalta tällaisenaan oppilashuollon palveluiden resurssit eivät riitä edes kaikkien välittömästi tukea tarvitsevien oppilaiden pitkäjänteiseen sekä tehokkaaseen tukemiseen. En tarkoita ainoastaan niitä oppilaita, jotka käytöksellään, oppimisen haasteillaan tai esimerkiksi poissaolollaan palveluiden piiriin ohjataan, vaan

niitä, jotka tarvitsisivat muuten akuutisti kuuntelevaa ja välittävää aikuista. Oppilashuollon tulisi olla jokaisen oppilaan tavoitettavissa.

Oppilashuoltoa on yritetty vahvistaa sillä, että opettajat olisivat enemmän oppilaiden tasolla ja heidän roolinsa siten muuttuisi hyvin radikaalistikin. Ei ole epäilystä siitä, etteivätkö opettajat ammattikuntana haluaisi kaikkien oppilaiden voivan hyvin nyt ja tulevaisuudessa. Eri asia on kuitenkin irrottautua itselleen toimivasta ja totutusta työtavasta ja tarkastella toimintaan kriittisesti, tutkimustietoon perustuen. Mikäli opettajista halutaan kohtaamisen ammattilaisia, heidät tulisi siihen kouluttaa. Opettajankoulutus ei sisällä lähes yhtään tai yhtään lapsen psyykkiseen hyvinvointiin ja tarpeisiin liittyviä opintokokonaisuuksia. Ainoastaan erityisopettajat opiskelevat mielenterveyteen liittyviä opintokokonaisuuksia. Ihmisen kohtaamiseen ja mielenterveyden ymmärtämiseen liittyviä opintoja tulisi olla enemmän. Ei ole epäilystä myöskään siitä, etteikö psyykkisen hyvinvoinnin ymmärtäminen sekä osaaminen kulkisi käsi kädessä myös pedagogisten asioiden kanssa. On säilytettävä silti selkeät ja realistiset rajat sille mitkä asiat kuuluvat opettajalle ja mitkä muiden alojen ammattilaisille. Ajatukseni mukaan opettaja voisi keskittyä opettamiseen sekä oppilaiden laadukkaaseen ja ammattitaitoiseen kohtaamiseen. Sen lisäksi koulun sisällä olisi henkilökuntaa, joka hoitaisi kodin ja koulun yhteistyön. Kouluterveyskyselyn takana olevat ammattilaiset ovat jo vuosikausia puhuneet oppilashuollon vahvistamisesta. Oppilaiden tuki tulisi olla siellä missä he pääsääntöisesti aikansa viettävät eikä sen ulkopuolella. Pahimmassa ja useassa tapauksessa tuki on tavoittamattomissa. Ei tarvitse olla kummoinenkaan matemaattinen tekijä ymmärtäessään, että vahvempi ennaltaehkäisevä työ tuottaisi myös taloudellisesti enemmän tulevaisuudessa sekä taloudellisella että inhimillisellä tasolla.

Niin kauan kuin yhteiskunta valitsee maksaa viulut jälkikäteen valitsemalla nykyiset ratkaisut, kustannuksia voi vain ennustaa edelleen poliittisten päätösten myötä eriarvoistuvaa väestöämme seuraten. Olisi hienoa, että kaikkia asioita ei tarvitsisi perustella rahassa ja perusteluksi riittäisi ihmisen tai ihmisryhmän inhimilliset kärsimykset tai kokemukset. Vahvat pärjäävät ja heikot saavat olla

hiljaa, sinnitellä tai kadota. Pohdiskeluni liittyy siten tutkimukseeni, että siitä suureksi osaksi on kyse myös koulumaailman kehittymättömyydestä – rahasta.

Opettamisesta ja koulun toiminnasta tulisi tehdä läpinäkyvämpää. Tätä toivoivat erityisesti myös viidesluokkalaisten oppilaiden vanhemmat. Opettajan ammattitaito kasvattajana ja opettajana koulu yhteisön sisällä perustuu lähinnä oletuksiin esimerkiksi mukavasta ja asiallisesta työkaverista, mahdollisesti pitkästä urasta sekä siitä, että hän on suorittanut opettajankoulutuksen. Luokkien arkeen ei ole mahdollista tällaisenaan nähdä ja opettajat toimivat hyvin autonomisesti. Opettajan tulee voida olla asiantuntija, joka toteuttaa työtään omalla persoonallaan. Ajatukseni mukaan on silti pulmallista, että peruskoulussa suurin osa oppilaan ja opettajan kohtaamisesta tapahtuu täysin piilossa. Aito sekä todellinen opettajan ja oppilaan kohtaaminen ei välttämättä välity, mikäli joku astuu luokan tai ryhmän arkeen hetkeksi seuraamaan opetusta. Toistaiseksi vain harvat Suomen kouluista ovat kouluja, joissa esimerkiksi luokkahuoneita ei ole. Myös lisääntyvä yhteisopettajuus vähentää piilossa tapahtuvaa kohtaamista.

Saavutetuista oikeuksista on luonnollisesti vaikea luopua. Opettajat äänestäisivät pahimmassa tapauksessa jaloillaan, mikäli jokin koulu tai kaupunki ottaisi tiukemman linjan ja keinot siihen, miten opettajan tulisi työssään toimia. Tällainen muutos tarkoittaisi tunkeutumista opettajan reviirille sekä tapaan tehdä työtä. Esimerkiksi varhaiskasvatuksen ja yleensä sosiaalialan kasvatustoiminta on hyvin läpinäkyvää: tiloissa, joissa kasvatusta toteutetaan ei ole seiniä ja niissä on aina monia kasvattajia kerrallaan. Tällainen tapa ei estä tosiasiasa sitä, että kasvattajille muodostuisi työyhteisön keskuudessa hyväksytyjä tapoja kasvattaa lapsia joiltakin osin vahingollisesti, mutta toimintaan on helpompi puuttua, sillä välissä ei ole luokkahuoneen seiniä ja lukkoja.

Ajattelen, että monelle opettajalle lapsen läheisempi kohtaaminen on ajallinen haaste, mutta myös ammatti-identiteettinen uhka. Näin on varsinkin niiden opettajien kohdalla, jotka ovat tottuneet nauttimaan asemastaan, joka on

aavistuksen tai reilusti oppilaiden yläpuolella. Tällaisten opettajien työtavat perustuvat esimerkiksi omiin epävarmuuksiin, itsetutkiskelun puutteeseen, tietämättömyyteen lasten hyvinvointia edistävästä asioista tai omiin kouluaikaisiin kokemuksiin. On eri asia olla kunnioitettu omalla persoonallaan ja tavallaan opettaa olla kuin olla kunnioitettu esimerkiksi oppilaiden alistamisen takia. Myös asenteitaan olisi hyvä tarkastella kriittisesti: ajattelenko esimerkiksi, että lasten kuuluu kunnioittaa aikuisia heidän aikuisuuteensa perusteella? Ajattelenko, että on oikeutettua, että meillä opettajilla on koristeltu opettajanhuone, jota oppilaat voivat ihastella ikkunan läpi talsiessaan kalseita käytäviä vain siksi, että koulu on meidän työpaikkamme? Ajattelenko, että on vähemmän väärin, että otan enemmän ruokaa kuin on ohjeistettu ja torun samalla oppilaita, jotka tekevät samoin? Ajattelenko, että on oikein puhua oppilaista pahaan sävyyn opettajanhuoneessa, vaikka en ikinä kehtaisi puhua kollegoistani samalla tavalla? Kaikkien näiden ja muiden asioiden kohdalla on tärkeää muistaa oma valtansa suhteessa oppilaaseen ja se, että opettajan voi milloin tahansa nostaa kytkintä, mikäli työyhteisön toimintatavat eivät miellytä, mutta oppilaalle kyseessä on niin sanottu pakko-organisaatio: tämä jo itsessään luo eriarvoisuutta oppilaan sekä opettajan välille.

En muista esimerkiksi itse, että kukaan olisi henkilökohtaisesti kysynyt minulta koko peruskouluajanani, että mitä minulle kuuluu. Kun lukio alkoi, samassa rakennuksessa olleet entiset yläkoulun opettajat rupesivat kysymään kuulumisia, kun he eivät enää olleet opettajiani. On ajatukseni mukaan nurinkurista kehoittaa lapsia ja nuoria lähestymään opettajia, mikäli opettaja ei ole toiminnallaan ja sanoillaan kutsunut luokseen. Auktoriteetti on mahdollista rakentaa muullakin tavalla kuin pelolla. Lapset ja nuoret tarvitsevat ympärilleen ihmisiä, jotka kohtaavat heidät tasavertaisina ihmisinä välittäen, kannustaen sekä vakavasti ottaen. Ajattelen, että opetussuunnitelman mukaisia oppilashuoltoon liittyviä tavoitteita suurimmaksi osaksi esitetään toteutettavan. Tai ei välttämättä edes esitetä. Opetussuunnitelma tuntuu monelta osin pelkältä paperinivaskalta oppilashuoltoon liittyvissä asioissa.

Oppilashuolto on koko henkilökunnan yhteinen asia (Opetushallitus 2014). Todellisuudessa näin ei ole niin kauan kuin opettajien inhimillinen kohtaaminen oppilaiden kanssa on täysin opettajien persoonaan liittyvien tekijöiden eikä koulutuksen varassa. Mietin opettajien kyselyn kohdalla, onko suurimpaan osaan kysymyksistä vastattu tavalla, jolla opettajan kuuluu ajatella, eli opettajan maskin takaa: esimerkkinä kysymys keskustelusta oppilaiden kanssa. Opettajat ajattelevat, että on tärkeää, että oppilaat luottavat heihin ja lähes kaikkien mielestä on tärkeää, että oppilaat voivat tulla puhumaan heille muissakin kuin oppiaineisiin liittyvissä asioissa. Jokin käytännössä kuitenkin menee pieleen, sillä oppilaat eivät tule kovin aktiivisesti voivansa tulla juttelemaan muistakin kuin oppiaineisiin liittyvistä asioista.

Huolestuttava pidin oppilaiden kokemuksia kaltoinkohtelusta sekä syrjivästä käytöksestä tiettyjä samoja oppilaita kohtaan. Tämän suuntaisia vastauksia oli yllättävän paljon. Jatkokysymyksinä olisin halunnut tutkia minkälaisia kaltoinkohtelun kokemukset sekä syrjimistilanteet ovat olleet. Koulun johdon keinot puuttua opettajien käytökseen ovat usein hyvin huterat. Mikäli mitään rikollista ei tapahdu, asiaan on vaikea puuttua. Ilman rikollistakin toimintaa on silti mahdollista aiheuttaa pahaa. Paljon vaikeampaa käytännössä on puuttua opettajan kuin oppilaan harjoittamaan kiusaamiseen, vaikka jälkimmäinenkin on vaikeaa. Opettajan toteuttamasta kiusaamisesta tai kaltoinkohtelusta puhutaan muutenkin vähän. Opettajista suuri osa ei ajattele omaavansa paljoa valtaa ja vielä pienempi osa pohti tilanteissa tai sen jälkeen sen käyttämistä. Tosiasiassa opettajalla on paljon valtaa etenkin suhteessa oppilaaseen. Opettaja käyttää valtaansa oikeastaan kaikessa vuorovaikutuksessa luokkahuoneessa sekä sen ulkopuolella: kaikissa teoissa, sanoissa ja tekemättä jättämisissä. Vallankäyttö tulisi tiedostaa ja sitä tulisi pohtia erityisesti työtehtävissä ja muissa positioissa, joissa sitä käytetään paljon.

Haluaisin olla toiveikas koulumaailman kehitykseen tulevaisuudessa oppilashuollollisissa asioissa. Pedagogisiin asioihin liittyen asiat muuttuvat peruskoulussa jatkuvasti. Paljon on siis muuttunut, mutta paljon on pysynyt muuttumatta.

Viimeksi uudistuneeseen opetussuunnitelmaan ei pitänyt lisätä sanaa opetus, mutta sinne se joka tapauksessa kirjoitettiin. Varhaiskasvatuksessa käytetään edelleen termiä lastenhoito. Lastenhoidollinen tarve ei pääty kuin seinään kun lapset he aloittavat koulutaipaleensa. Se ei pääty myöskään yläkoulun alkamisaikana. Lapsi tarvitsee hoitoa ja huolenpitoa, nuorempi enemmän ja vanhempi myös, mutta omia siipiään levittäen. Silti vanhemmistakaan lapsista ei tule päästää irti ennen aikaisesta. Kaikki lapset tarvitsevat pehmeyttä ja ymmärrystä.

Kyselyitä purkaessa minut pysäytti erityisesti kahdeksaluokkalaisten oppilaiden toive, mikä sisälsi puhuttelevan paljon: ”Vaikka olenkin lapsi, haluaisin, että koulussa kaikilla olisi turvallinen ja hyvä olla”. Kahdeksaluokkalaisten on siis edelleen lapsi. Hänen ajatuksensa ei ole ollenkaan vähäpätöisempi verrattuna aikuisen ajatuksiin, vaikka hän on lapsi. Kaikkien lasten tulisi saada olla koulussa sitten, että heillä on sielläkin turvallinen ja hyvä olla.

8.3 Opinnäytetyön prosessi

Arvioitaessa validiteettia on tarkasteltava, kuinka hyvin tutkimusote ja -menetelmät sopivat tutkimuskohteena olevan ilmiön tutkimiseen. Laadullisessa tutkimuksessa luotettavuuden arviointi perustuu tutkimuksen raportointiin, tutkimusaineiston keräämiseen sekä aineiston analysointiin. Tutkimusaineiston keräämiselle validiteetin kannalta on keskeistä, että aineisto on kerätty paikasta, jossa ilmiö esiintyy. Opinnäytetyön raportissa on esitettävä kysytyt kysymykset sekä niiden teemat. Avoimia kysymyksiä tulee olla tarpeeksi, jotta tutkijan on mahdollista seurata analyysia sekä tutkia mihin se on perustunut. Validiteetin kriteeri on, että aineistosta jäsenetyt ja tunnistetut merkityskokonaisuudet eli muodostetut koodit ovat toisensa poissulkevia. Analyysin luotettavuuden arvioinnissa merkityksellisiä asioita ovat tutkijan kyky abstraktiin ajatteluun, miten monipuolisesti ilmiötä on tarkasteltu, täsmällisyys tulosten käsitteiden sekä analyysin

ilmaisussa ja merkityksellisen sekä kokoavan käsityksen luominen tutkittavasta ilmiöstä. (Hyväri & Vuokila-Oikonen 2017.)

Tutkin peruskoulun oppilaiden psykososiaaliseen hyvinvointiin vaikuttavien henkilöiden mielipiteitä ja toteutin tutkimukseni Juvanpuiston koulussa. Olen jäsennellyt kyselyt teemoiksi, joista kysymyskokonaisuuksia on mahdollista tarkastella. Pääsääntöisesti kyselyt on toteutettu määrällisellä tutkimusmenetelmällä, mutta kyselyissä on mukana myös avoimia kysymyksiä. Olen ajatukseni mukaan käsitellyt teemoja monipuolisesti sekä täsmällisesti kyselyissä, tuloksissa sekä niiden analysoinnissa. Olen pyrkinyt luomaan pohdinnassani laajan ja ymmärrettävän käsityksen Juvanpuiston koulun oppilaiden psykososiaalisen hyvinvoinnin kehittämistä.

Kvantitatiivisessa tutkimuksessa keskeistä on reliabiliteetti- käsite. Se tarkoittaa menetelmän ja tutkimuksessa käytettyjen mittareiden kykyä vahvistaa tulosten pysyvyys sekä luotettavuus antaa täsmällisiä tuloksia. Pysyvyydellä tarkoitetaan sitä, että kun mittaus toistetaan, se antaa saman tuloksen. (Hyväri & Vuokila-Oikonen 2017.) Mittareina tutkimuksessani toimivat viisi kyselylomaketta eri vastaajaryhmille. Toimitin ne sähköisesti ja siten, että vastauksista oli mahdollista erottaa eri luokka-asteiden oppilaat, vanhemmat ja opettajat. Microsoft Forms- työkalu antoi täsmälliset vastaukset kysymyksiini. Likert-asteikko toimi hyvänä työkaluna mielipiteiden selvittämiseksi. Forms- työkalusta oli mahdollista koota vastaukset vaivattomasti, tosin työläästi, samaan raporttiin. Ajatukseni mukaan niiden operationalisointi lopulta onnistui hyvin.

Objektiivisuus on tutkijan puolueettomuutta. Tutkimuksen tuloksen täytyy olla tutkijasta riippumaton, jotta se on objektiivinen. Tutkijan ei tule vaikuttaa tutkimustulokseen. (Vilka 2007, 13.) Olen perustanut tutkimukseni teoriaan sekä yleistettäviin havaintoihini koulumaailmassa. Tutkimustulosten esittäminen, analysointi ja raportointi on toteutunut objektiivisesti. Koska työskentelen Juvanpuiston koululla, on selvää, että kyselyiden toteuttamisessa ajatukseni en voi

olla ollut kirkkaan objektiivinen. Työssäni on toteutettu eettisesti kestävästä avoimuudesta, tiedonhankintakeinoista sekä tutkimus- ja arviointimenetelmiä. Lisäksi olen ollut tarkka aineiston hankinta-, säilytys- sekä käyttötavoista koko tutkimusprosessin ajan. Kaikki opinnäytetyöhöni liittyvä materiaali on ollut ainoastaan omassa hallussani. Oppilaiden vanhemmilta on kysytty lupa heidän lastensa osallistumisesta kyselyyn ja lisäksi kaikilta kyselyyn osallistujilta on kysytty asianmukainen suostumus tutkimukseen. Olen kertonut heille mitä tutkin ja mihin tarkoitukseen tutkimuksen tulokset tulevat. Kyselyt on toteutettu nimettömänä, jotta vastaamisesta ja tulosten julkaisemisesta ei aiheudu tutkimukseen osallistuneille vahinkoa. (Diakonia-ammattikorkeakoulu 2017.)

Pohdin alaikäisten oppilaiden kyselyn kohdalla, olisiko tutkimuksen toteutus ollut eettisesti kestävämpää tehdä oppilaiden nimellä, jotta tieto oppilaiden yksilöllisestä hyvinvoinnista lisääntyisi ja tieto ei hukkuisi kyselylomakkeeseen. Toisaalta tutkimus sisälsi myös arkaluontoisia kysymyksiä liittyen oppilaan ja opettajan suhteeseen, jonka perusteella vastaajien uskallus vastata rehellisesti olisi saattanut kärsiä. Päädyin nimettömään kyselyyn, sillä oppilaiden yksilöllisestä hyvinvoinnista on saatu tänä vuonna tietoa jo koulun itsearviointikyselystä ja siten esimerkiksi oppilaiden henkiseen hyvinvointiin liittyvät asiat eivät ole jääneet pimentoon. Tutkimus sisälsi myös arkaluontoisia kysymyksiä liittyen oppilaan ja opettajan suhteeseen, jonka perusteella vastaajien uskallus vastata rehellisesti olisi saattanut kärsiä.

Huomionarvoinen asia vastausten oikeellisuudessa sekä luotettavuudessa on se, että alakoulun oppilaat vastasivat kyselyihinsä vanhempansa kanssa. Halusin, että lapset tekevät kyselyt mieluummin vanhempiensa avustuksella kuin opettajien johdolla, oppilaan ja opettajan välistä suhdetta käsittelevän kyselyn takia. Kaikki alakoulun oppilaat eivät pääse itsenäisesti esimerkiksi Wilmaan tai Office 365- ohjelmaan ilman opettajien antamia tunnuksia. Päätin tästä syystä lähettää linkin vanhemmille Wilma-viestillä. Lisäsyynä oli se, että pienimmät alakoulun oppilaat eivät olisi välttämättä ymmärtäneet kaikkia kysymyksiä itsenäisesti. Toisaalta kyselyn tekeminen yhdessä on saattanut tuoda lisätietoa

vanhemmalle oppilaan mielen sisäisistä kokemuksista, mutta toisaalta se on saattanut myös vaikuttaa lapsen vastauksiin. Ohjeistin oppilaiden vanhempia vastaamaan ensiksi omaan kyselyynsä, jotta heidän lastensa vastaukset eivät vaikuttaisi heidän omiin vastauksiinsa.

Diakin arvopohjaa kuvastaa Sosiaali- ja terveysministeriön ohjeistuksen mukaiset tavoitteet väestön hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi sisältävät muun muassa seuraavat tavoitteet: sosiaalisen hyvinvoinnin, turvallisuuden ja osallisuuden lisääminen ja syrjäytymisen vähentäminen sekä ehkäisevän työn lisääminen siten, että esimerkiksi sosiaaliset ongelmat tunnistetaan ja tarvittavat tukitoimet käynnistetään ajoissa. (Diakonia-ammattikorkeakoulu 2010, 27.) Tutkimukseni on ollut linjassa näiden arvojen ja tavoitteiden kanssa.

Opinnäytetyöni sisältää hyödyllistä tietoa koulumaailmasta ja erityisesti oppilaan ja opettajan välisestä vuorovaikutussuhteesta. Opinnäytetyötäni on mahdollista hyödyntää paitsi työssäni, mutta opettajankokouksissa, -koulutuksissa, vanhempainilloissa sekä jatkotutkimuksissa. Kyselyä olisi mahdollista toteuttaa myös tulevaisuudessa tasaisin väliajoin, mikäli oppilashuollollisia asioita tehostetaan. Tällöin mahdollista kehitystä voitaisiin seurata.

Juvanpuiston koululle henkilökunnalle sekä vanhemmille olisi hyvä järjestää vuorovaikutuskoulutusta oppilaiden hyvinvointiin liittyen. Lisäksi opettajille olisi hyvä edelleen kehittää työvälineitä oppilaiden tietojen kartoittamiseen. Me-säätiön hankkeeseen liittyen opettajille mahdollisesti järjestetään dialogisuus-koulutusta. Olisi mielenkiintoista tutkia koulun sisällä olevia vuorovaikutussuhteita tarkemmin ja ihmisten ennakkoluuloja sekä asenteita niiden takana. Moneen kyselyn teemaan voisi perehtyä paljon syvemmin. Myös tämän tutkimuksen myötä perusteltua kyseenalaistaa riittääkö todella myös tulevaisuudessa tämän hetkinen henkilökunnan määrä sekä heidän edustamansa koulutusvariaatio tukemaan ja kasvattamaan oppilaista hyvinvoivia sekä yhteiskuntaan osaa ottavia kansalaisia.

8.4 Ammatillinen kasvu

Tutkimuksen tulokset ovat hyödyksi työssäni yhteisöpedagogina Juvanpuiston koulussa, sillä monesta epäkohdasta ja vahvuudesta on nyt mustaa valkoisella. Koko opinnäytetyöprosessi on ollut opettavainen. Ajattelen, että jo työni kannalta toimin yhteisöllisenä rakentaja ja myös tutkimuksessa ja sen analysoinnissa minulla on yhteisöllisyyteen ja sen kehittämiseen vahva ote. Ymmärrän erilaisuutta ja elämän monimuotoisuutta, sillä minulle on opiskeluja ennen ja sen aikana paljon karttunutta työkokemusta erilaisten ihmisten ja väestöryhmien kanssa. Opinnäytetyö ja siihen liittynyt kyselytutkimus on edelleen syventänyt ymmärrystäni ihmisyyteen heidän hyvinvointinsa näkökulmasta. Lisäksi tämä opinnäytetyö ja sen tulokset ovat tarjonneet minulle enemmän tietoa ihmisyydestä ja ihmisen hyvinvointiin vaikuttavista tekijöistä. Ajattelen elämän monimuotoisuuden ymmärtämisen olevan jatkuva ja loppumaton matka, joka ei ikinä pääty. On tärkeää pysyä herkkänä ympäristölleen ja ihmisille. Lisäksi on pysyttävä kriittisenä tavalleen tehdä työtä. Olen ajatukseni mukaan ollut koko opinnäytetyöprosessin ajan ollut kriittinen toimintaani ja ajatteluani kohtaan. Olen jatkuvasti pyrkinyt parempaan ja mahdollisimman tietoiseen ja perusteltuun ajatteluun sekä tuotokseen (Diakonia-ammattikorkeakoulu i.a.)

Haluan olla niiden ihmisten ääni, jotka ei toistaiseksi tai pysyvästi saa ääntään kuuluviin. Haluan pysyä rohkeana, tiedonjanoisena ja vahvana, mutta en halua ikinä tulla ikinä tulla kovaksi tai kyyniseksi. En halua myöskään löytää itseäni tilanteesta, jossa olisin ihmisläheisessä työssä sen takia, että käyn läpi jotain omaa sankaritarinaani tai jossa kiinnostukseni alaa kohtaan on kadonnut. Tällöin asiakas tai asiakkaat eivät olisi enää keskiössä, vaan minä itse. Olen koulutuksen aikana oppinut aidosti arvostamaan yksityiselämäni mustia hetkiä, sillä ilman niitä en välttämättä ymmärtäisi tai minulla olisi kykyä olla herkkänä sille, mitä toinen ihminen ajattelee. Hakeuduin alalle, koska minussa on aina asunut vahva halu oikeudenmukaisuuteen ja tasa-arvoisuuteen. Vahvempaa voi kyseenalaistaa ankarastikin, mutta heikomman puolella tulee olla aina.

Viime kesänä kriisityön kurssilla mieleni valtasi helpotus lukiessani kurssiin liittyvää aineistoa. Luin tekstin, jossa ilmaistiin pähkinän kuoressa, että on etu, mikäli ammattilainen on käynyt läpi elämässään synkissäkin vesissä. Olen ymmärtänyt asian aikaisemminkin, mutta sillä hetkellä tajusin, etten ollut hyväksynyt tätä puolta itsessäni ammattilaisena. Pelkäsin olevani kävelevä klisee sosiaali- ja terveysalalle hakeutuvasta henkilöstä. Tai vaikka olisinkin, ajatus asiasta ei minua enää häiritse. On suuri rikkaus, että alalla on ihmisiä, jotka ovat tehneet oman mielensä kanssa töitä jo ennen koulutuksen aloittamista. Vaikeampaa on, mikäli ei vielä tunne itseään. Silti jokaisen valmistuvan ja sosionomiksi valmistuneen henkilön on tullut tutkia itseään koulutuksen aikana lisää ja vastaavaa mielensisäistä työtä tulee tehdä koko uransa, mikäli haluaa menestyä työssään ja toteuttaa sitä laadukkaasti.

LÄHTEET

- Aro, E. & Niemi, M. (2017). Koulu-uudistuksen käyntiinpanon unohdetut arkkitehdit. Viitattu 15.9.2017. Saatavilla <file:///C:/Users/Omistaja/Downloads/64670-13-74328-2-10-20170620.pdf>
- Alasuutari, P. (2007). Mitä on laadullinen tutkimus? Viitattu 17.9.2017. Saatavilla http://www.edu.oulu.fi/tohtorikoulutus/jarjestettava_opetus/Alasuutari/Mita_laadullinen_tutkimus_on.pdf
- Diakonia-ammattikorkeakoulu (2010). Kohti tutkivaa ammattikäytäntöä – Opas Diakonia-ammattikorkeakoulun opinnäytetöitä varten. Viitattu 13.11.2017. Saatavilla https://www.diak.fi/wp-content/uploads/2017/12/Diak_Kohti_tutkivaa_ammattikayntoa_opas.pdf
- Diakonia-ammattikorkeakoulu (2017). Osallistavan ja tutkivan kehittämisen opas: Eettiset periaatteet tutkivassa ja kehittävässä työssä. Viitattu 13.11.2017. Saatavilla <http://libguides.diak.fi/c.php?g=389856&p=2793510>
- Diakonia-ammattikorkeakoulu (2017). Osallistavan ja tutkivan kehittämisen opas: Tutkimus- ja kehittämistyön luotettavuus. Viitattu 13.11.2017. Saatavilla <http://libguides.diak.fi/c.php?g=389856&p=3530138#luo2>
- Cantell, H. (2000). Ratkaiseva vuorovaikutus – Pedagogisia kohtaamisia lasten ja nuorten kanssa. Jyväskylä: PS-Kustannus
- Hallikainen, E. & Komu, M. Nuorten ja kokeneiden opettajien kokemuksia auktoriteetin rakentumisesta ja kehittymisestä. Viitattu 20.10.2017. Saatavilla <https://jyx.jyu.fi/dspace/bitstream/handle/123456789/48032/URN%3ANBN%3Afi%3Aju-201512093944.pdf?sequence=1>
- Halme, J. & Harinen, P. (2012). Hyvä, paha koulu – Kouluhyvinvointia hakemassa. Viitattu 20.9.2017. Saatavilla http://www.nuorisotutkimusseura.fi/images/julkaisuja/Hyva_paha_koulu.pdf
- Hannikainen-Ingman, K., Karjalainen, V. & Palola, E. Nuorten syrjäytymistä tutkittava pintaa syvemmin. Viitattu 15.10.2017. Saatavilla

<http://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/102895/palola.pdf?sequence>

- Hassinen, L. (2003). Koulukiusaaminen – Kohdistuksia kontekstiin, analysointia olennaisesta. Viitattu 20.12.2017. Saatavilla <https://jyx.jyu.fi/dspace/bitstream/handle/123456789/10232/G0000220.pdf?sequen>
- Hildén, M. (2017). Koulukiusaamisen ehkäisy osana kouluhyvinvointia. Viitattu 11.12.2017. Saatavilla <http://tampub.uta.fi/bitstream/handle/10024/102055/GRADU-1506521015.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
- Hyväri S., Laine T. & Vuokila-Oikkonen, P. (2010). Syrjäytymistä vastaan sosi-aali- ja terveysalalla. Helsinki: Tammi.
- Jansson, A. (2002). Psykososiaalisen ryhmätoiminnan yhteys iäkkäiden ihmisten yksinäisyyden lievittämiseen ja ystävystymiseen. Tutkimus ystävä-piiritoiminnasta. Viitattu 11.10.2017. Saatavilla <https://jyx.jyu.fi/dspace/bitstream/handle/123456789/40422/URN%3aNBN%3afi%3ajyu-201211243066.pdf?sequence=1>
- Karvonen, S. (2002). Nuorten tilanne yhteiskunnan näkökulmasta. Viitattu 20.12.2017. Saatavilla <https://teholapaisy.wikispaces.com/file/view/Nuorten+tilanne+yhteiskun-nan+n%C3%A4k%C3%B6kulmasta+-V.pdf>
- Kemppainen, J. (2014). Osallisuus koulussa – osallistava tapaustutkimus oppi-laiden osallisuuden kokemuksista. Viitattu 20.9.2017. Saatavilla <https://lauda.ulapland.fi/bitstream/handle/10024/59823/Kemppai-nen.Jutta.pdf?sequence=2>
- Kettunen, M. (2013). Yhteisösosiaalityö – lähtökohdat, tavoitteet ja keinot. Viitattu 12.8.2017. Saatavilla http://epublications.uef.fi/pub/urn_nbn_fi_uef-20131036/urn_nbn_fi_uef-20131036.pdf
- Kivimäki, H. (2004). Kouluterveyskyselyn tunnettavuus ja hyödyntäminen – WWW- kysely terveystiedon täydennyskoulutuksen käyneiden opet-tajien tiedoista. Viitattu 15.12.2017. Saatavilla <https://tam-pub.uta.fi/bitstream/handle/10024/92425/gradu00419.pdf?se-quence=1>

- Konu, A. (2002). Oppilaiden hyvinvointi koulussa. Viitattu 8.8.2017. Saatavilla <https://tampub.uta.fi/bitstream/handle/10024/67186/951-44-5445-6.pdf?sequence=1>
- Korppi, P. & Latvala, J. (2010). Osallistava vuorovaikutus lasten osallisuuden vahvistajana. Viitattu 14.9.2017. Saatavilla <https://jyx.jyu.fi/dspace/bitstream/handle/123456789/25307/URN%3ANBN%3Afi%3Aaju-201009302820.pdf?sequence=1>
- Lapinoja, A. (2006). Opettajan kadonnutta autonomiaa etsimässä. Viitattu 20.9.2017. Saatavilla <https://jyx.jyu.fi/dspace/bitstream/handle/123456789/18016/951-39-2541-2.pdf?sequence=1>
- L476/1983. Peruskoululaki. Viitattu 21.9.2017. Saatavilla <http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/1983/19830476>
- L 628/2008. Perusopetuslaki. Viitattu 25.9.2017. Saatavilla <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1998/19980628>
- L731/1999. Suomen perustuslaki. Viitattu 20.9.2017. Saatavilla <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1999/19990731>
- L1287/2013. Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki. Viitattu 13.10.2017. Saatavilla <http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2013/20131287>
- Minkkinen, J. (2015). Lapsen hyvinvointimalli – Lasten emotionaalinen hyvinvointi ja sosiaaliset suhteet koulussa. Viitattu 22.9.2017. Saatavilla <http://tampub.uta.fi/bitstream/handle/10024/97204/978-951-44-9822-0.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
- Niskala, M. (2013). Lasten hyvinvoinnin moniammatillinen tukeminen koulussa – laadullinen tutkimus oppilashuoltoryhmän käsityksistä. Viitattu 24.9.2017. Saatavilla <https://lauda.ulapland.fi/bitstream/handle/10024/61510/Niskala.Minna.pdf?sequence=2>
- Nivala, E. & Ryyänen, S. i.a. Viitattu 13.8.2017. Saatavilla <http://www2.uef.fi/documents/1381035/2330652/NivalaRyyn%C3%A4nen2013.pdf>
- Oja, S. (2000). Kaikille kelpo koulu – kolmiportaisen tuen toteuttaminen ja kehittäminen. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Opetushallitus (2014). Perusopetuksen suunnitelman perusteet 2014. Viitattu 20.8.2017. Saatavilla http://www.oph.fi/download/163777_perusopetuksen_opetussuunnitelman_perusteet_2014.pdf

- Opetushallitus & Suomen vanhempainliitto (2007) Laatusuhteiden ja koulun yhteistyöhön. Viitattu 21.9.2017. Saatavilla http://www.oph.fi/download/115274_laatusuhteiden_ja_koulun_yhteistyohon.pdf
- Opetushallitus & Terveystieteiden tutkimuskeskus (2016). Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen peruskouluissa – TEA 2015. Viitattu 15.9.2017. Saatavilla http://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/130509/Tilas-tokatsaus_peruskoulut_2016_nett.pdf?sequence=1
- Pippuri, T. (2015). Koulun sosiaalityön asiakkuudet ja asiakasprosessit – kvantitatiivinen tutkimus espoolaisista peruskouluista kuraattorinpalveluissa. Viitattu 13.8.2017. Saatavilla <http://www.sosnet.fi/loader.aspx?id=f649c044-5af8-4736-85eb-f1e21e211f40>
- Poutiainen, H. (2009). Luottamus oppilaan ja opettajan välisessä suhteessa. Viitattu 24.9.2017. Saatavilla https://jyx.jyu.fi/dspace/bitstream/handle/123456789/21766/URN_NBN_fi_jyu-200909083893.pdf?sequence=1
- Pyylampi, P. (2013). Koulukiusaaminen osana kouluturvattomuutta – oppilaiden ja huoltajien kokemuksia kouluturvallisuudesta koulukiusaamiseen liittyen. Viitattu 13.11.2017. Saatavilla <https://tam-pub.uta.fi/bitstream/handle/10024/84537/gradu06708.pdf?sequence=1>
- Raunio, K. (2006). Syrjäytyminen – Sosiaalityötä kiinnostavia näkökulmia. Helsinki: Gummerus.
- Reivinen, J. & Vähäkylä, L. (2013). Ketä kiinnostaa? Lasten ja nuorten hyvinvointi ja syrjäytyminen. Helsinki: Gaudeamus.
- Ropponen, P. & Vesalainen, M. (2012). Moniammatillinen oppilastyö kaikkien etuna. Viitattu 14.11.2017. Saatavilla <http://uta32-kk.lib.helsinki.fi/bitstream/handle/10024/83387/gradu05775.pdf?sequence=1>
- Raasumaa, V. (2010). Perusopetuksen rehtori opettajien osaamisen johtajana. Viitattu 29.12.2017. Saatavilla <https://jyx.jyu.fi/dspace/bitstream/handle/123456789/22711/9789513938031.pdf>
- Raunio, K. (2006). Syrjäytyminen – sosiaalityötä kiinnostavia näkökulmia. Helsinki: Sosiaali- ja terveysturvan keskusliitto

- Rautiainen, M. (2008). Keiden koulu? Aineenopettajaksi opiskelevien käsityksiä koulukulttuurin yhteisöllisyydestä. Viitattu 27.12.2017. Saatavilla <https://jyx.jyu.fi/dspace/bitstream/handle/123456789/19403/9789513934415.pdf>
- Rimpelä, M. (2007). Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen peruskouluissa – perusraportti kyselyistä 7.-9. vuosiluokkien kouluille. Viitattu 13.1.2018. Saatavilla http://utbildningskommissionerna.fi/download/46848_hyvvoinnined.pdf#page=13
- Sahradyan, S. (2005). Miten maahanmuuttajat oppivat suomea informaalin, formaalin ja non-formaalin oppimisen kautta? Viitattu 20.1.2018. Saatavilla <https://www.kieliverkosto.fi/fi/article/miten-maahanmuuttajat-oppivat-suomea-formaalin-informaalin-ja-non-formaalin-oppimisen-kautta>
- Saloviita, T. (2000). Meidän koulu – keinoja työrauha ja hyvän ilmapiirin saavuttamiseen. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Sandberg, O. (2015). Hallittu syrjäytyminen – miten syrjäytymisestä muodostui lähes jokaiseen meistä ulottuva riski? Viitattu 15.11.2017. Saatavilla <http://tampub.uta.fi/bitstream/handle/10024/96542/978-951-44-9677-6.p%AC-df?sequence=1>
- Simolin, J. & Suvivuo, L. (2012). Syrjäytyneen nuoren elämäntavat ja syrjäytymiseen liittyvät riskitekijät. Viitattu 27.10.2017. Saatavilla http://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/40144/Suvivuo_Laura.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- Steel, C. (2009). The Inspired teacher: How to know one, Grow one or Be one. USA: Association for Supervision & Curriculum Development.
- Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (2017). Kouluterveyskysely – Kouluterveyskyselyyn vastanneiden 4.-5.- luokkalaisten lukumäärä peruskouluissa kouluittain sukupuolen mukaan vuonna 2017. Viitattu 6.1.2018. Saatavilla https://www.thl.fi/documents/10531/3554284/kouluterveyskysely_vastajat_peruskoulu_4-5.pdf/c5e96d2e-3f0a-4d78-8387-266e10ab9d35
- Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (2017). Kouluterveyskysely – Kouluterveyskyselyyn vastanneiden 8.-9.- luokkalaisten lukumäärä peruskouluissa kouluittain sukupuolen mukaan vuonna 2017. Viitattu 5.1.2018. Saatavilla

https://www.thl.fi/documents/10531/3554284/kouluterveyskysely_vastajat_peruskoulu_4-5.pdf/c5e96d2e-3f0a-4d78-8387-266e10ab9d35

- Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (2015). Nuoret luukulla – kolme näkökulmaa syrjäytymiseen ja nuorten asemaan palvelujärjestelmässä. Viitattu 15.10.2017. Saatavilla http://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/125695/URN_ISBN_978-952-302-442-7.pdf?sequence=1
- Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (2017). Peruskoulun opiskeluhuollon tilannekuva 2017 – Yhdenvertaisuus haasteena sekä yksilökohtaisessa että yhteisöllisessä työssä. Viitattu 7.1.2018. Saatavilla http://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/135219/TuTi_Opiskelu-huollon%20tilannekuva_final.pdf?sequence=1
- Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (2017). THL:n kouluterveyskyselystä tietoa päätöksentekoon. Viitattu 15.1.2018. Saatavilla https://www.thl.fi/documents/10531/2851931/KTK_17_esite_fi.pdf/ea067714-9d24-43c5-9610-3c864e62060b
- Trail, K. Taking the lead – The role of the principal in school reform. Saatavilla <https://files.eric.ed.gov/fulltext/ED451604.pdf>
- Tuominen-Leppäaho, T. (2008). Koulun sosiaalityötä hyvässä ja pahassa – sosiaalialan asiantuntijoiden paikka monialaisessa koulussa. Viitattu 8.9.2017. Saatavilla <https://jyx.jyu.fi/dspace/bitstream/handle/123456789/38369/URN:NBN:fi:juu-201208242237.pdf?sequence=1>
- Vilka, H. (2007). Tutki ja mittaa – määrällisen tutkimuksen perusteet. Viitattu 17.12.2017. Saatavilla http://tampub.uta.fi/bitstream/handle/10024/98723/Tutki-ja-mittaa_2007.pdf?sequence=1
- Väljärvi, J. (2017). Pisa-tutkimus: Suomalaisnuoret tyytyväisiä elämäänsä. Viitattu 6.10.2017. Saatavilla <https://www.jyu.fi/ajankohtaista/arkisto/2017/04/tiedote-2017-04-19-12-28-54-913449>
- Wihersaari, J. (2011). Kohtaaminen – opettajuuden ydin? Viitattu 26.1.2018. Saatavilla <http://tampub.uta.fi/bitstream/handle/10024/66693/978-951-44-8310-3.pdf?sequence=1>

LIITE 1 OPPILAIDEN KYSELY

1. Olen

- Tyttö
- Poika
- En halua määritellä

2. Mikä seuraavista väitteistä pitää eniten paikkansa?

- Opettajat ja muut koulun aikuiset kuuntelevat minua
- Minulla on välillä olo, ettei minua huomata
- Koen usein, ettei minua huomata
- Oloni on merkityksetön, sillä tuntuu, etteivät aikuiset huomaa minua

3. Jatka sopivimmalla lopetuksella. Kun keskustelen koulun aikuisten kanssa...

- ... minulle tulee yleensä tunne, että he ymmärtävät minu
- ... jotkut ymmärtävät minua, jotkut eivät ollenkaan
- ... harva aikuinen ymmärtää minua
- ... tuntuu, ettei kukaan koulun aikuisista ymmärrä minua

4. Ajattelen, että luokassani tai ryhmissäni opettaja kohtelee kaikkia samalla tavalla.

- Täysin samaa mieltä
- Melko samaa mieltä
- Melko eri mieltä
- Täysin eri mieltä

5. Tiedän ennalta mitä minun tulee saavuttaa, jotta saan tietyn numeron.

- Täysin samaa mieltä
- Melko samaa mieltä
- Melko eri mieltä
- Täysin eri mieltä

6. Arvosteluperusteet ovat kaikille samat.

- Täysin samaa mieltä
- Melko samaa mieltä

- Melko eri mieltä
- Täysin eri mieltä

7. Voin antaa perusteltua palautetta opettajista ilman, että se vaikuttaa arviointiini tai heidän käyttäytymiseensä minua kohtaan.

- Täysin samaa mieltä
- Melko samaa mieltä
- Melko eri mieltä
- Täysin eri mieltä

8. Mikäli opettaja tai muu aikuinen on kohdellut minua kaltoin, olen kertonut siitä (voit valita useamman)

- Jollekulle opettajalle
- Kotona
- Rehtorille tai apulaisrehtorille
- Kaverilleni
- Koulukuraattorille
- Kouluterveydenhoitajalle
- Koulupsykologille
- En ole kertonut kenellekään
- Minulle ei ole tapahtunut tällaista

9. Opettajien käytöksessä on suuria eroja, sillä joku kohtelee oikeudenmukaisesti ja joku ei

- Täysin samaa mieltä
- Melko samaa mieltä
- Melko eri mieltä
- Täysin eri mieltä

10. Jotkut samat oppilaat ovat toistuvasti opettajan kohdistaman syrjinnän kohteena.

- Täysin samaa mieltä
- Melko samaa mieltä
- Melko eri mieltä
- Täysin eri mieltä

11. Opettajani ovat ystävällisiä.

- Täysin samaa mieltä
- Melko samaa mieltä
- Melko eri mieltä
- Täysin eri mieltä

12. Opettajani kysyvät minulta säännöllisesti tai lähes joka päivä, mitä minulle kuuluu

- Täysin samaa mieltä
- Melko samaa mieltä
- Melko eri mieltä
- Täysin eri mieltä

13. Jatka lausetta. Mikäli minulle on tapahtunut jotain iloista tai surullista tiedän, voisin kertoa asiasta...

- ... suurimmalle osalle opettajista
- muutamalle opettajalle
- ... kahdelle tai yhdelle opettajalle
- Minulle ei tule ketään tällaista opettajaa mieleen.

14. Luokassamme on hyvä ryhmähenki.

- Täysin samaa mieltä
- Melko samaa mieltä
- Melko eri mieltä
- Täysin eri mieltä

15. Luokkakaverini auttavat toisiaan, mikäli siihen on tarvetta.

- Täysin samaa mieltä
- Melko samaa mieltä
- Melko eri mieltä
- Täysin eri mieltä

16. Ryhmätyöt luokassamme/ryhmissä sujuvat hyvin.

- Täysin samaa mieltä
- Melko samaa mieltä
- Melko eri mieltä
- Täysin eri mieltä

17. Mikäli jotakuta kiusataan, muut oppilaat puuttuvat siihen.

- Täysin samaa mieltä
- Melko samaa mieltä
- Melko eri mieltä
- Täysin eri mieltä

18. Mikäli jotakuta oppilasta kiusataan, opettajat puuttuvat siihen.

- Täysin samaa mieltä
- Melko samaa mieltä
- Melko eri mieltä
- Täysin eri mieltä

19. Mikäli kiusaamistilanteeseen on puututtu, se on loppunut pysyvästi.

- Täysin samaa mieltä
- Melko samaa mieltä
- Melko eri mieltä
- Täysin eri mieltä

20. Minulla on kavereita koulussa.

- Täysin samaa mieltä
- Melko samaa mieltä
- Melko eri mieltä
- Täysin eri mieltä

21. Voin vaikuttaa asioihin luokassani tai ryhmässäni.

- Täysin samaa mieltä
- Melko samaa mieltä
- Melko eri mieltä
- Täysin eri mieltä

22. Voin vaikuttaa asioihin koulussani.

- Täysin samaa mieltä
- Melko samaa mieltä
- Melko eri mieltä
- Täysin eri mieltä

23. Saan opettajalta/opettajilta apua, jos tarvitsen sitä.

- Täysin samaa mieltä
- Melko samaa mieltä
- Melko eri mieltä
- Täysin eri mieltä

24. Opettajani kannustaa/kannustavat minua opinnoissani.

- Täysin samaa mieltä
- Melko samaa mieltä
- Täysin eri mieltä
- Melko eri mieltä

25. Opettajani tietää/tietävät, minkälainen perhe minulla on.

- Täysin samaa mieltä
- Melko samaa mieltä
- Melko eri mieltä
- Täysin eri mieltä

26. Opettajani tietää/tietävät, miten vietän aikaani koulun ulkopuolella.

- Täysin samaa mieltä
- Melko samaa mieltä
- Melko eri mieltä
- Täysin eri mieltä

27. Tavoitan rehtorin tai apulaisrehtorin helposti, mikäli minulla on heille asiaa.

- Täysin samaa mieltä
- Melko samaa mieltä
- Melko eri mieltä
- Täysin eri mieltä

28. Tavoitan koulukuraattorin, -psykologin tai -terveydenhoitajan helposti, mikäli minulla on heille asiaa.

- Täysin samaa mieltä
- Melko samaa mieltä
- Melko eri mieltä
- Täysin eri mieltä

29. Opettajani tietää/tietävät missä asioissa olen hyvä.

- Täysin samaa mieltä
- Melko samaa mieltä
- Melko eri mieltä
- Täysin eri mieltä

30. Olen ollut tämän lukukauden aikana alakuloinen.

- En koskaan
- Harvoin
- Joskus
- Usein
- Lähes joka päivä / joka päivä

31. Olen ollut tämän lukukauden aikana väsynyt

- En koskaan
- Harvoin
- Joskus
- Usein
- Lähes joka päivä / joka päivä

32. Olen tämän lukukauden aikana pelännyt.

- En koskaan
- Harvoin
- Joskus
- Usein
- Lähes joka päivä / joka päivä

33. Mikä koulunkäynnissäsi on parasta?

34. Mikä on koulunkäynnissäsi inhottavinta?

35. Mitä asioita haluaisit muuttaa koulussa?

LIITE 2 OPETTAJIEN KYSELY

1. Minulla on aikaa jutella oppilaideni kanssa, mikäli he niin haluavat.

- Täysin samaa mieltä
- Melko samaa mieltä
- Melko eri mieltä
- Täysin eri mieltä

2. Haluaisin, että minulla olisi enemmän aikaa olla oppilailleni läsnä.

- Täysin samaa mieltä
- Melko samaa mieltä
- Melko eri mieltä
- Täysin eri mieltä

3. Kysyn oppilaideni kuulumisia

- Lähes joka päivä
- Usein
- Joskus
- Harvoin
- En koskaan

4. Tiedän luokkani oppilaiden kotioloista.

- Täysin samaa mieltä
- Melko samaa mieltä
- Melko eri mieltä
- Täysin eri mieltä

5. Olen vanhempien kanssa yhteydessä muissakin kuin negatiivisissa asioissa.

- Täysin samaa mieltä
- Melko samaa mieltä
- Melko eri mieltä
- Täysin eri mieltä

6. Olen tarpeeksi yhteydessä vanhempien kanssa.

- Täysin samaa mieltä

- Melko samaa mieltä
- Melko eri mieltä
- Täysin eri mieltä

7. On tärkeää, että oppilaat voivat luottaa minuun.

- Täysin samaa mieltä
- Melko samaa mieltä
- Melko eri mieltä
- Täysin eri mieltä

8. On tärkeää, että oppilaat voivat tulla puhumaan minulle muistakin kuin oppiaineisiin liittyvistä asioista.

- Täysin samaa mieltä
- Melko samaa mieltä
- Melko eri mieltä
- Täysin eri mieltä

9. Oppilaat tulevat puhumaan minulle muistakin kuin oppiaineisiin liittyvistä asioista.

- Joka päivä / lähes joka päivä
- Usein
- Joskus
- Harvoin
- Ei koskaan

10. Mikäli oppilas kertoo minulle mieltään painavasta asiasta, minun on helppo kohdata hänet.

- Täysin samaa mieltä
- Melko samaa mieltä
- Melko eri mieltä
- Täysin eri mieltä

11. Tiedän pääpiirteittäin mitä luokkani oppilaat tekevät vapaa-ajallaan.

- Täysin samaa mieltä
- Melko samaa mieltä
- Melko eri mieltä
- Täysin eri mieltä

12. Kohtelen oppilaitani oikeudenmukaisesti.

- Täysin samaa mieltä
- Melko samaa mieltä
- Melko eri mieltä
- Täysin eri mieltä

13. Minun on helpompi tulla toimeen oppilaiden kanssa, jotka saavat hyviä numeroita.

- Täysin samaa mieltä
- Melko samaa mieltä
- Melko eri mieltä
- Täysin eri mieltä

14. Minun on vaikeaa ymmärtää oppilaita, jotka suoriutuvat kokeista jatkuvasti rimaa hipoen.

- Täysin samaa mieltä
- Melko samaa mieltä
- Melko eri mieltä
- Täysin eri mieltä

15. Mikäli oppilas on häiriköinyt tunnilla tai välitunnilla, en tiedä miten asennoitua häneen kun seuraavan kerran kohtaamme.

- Täysin samaa mieltä
- Melko samaa mieltä
- Melko eri mieltä
- Täysin eri mieltä

16. Kohtelen oppilaitani ystävällisesti.

- Täysin samaa mieltä
- Melko samaa mieltä
- Melko eri mieltä
- Täysin eri mieltä

17. On hyvä olla selkeästi erilainen luokassa kuin opettajanhuoneessa.

- Täysin samaa mieltä
- Melko samaa mieltä
- Melko eri mieltä
- Täysin eri mieltä

18. Mikäli oppilas ei opiskele, on parempi vaihtoehto, että hän jää kotiin.

- Täysin samaa mieltä
- Melko samaa mieltä
- Melko eri mieltä
- Täysin eri mieltä

19. Autan oppilaitani tai järjestän tukiovetusta, mikäli oppilaani sitä pyytävät.

- Täysin samaa mieltä
- Melko samaa mieltä
- Melko eri mieltä
- Täysin eri mieltä

20. Tarjoan tukiovetusta, mikäli oppilaan suoriutuminen näyttäisi sitä vaativan.

- Täysin samaa mieltä
- Melko samaa mieltä
- Melko eri mieltä
- Täysin eri mieltä

21. En usein muista jälkeenpäin tiettyjen samojen oppilaiden läsnäoloa tai oppilaiden nimeä tunnilla.

- Täysin samaa mieltä
- Melko samaa mieltä
- Melko eri mieltä
- Täysin eri mieltä

22. Kysyn oppilaideni mielipidettä ja ideoita erilaisiin asioihin.

- Täysin samaa mieltä
- Melko samaa mieltä
- Melko eri mieltä

Täysin eri mieltä

23. Oppilaat saavat antaa palautetta opetuksestani.

- Täysin samaa mieltä
- Melko samaa mieltä
- Melko eri mieltä
- Täysin eri mieltä

24. Pohdin usein tilanteissa tai jälkeenpäin, käytäntö/käytinkö oikeassa suhteessa valtaa oppilaisiini/oppilaaseeni.

- Täysin samaa mieltä
- Melko samaa mieltä
- Melko eri mieltä
- Täysin eri mieltä

25. Opettajana minulla on paljon valtaa.

- Täysin samaa mieltä
- Melko samaa mieltä
- Melko eri mieltä
- Täysin eri mieltä

26. Puutun aina tilanteisiin, jossa jotakuta oppilasta kohdellaan kaltoin henkisesti tai fyysisesti

- Täysin samaa mieltä
- Melko samaa mieltä
- Melko eri mieltä
- Täysin eri mieltä

27. Kiusaamista tulee olemaan aina tietty määrä koulussa, sitä ei voi vähentää.

- Täysin samaa mieltä
- Melko samaa mieltä
- Melko eri mieltä
- Täysin eri mieltä

28. Haluan saada palautetta opetuksestani sekä kasvattajana toimimisesta.

- Täysin samaa mieltä
- Melko samaa mieltä
- Melko eri mieltä
- Täysin eri mieltä

29. Minun on helppo havaita, mikäli joku oppilaistani ei voi henkisesti (esimerkiksi väsynyt, poissaoleva, pelokas tai alakuloinen) hyvin.

- Täysin samaa mieltä
- Melko samaa mieltä
- Täysin eri mieltä
- Melko eri mieltä

30. Minulle on haastavaa tarkkailla tunneilla tai niiden välissä yksittäisten oppilaiden hyvinvointia.

- Täysin samaa mieltä
- Melko samaa mieltä
- Melko eri mieltä
- Täysin eri mieltä

31. Mikäli olen ollut huolissani oppilaan hyvinvoinnista olen keskustellut asiasta (voit valita useamman)

- Oppilaan kanssa
- Oppilaan luokanvalvojan/luokanopettajan kanssa
- Koulun johdon kanssa
- Oppilashuollon palveluhenkilöstön kanssa
- Oppilaan vanhemman kanssa
- Muun opettajan/opettajien kanssa

32. Tavoitan esimieheni helposti oppilaaseen liittyvässä asiassa.

- Täysin samaa mieltä
- Melko samaa mieltä
- Melko eri mieltä

- Täysin eri mieltä

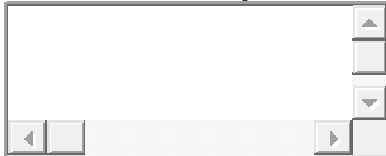
33. Tavoitan oppilashuollon palveluhenkilöstön helposti oppilaaseen liittyvässä asiassa.

- Täysin samaa mieltä
 Melko samaa mieltä
 Melko eri mieltä
 Täysin eri mieltä

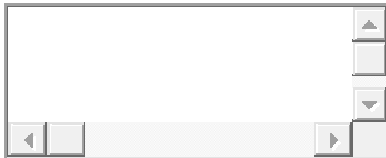
34. Tavoitan vanhemmat helposti oppilaaseen liittyvässä asiassa

- Täysin samaa mieltä
 Melko samaa mieltä
 Melko eri mieltä
 Täysin eri mieltä

35. Mitkä ovat työsi suurimmat haasteet?

36. Mitkä ovat keskeisimmät tavoitteet työssäsi?

37. Mikä on työssäsi parasta?

LIITE 3 VANHEMPIEN KYSELY

1. Kysyn lapseltani koulunpäivän kulusta

- Joka koulupäivän jälkeen
- Suurimpana osana koulupäivistä
- Joskus
- Harvoin
- En juuri koskaan

2. Lapseni kertoo minulle avoimesti koulupäivästään.

- Täysin samaa mieltä
- Melko samaa mieltä
- Melko eri mieltä
- Täysin eri mieltä

3. Oletko ollut yhteydessä lapsen luokanopettajaan tai -valvojaan, mikäli perheessänne on tapahtunut lapseen mahdollisesti vaikuttavia muutoksia?

- Kyllä
- En ole kokenut tarpeelliseksi ottaa yhteyttä opettajaan
- Tällaisia muutoksia ei ole ollut

4. Oletko ollut yhteydessä lapseni luokanopettajaan tai -valvojaan, mikäli lapsesi hyvinvointi on aiheuttanut sinulle huolta?

- Kyllä
- En ole
- En ole huomannut tällaisia muutoksia

5. Lapseni on ollut havaintojeni mukaan pelokas tämän lukukauden aikana

- Lähes joka päivä/ joka päivä
- Usein
- Joskus
- Harvoin
- Ei koskaan

6. Lapseni on havaintojeni mukaan ollut väsynyt tämän lukukauden aikana

- Joka päivä/lähes joka päivä
- Usein
- Joskus
- Harvoin
- Ei koskaan

7. Lapseni on havaintojeni mukaan ollut alakuloinen tämän lukukauden aikana

- Lähes joka päivä/ joka päivä
- Usein
- Joskus
- Harvoin
- Ei koskaan

8. Lapseni luokanopettaja tai -valvoja on helppo tavoittaa.

- Täysin samaa mieltä
- Melko samaa mieltä
- Melko eri mieltä
- Täysin eri mieltä

9. Autan lastani, mikäli hän tarvitsee koulutehtävissään apua.

- Täysin samaa mieltä
- Melko samaa mieltä
- Melko eri mieltä
- Täysin eri mieltä

10. Luotan lapseni luokanopettajaan/ -valvojaan.

- Täysin samaa mieltä
- Melko samaa mieltä
- Melko eri mieltä
- Täysin eri mieltä

11. Voin antaa lapseni opettajalle tai opettajille palautetta.

- Täysin samaa mieltä
- Melko samaa mieltä
- Melko eri mieltä

Täysin eri mieltä

12. Olen antanut lapseni opettajalle palautetta.

Kyllä

En

13. Opettajalle antama palautteeni on huomioitu.

Ei

Kyllä

En ole antanut palautetta

14. Olen antanut opettajasta palautetta koulun johdolle.

Kyllä

En

15. Koulun johdolle antama palaute on huomioitu.

Kyllä

Ei

En ole antanut palautetta

16. Ajattelen, että lapseni luokanopettaja /-valvoja välittää lapseni hyvinvoinnista.

Täysin samaa mieltä

Melko samaa mieltä

Melko eri mieltä

Täysin eri mieltä

17. Yläkoululainen voi hoitaa koulunkäyntinsä jo itsenäisesti ja hän ei tarvitse siihen vanhempien tukea.

Täysin samaa mieltä

Melko samaa mieltä

Melko eri mieltä

Täysin eri mieltä

18. Tavoitan helposti koulun rehtorin tai apulaisrehtorin, mikäli minulla on heille asiaa.

- Täysin samaa mieltä
- Melko samaa mieltä
- Melko eri mieltä
- Täysin eri mieltä

19. Tavoitan helposti koulun kuraattorin, psykologin tai terveydenhoitajan, mikäli minulla on heille asiaa.

- Täysin samaa mieltä
- Melko samaa mieltä
- Melko eri mieltä
- Täysin eri mieltä

20. Lapseni opettaja/opettajat ovat minuun yhteydessä muissakin kuin negatiivisissa asioissa.

- Täysin samaa mieltä
- Melko samaa mieltä
- Melko eri mieltä
- Täysin eri mieltä

21. Haluaisin, että olisimme lapseni luokanopettajan / -valvojan kanssa enemmän yhteydessä lapseni asioissa.

- Täysin samaa mieltä
- Melko samaa mieltä
- Melko eri mieltä
- Täysin eri mieltä

22. Tapaan lapseni luokanopettajaa/ -valvojaa tarpeeksi usein.

- Täysin samaa mieltä
- Melko samaa mieltä
- Melko eri mieltä
- Täysin eri mieltä

23. Mistä aiheista olisit kiinnostunut kuulemaan vanhempainilloissa?

24. Mitä asioita koulussa tulisi kehittää?

LIITE 4 OPPILASHUOLLON PALVELUHENKILÖSTÖN KYSELY

1. Useimmiten huolen oppilaan/oppilaiden hyvinvoinnista minulle esittää

- Opettaja
- Vanhempi
- Oppilas
- Koulun johto
- Koulun ulkopuolinen taho
- Toinen viranhaltija koulumme oppilashuoltopalvelun henkilöstöstä

2. Mitä teemoja kohtaat useimmiten työssäsi liittyen oppilaiden hyvinvointiin?

3. Suurin osaa työajastani on (voit valita useamman)

- Oppilastapausten priorisointia
- Kirjaamista
- Oppilaiden tapaamista kiireessä
- Oppilaiden tapaamista kiireettömästi
- Ajanhallintaa
- Taustatyötä
- Monialaista yhteistyötä
-

4. Mitkä ovat näkemyksesi mukaan suurimmat haasteet oppilaalle koulu-
ympäristössä?

5. Oppilas tavoittaa minut helposti.

- Täysin samaa mieltä
- Melko samaa mieltä
- Melko eri mieltä
- Täysin eri mieltä

6. Tavoitan opettajat helposti oppilaaseen liittyvässä asiassa.

- Täysin samaa mieltä
- Melko samaa mieltä
- Melko eri mieltä
- Täysin eri mieltä

7. Tavoitan vanhemmat helposti oppilaaseen liittyvässä asiassa.

- Täysin samaa mieltä
- Melko samaa mieltä
- Melko eri mieltä
- Täysin eri mieltä

8. Tavoitan koulun johdon helposti oppilaaseen liittyvässä asiassa.

- Täysin samaa mieltä
- Melko samaa mieltä
- Melko eri mieltä
- Täysin eri mieltä

9. Tavoitan koulun ulkopuoliset tahot helposti oppilaaseen liittyvässä asiassa.

- Täysin samaa mieltä
- Melko samaa mieltä
- Melko eri mieltä
- Täysin eri mieltä

10. Moniammatillinen yhteistyö oppilaiden asioissa on toimivaa.

- Täysin samaa mieltä
- Melko samaa mieltä
- Melko eri mieltä
- Täysin eri mieltä

11. Mitä asioita tulisi parantaa kouluyhteisössä oppilaiden hyvinvoinnin edistämiseksi?

12. Mikä on työssäsi parasta?

LIITE 5 KOULUN JOHDON KYSELY

1. Opetussuunnitelma tukee oppilaiden hyvinvointia tehokkaasti.

- Täysin samaa mieltä
- Melko samaa mieltä
- Melko eri mieltä
- Täysin eri mieltä

2. Oppilashuolto on koulussamme koko henkilökunnan yhteinen asia käytännössäkin.

- Täysin samaa mieltä
- Melko samaa mieltä
- Melko eri mieltä
- Täysin eri mieltä

3. Koulun ulkopuoliset tahot on helppo tavoittaa oppilasta koskevissa asioissa ja moniammatillinen yhteistyö on siten toimivaa.

- Täysin samaa mieltä
- Melko samaa mieltä
- Melko eri mieltä
- Täysin eri mieltä

4. Moniammatillinen yhteistyö koulun sisällä on tehokasta.

- Täysin samaa mieltä
- Melko samaa mieltä
- Melko eri mieltä
- Täysin eri mieltä

5. Oppilashuoltoryhmä kokoontuu säännöllisesti oppilasyhteisöä koskevissa asioissa.

- Täysin samaa mieltä
- Melko samaa mieltä
-
- Melko eri mieltä
- Täysin eri mieltä

6. Yksilöllinen oppilashuoltoryhmä kokoontuu tarvittaessa ja lyhyelläkin aikataululla oppilasta koskevassa asiassa.

- Täysin samaa mieltä
- Melko samaa mieltä
- Melko eri mieltä
- Täysin eri mieltä

7. Henkilökunnalla on selkeä ohjeistus tilanteisiin, joissa heillä herää huoli oppilaan hyvinvoinnista.

- Täysin samaa mieltä
- Melko samaa mieltä
- Melko eri mieltä
- Täysin eri mieltä

8. Koulumme johto on tietoinen siitä mitä luokissa tapahtuu ja minkälaista luokkien tai ryhmien arki on.

- Täysin samaa mieltä
- Melko samaa mieltä
- Melko eri mieltä
- Täysin eri mieltä

9. Oppilaan koulunkäyntiin on helpompaa puuttua kuin opettajan työnteeseen.

- Täysin samaa mieltä
- Melko samaa mieltä
- Melko eri mieltä
- Täysin eri mieltä

10. Koulumme toteuttaa käytännössä tehokkaasti valtakunnallisia ohjelmia, joihin se on sitoutunut (KiVa-koulu, Vihreä Lippu ja Liikkuva koulu).

- Täysin samaa mieltä
- Melko samaa mieltä
- Melko eri mieltä
- Täysin eri mieltä

11. Valtakunnalliset ohjelmat ovat tutkitusti edistäneet koulumme oppilaiden hyvinvointia.

- Täysin samaa mieltä

- Melko samaa mieltä
- Melko eri mieltä
- Täysin eri mieltä

12. Oppilaiden, vanhempien sekä henkilökunnan on helppo tavoittaa koulumme johto.

- Täysin samaa mieltä
- Melko samaa mieltä
- Melko eri mieltä
- Täysin eri mieltä

13. Mikä seuraavista pitää eniten paikkaansa?

- Espoon kaupunki edistää enemmän oppilaiden hyvinvointia kuin oppimistuloksia
- Espoon kaupunki edistää enemmän oppimistuloksia kuin oppilaiden hyvinvointia
- Espoon kaupunki edistää oppimistuloksia sekä oppilaiden hyvinvointia yhtä vahvasti
- Mikään näistä vaihtoehdoista ei pidä paikkaansa
- En osaa sanoa

14. Mikä seuraavista pitää eniten paikkaansa Juvanpuiston koulussa?

- Koulun johto on opettajien johtaja ja opettajat oppilaiden johtajia
- Koulun johto on opettajien sekä oppilaiden johtaja
- Koulun johto ja opettajat ovat oppilaiden johtajia
- Koulussa toteutetaan yhteisjohtajuutta, jossa vastuu on kollegiaalisesti jaettu johdon sekä opettajien kesken
- Ei mikään näistä vaihtoehdoista

15. Koulumme johtoporras on lähellä oppilaita.

- Täysin samaa mieltä
- Melko samaa mieltä
- Melko eri mieltä
- Täysin eri mieltä

16. Koulumme johtoporras on lähellä opettajia.

- Täysin samaa mieltä

- Melko samaa mieltä
- Melko eri mieltä
- Täysin eri mieltä

17. Oppilashuoltopalvelun henkilöstön resurssit ovat koulussamme riittäviä.

- Täysin samaa mieltä
- Melko samaa mieltä
- Melko eri mieltä
- Täysin eri mieltä

18. Koulullamme on tehokkaat keinot puuttua tilanteisiin, joissa opettajan epäillään toimivan luokan sisällä oppilaita vahingoittavalla tavalla.

- Täysin samaa mieltä
- Melko samaa mieltä
- Melko eri mieltä
- Täysin eri mieltä

19. Koulullamme on tehokkaat keinot puuttua tilanteisiin, joissa oppilas toimii toista oppilasta vahingoittavalla tavalla.

- Täysin samaa mieltä
- Melko samaa mieltä
- Melko eri mieltä
- Täysin eri mieltä

20. Mitkä ovat Juvanpuiston koulun keskeimmät arvot?

21. Mitkä ovat Juvanpuiston koulun keskeisimmät tavoitteet oppilaiden hyvinvoinnin kannalta?

22. Mitkä ovat suurimmat haasteet Juvanpuiston koulun oppilaille koulu-ympäristössä?

